

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Τό Σέλι καί τά Τρία Πηγάδια

Χιονοδρομικό κέντρο «Τρία Πηγάδια»
Φωτογραφία Χρ. Παλιούγκα

Ο Κώτας
τῆς Ἀνέττας

Γαλάτες

Δημήτριος
Βικέλας

Ἕνα ἄγνωστο κείμενο
τοῦ Ε. Στουγιαννάκη γιά τή Νάουσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίας

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ

Έχετε πρόβλημα τετρανύχων;
Μήν πονοκεφαλάτε
Ἡ λύση ὀνομάζεται ΣΙΤΡΑΖΟΝ

Εἶναι προϊόν Ἰαπωνίας
Θά τό βρῆτε στό κατάστημα φυτοφαρμάκων
Ἄντωνίου Μώκιου
τηλ. 27-313
ΝΑΟΥΣΑ

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιά τεύχη μπορείτε νά προμηθευθεῖτε ἀπό τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό
ένδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1981

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ΕΥΧΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΤΟ 1982

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Ε' ΤΟΜΟΣ Β' Τεύχος 17ο — ΔΡΧ. 60

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλενη Μήτσαλα
Λευκή Σαμαρά, Χρ. Μουχάγιερ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Πόπη Μουραφετή, Βασ. Κωνσταντίνου 44

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσώλης Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22-557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Χιονισμένο τοπίο στα Τρία Πηγάδια
Φωτογραφία Χρήστου Παλιούγκα

ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ:

«Μακεδονικά Νέα», Φιλίππου 18, 23-920, Νάουσα

OFFSET:

Λιθογραφική Ο.Ε., τηλ. 412-541, Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Ίστορικά — Λαογραφικά

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΛΕΞ.: Ένα άγνωστο κείμενο	136
ΣΙΩΜΗ ΚΩΣΤΑ: Ο Κώστας της Ανέγτας	139
ΑΛΣΑΜΙΔΗ ΕΜ.: Γαλάτες	141
ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ ΝΙΚ.: Δημήτριος Βικέλας	143
ΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Τότι και τώρα	145
ΚΙΟΝΙΔΗ ΓΕΩΡ. Νέες πηγές για το κρασί της Νάουσας	151
ΜΠΑΓΙΤΣΗ ΔΗΜ.: Οι Ναουσαίοι ευεργέτες	154

Αφιέρωμα: Χειμερινός τουρισμός

ΜΗΤΣΑΛΑ ΕΛΕΝΗΣ: Σχεδιάγραμμα περιοχής Ναούσης	147
ΑΝΘΙΔΟΥ — ΣΙΑΤΡΗ ΝΑΝΑ: Τό Σέλι & τὰ Τρία Πηγάδια	148

Κοινωνικά — Λογοτεχνικά — Πολιτιστικά — Έρευνες

ΚΩΣΤΑ ΚΩΣΤΑ: Το ερασιτεχνικό θέατρο	150
ΑΣΗ ΛΕΩΝΙΔΑ: Η αισθητική μορφή του Άγιου Όρους	152
ΚΟΥΜΙΤΖΗ ΜΙΧΑΗΛ: Άνθρωπος και μηχανή	156
ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΣΣΕ: Ψυχολογία του ρομαντικού ανθρώπου	158

Ίατρικά — Έπιστημονικά

ΠΑΠΑΝΑΚΑΚΗ ΕΜ.: Οι ψείρες του ανθρώπου	158
ΚΟΥΣΟΥΠΟΥΛΟΥ Ν.: Δερματολογικά προβλήματα	162

Δενδροκομικά — Διάφορα

ΠΑΠΑΡΑ ΔΕΥΚΗ: Γλυκά μέ μηλο και κυδώνι	164
ΠΑΠΑΛΗ ΑΝΑΣ.: Προωθούμενα δενδροκομικά είδη	166
ΚΑΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔΥΣ.: Καταπολεμήσεις	169

Άγαπητέ φίλε

Είμαστε και πάλι κοντά σου. Η «Νιάουστα» δίνει και πάλι τό παρόν. Μέ τό σημερινό τεύχος ολοκληρώνεται και ό Βος τόμος του περιοδικού μας. Η «Νιάουστα» σημειώνει ακόμη μία επιτυχία και πραγματοποιεί ακόμη έναν άθλο. Η συντακτική επιτροπή καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια να υπερνικήσει όλες τις οικονομικές, τεχνικές και οργανωτικές δυσχέρειες που άπαιτεί σήμερα ή έκδοση ενός περιοδικού έπαρχιακού και τοπικού ενδιαφέροντος. Οι δαπάνες έκτυπώσεως ως γνωστόν σημειώνουν άλματώδη αύξηση. Ύστερα από τη διαπίστωση αυτή ή συντακτική επιτροπή υποχρεώνεται να αύξησει την έτήσια συνδρομή της «Νιάουστας» από τό έτος 1982, σε 350 δρχ.

Άγαπητέ φίλε

Στό σημερινό τεύχος αφιερώνουμε λίγα λόγια για τό Βέρμιο που τόσο άποφασιστικά έπηρέασε και έπηρεάζει την ιστορία και τη ζωή της Νάουσας και της περιοχής της. Είναι τό βουνό που ύδρευει τους κατοίκους της και άρδεύει τον κάμπο της. Είναι τό βουνό που συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού για την έξυπνη πρέτηση των αναγκών όχι μόνο της περιοχής αλλά και του ευρύτερου χώρου της Μακεδονίας.

Άγαπητέ φίλε

Όπως κάθε φορά, στό τεύχος αυτό δημοσιεύουμε άρθρα και συνεργασίες επιστημονικού, μορφωτικού και έγκυκλοπαιδικού περιεχομένου, καθώς επίσης αρκετές δραστηριότητες από την πολιτιστική κίνηση της πόλης. Αυτά για τώρα. Θα τά ξαναπούμε μετά τρίμηνο.

Υ.Γ.: Μέ τό σημερινό τεύχος

διανέμεται και τό εύρετήριο ύλης του Βου τόμου

Γειά σας

Ό. Ντιν.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 240
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ	» 500
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ Ε. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Είναι αρκετά γνωστή στους ιστορικούς ερευνητές της Νάουσας και της περιοχής της η δυσκολία στην εξεύρεση στοιχείων που θα βοηθούσαν στην ολοκληρωμένη παρουσίαση των διαφόρων περιόδων της ιστορίας της και στην έρευνα των σχέσεων των περιόδων αυτών μεταξύ τους και με την σημερινή κατάσταση.

Η «Ιστορία της πόλεως Ναούσης» του Ε. Στουγιαννάκη που καλύπτει την ιστορία της πόλης μέχρι την καταστροφή της το 1822, αν και στηρίζεται στα περισσότερα σημεία της σε προφορικές μαρτυρίες και την παράδοση, όπως είχαν καταγραφεί απ' τον δάσκαλο Πλαταρίδη, και λιγώτερο σε πηγές της εποχής που πραγματεύεται, αποτελεί βασικό βοήθημα για το ξεκίνημα της έρευνας αυτής της πρώτης περιόδου της ιστορίας της πόλης μας... Από κει και πέρα, τα διάφορα τουρκικά αρχεία της Μακεδονίας που έχουν δημοσιευτεί από τον Βασδραβέλλη, καθώς και οι μαρτυρίες των κατά καιρούς περιηγητών που πέρασαν απ' την περιοχή, αν αξιοποιηθούν σωστά, μπορούν να δώσουν αρκετά στοιχεία για την σύνθεση της τοπικής μας ιστορίας, τουλάχιστο για την περίοδο μέχρι την επανάσταση του 1822.

Μεγάλα προβλήματα παρουσιάζονται στην έρευνα για την μετέπειτα ιστορία της πόλης και κυρίως για τον 19ο αί. και τις αρχές του 20ού. Αυτό οφείλεται στην παντελή σχεδόν έλλειψη δεδομένων δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.λ.π., τόσο από την

πλευρά του επίσημου (τουρκικού) κράτους, όσο και από άλλες πλευρές.

Από την πρώτη πλευρά έχουμε μόνο μερικές αναφορές στα αρχεία του Ίεροδικείου Βεροίας, σχετικά με την άπονομή χάριτος σ' όσους πήραν μέρος στην επανάσταση και τό κάλεσμα για νέο έποικισμό της περιοχής που εξανδραποδίστηκε, καθώς και την απόφαση για εγκατάσταση 100 περίπου τουρκικών οικογενειών στην μέχρι τότε άμυγη έλληνόφωνη Νάουσα.

Εισαγωγή — επίμελεια

Άλέξανδρου Οικονόμου Αρχιτέκτονα, ιστορικού ερευνητή

Από την άλλη πλευρά έχουμε τις σύντομες αναφορές δύο-τριών περιηγητών (Β. Νικολαΐδης, ΒΑΚΕΡ, Σχινιάς), από τις οποίες διαφαίνεται ότι η κατεστραμένη πόλη πολύ γρήγορα ξαναβρήκε τον παλιό της προοδευτικό χαρακτήρα και άρχισε την ανασυγκρότησή της.

Λείπουν όμως πάρα πολλά στοιχεία που θα βοηθούσαν τον ερευνητή να γεφυρώσει τα κενά αυτής της περιόδου που είναι πολύ σημαντική και καθοριστική για την μετέπειτα εξέλιξη της πόλης, μιά και που σ' αυτήν όριοθετείται τό πέρασμα από τον προκαπιταλιστικό στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, με όλες τις δομικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που συνεπάγεται.

Αρχίζουμε με τό τεύχος αυτό

την (άνα)δημοσίευση ενός άγνωστου σχεδόν κειμένου του Ε. Στουγιαννάκη, του άκούραστου αυτού ερευνητή της τοπικής μας ιστορίας, όπως δημοσιεύτηκε στο περιοδικό του Παμμακεδονικού σύλλογου Αθηνών «Μακεδονικόν Ημερολόγιον» στον τόμο του 1910 (σελίδες 144-157). Το κείμενο, γραμμένο στα 1910, αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμη πηγή πληροφοριών για την σύγχρονη οικονομική και κοινωνική μας ιστορία, και πιστεύουμε ότι θα αποτελέσει σημαντικό βοήθημα σ' όλους τους ερευνητές.

Με την ευκαιρία θα πρέπει να τονιστεί η αναγκαιότητα για την συγκέντρωση, επεξεργασία και δημοσίευση όσων ανάλογων στοιχείων υπάρχουν ακόμα σε σπίτι ή άλλο, και κύρια των αρχείων των έργοστασίων της περιοχής. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη μπορεί να γίνει τό κέντρο για την συλλογή αυτών των στοιχείων που θα αποτελέσουν την πρώτη ύλη για την συγγραφή της σύγχρονης ιστορίας μας.

ΝΑΟΥΣΑ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΑΥΤΗΣ

Η Νάουσα εκκλησιαστικώς αποτελούσα τό δεύτερον τμήμα της επαρχίας Βερροίας και πολιτικώς υπαγομένη εις την ύποδιοίκησιν (καίμακαμλίκι) της αυτής Βερροίας, κείται επί θέσεως έξοχως λαμπράς και μαγευτικής. Το λεκανοπέδιον, έφ' ου είναι έκτισμένη, που μέν αποτόμως ύψου

ταπεινούμενον ποῦ δὲ ἡκανονικῶς κλείεται ἐκ αἰ μεσημβρίας ὑπὸ τῶν ὄ Βερμίου ὄρους (Τούρ-ηοναούσης, Γκιῶνας, αἰοῦ) πρὸς ἀνατολάς δὲ ὄν ταπεινούμενον κατα-ήν εὐρείαν πεδιάδα τῆς ἰκῆς, ἥς ἡ θεὰ ἀπὸ τῶν τῆς πόλεως μερῶν εἰ-μαγευτικὴ ὅσον εἶναι ἡ πρὸς δυσμὰς ἐκτεινομέ-ρασίονου καὶ ῥωμαντι-αιρᾶς. Εἰς τοὺς πρόπο-ς εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ ἰ-τῆς Ναούσης ποταμοῦ «», ὅστις καὶ παρέχει ἡ δύναμιν κινητήριον εἰς ἰαση καὶ τὸ πόσιμον καὶ ἰν ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν. ὄθωνίαν δὲ τούτου ὀφεί-ριστου ἡ πλοῦσια καὶ ζω-λάστησις, ἥτις ἐξασφα-γα τῶν κατοίκων μέρος πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ὄ ζωογόνου καὶ καθα-καθιστᾷ τὸ μὲν κλίμα ὄγεινόν καὶ κατὰ τὸ θέ-ρόν καὶ εὐάρεστον, τι-ατείας τῆς πόλεως θαυ-ολαυστικᾶς.

τοικοὶ τῆς Ναούσης ἄ-εἰς 9,000 περίπου. Τού-οὺς 1,500 εἶναι ὄθωμα-λοικοὶ Χριστιανοὶ ὄΕλ-λοῦντες τὴν ὄλληνικὴν ἰστων προερχομένων ἐκ ὄιδιάδος κωμῶν, ἡ ἄλλα-θα ὄμιλεῖται τὸ μειζο-σλανομακεδονικόν ἰ-ερ πρὸ οὐχὶ πολλῶν ἐ-ἐπικρατοῦσα γλώσσα, ἡ ὄβλαχικὴν, καὶ οὗτοι εἰ-ποιόμενες τινὲς περιοδι-νοντες ἐνταῦθα ἄπαν-κουσιν εἰς τὴν ὄρθόδο-νικὴν ἐκκλησίαν. Γενι-οὶ διακρίνονται οἱ κάτοι-ήν φιλοπονίαν, τὸ λιτο-ὄν ὄλιγῆρκειαν, τὸ φιλή-

συχον καὶ τὴν ἀπλοικότητα. Τά ἡ-θη αὐτῶν εἶναι ἀπλᾶ καὶ ἀφελῆ καὶ ἄπλαστα, μὴ τυχόντα σοβα-ρᾶς τινος ἀναπτύξεως καὶ δια-πλάσεως, ἀλλὰ διατηροῦντα ἐν τι-σι τὴν πρωτόγονον τῆς φυσικότη-τος κατάστασιν. ὄπο ἔποψιν δια-νοητικῆς ἀναπτύξεως μετρίως ἔ-χουσιν. ὄλίγους ἐπιστήμονας ἄ-ριθμοῦσι, πλείονας δὲ ἐν βιομηχα-νικῷ πνεύματι κατηρητησμένους, ἀλλ' οὐδένα ἐμπορικῶς μεμορφω-μένον, μολονότι δεξιῶς θεραπεύε-ται ὄ κερδῶος ὄρμης ἐνταῦθά τε καὶ ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ. ὄπο οἰκονο-μικὴν ἔποψιν σχετικῶς εὐεκτοῦσι. Καταβάλλουσι φόρους εἰς τὴν Κυ-βέρνησιν ὑπὸ διαφόρους τύπους 7-8000 λιρῶν. Κύριοι πόροι αὐτῶν εἶ-ναι ἡ γεωργία, ἡ δενδροκομία, ἡ ἀμπελοργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία μετὰ τῶν ἐπαγγελμά-των. ὄλλ' ὄμως, ἂν καὶ οἱ πόροι οὗτοι εἶναι ἄρκετοί, ὡς δηλοῦται κατωτέρω, πρὸς συντήρησιν τῶν κατοίκων, ἐν τούτοις ἡ τάσις πρὸς θησαυρισμόν καὶ ἐξασφάλισιν βίου μᾶλλον εὐμαροῦς ἤρξατο ἔ-σχάτως ἐκδηλουμένη δι' ἄθρύας πρὸς τόν Νέον Κόσμον μετανα-στεύσεως, ὄπου τινὲς ἐξασφαλί-σαντες ἑαυτοῖς ἐργασίαν τὴν πο-θουμένην προέβησαν καὶ εἰς σύμ-πηξιν συλλόγων μορφωτικῶν καὶ ἄλληλοβοθητικῶν καὶ παροχὴν ἄρωγῆς καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι τῶν συμπολίτας, τοὺς ἀποτελοῦν-τας τόν «Λαϊκὸν Σύνδεσμον».

ὄ δῆμος Ναούσης ἔχει τὴν ἐ-ξῆς περιουσίαν: 1) τὴν λαμπρὰν ἐ-ξοχικὴν Πλατείαν, τὸ Κιόσκι, κει-μένην κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καὶ πικως ἀπότομον ἄκραν τῆς πόλεως, περιλαμβάνουσαν ἔκτασιν 30 πε-ρίπου στρεμμάτων (48,000 τετρα-γωνικῶν πῆχων). Τῶν τεσσάρων τμημάτων αὐτῆς τὸ κεντρικώτε-ρον σκιάζεται ὑπὸ συκῶν καὶ ὄψι-καρήνων πλατάνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὄποίων εὐρηται καὶ καφε-

νεῖον, ἐξ οὗ ἀπολαμβάνει ὄ δῆμος 30 λίρας ἐτησίως 2) τὴν ἀποθήκην τοῦ πετρελαίου (γκᾶζ-χανέ) ἀπο-φέρουσαν ἐνοίκιον ἐτήσιον 30 λι-ρῶν. ὄκτός τούτων πόροι τοῦ δη-μου εἶναι καὶ ὄ ἐπὶ τῶν σφακτῶν φόρος ἐξ 70 λιρῶν καὶ ὄ παρά τῶν μικροπραγματεῦτῶν εἰσπραττό-μενος ἀγοραῖος φόρος ἐκ 45 λι-ρῶν.

Α. ΓΕΩΡΓΙΑ

ὄπο τὴν ὄνομασίαν ταύτην ἐννοῶ πᾶσαν ἐργασίαν ἀναφερο-μένην εἰς τὴν γῆν, εἴτε οἰτηρῶν καλλιέργεια λέγεται, εἴτε δενδρο-κομία, εἴτε ἀμπελοκομία, εἴτε ἐν γένει κηπουρικὴ, εἰς ἡν μέγα μέ-ρος τῶν κατοίκων εἶναι ἐπιδεδο-μένον καὶ ἐξ ἥς εὐρίσκει πόρον ζωῆς. Τὸ καλλιεργῆσιμον ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον καὶ λίαν φιλο-πόνως καὶ ἐπιμελῶς καλλιεργημέ-νον. Περιλαμβάνει δὲ ἔκτασιν 8,500 στρεμμάτων. ὄκ τούτων δὲ 4,000 κατέχουσιν αἱ ἀμπελοι, ὄν ἡ πραγματικὴ ἀξία εἶναι περίπου 40,000 λιρῶν, 3,000 αἱ κῆποι ἀξίας 60,000 λιρῶν, καὶ 1,500 οἱ ἀγροὶ ἀ-ξίας 5,000 λιρῶν. ὄν ὄλω ἡ ὄξία τῆς κτηματικῆς περιουσίας ἀνέρ-χεται εἰς 105,000 λιρῶν. Τούτων 6,000 λιρῶν κατανεμητέα εἰς τοὺς ὄθωμανοὺς πολίτας, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τοὺς ὄμογενεῖς. Οἱ ὄθωμανοὶ κυρίως κέκτηνται τὸ πλείστον τῶν ἀγρῶν καὶ τινα στρέμματα ἀμπέλων κατωτέρας ἀξίας, καλ-λιεργοῦσι δὲ ἐπ' ἐνοικίῳ καὶ κτή-ματα τῶν ὄμογενῶν εἰς οἰκοδομή-ματα δὲ κέκτηνται κατὰ μέσον ὄ-ρον περιουσίαν 14,000 λιρῶν, ἐν ὄ οἱ ὄμογενεῖς τὸ ὄπερδεκαπεντα-πλάσιον τούτων. Τῆς κυρίως γε-ωργίας τὰ προϊόντα εἶναι σῖτος, κριθῆ, βρίζα, ὄλίγον σῆσαμον καὶ ὄλίγος βάμβαξ, τῆς κηπουρικῆς ὄ ἀραβόσιτος (καλαμπόκι), αἱ μετα-ξοβόμβυκες (κουκοιλια), τὰ τρι-φύλλα, τὰ κρόμμυα, τὰ ὄπωρικά, τὰ λαχανικά κ.λ. καὶ τῆς ἀμπελο-

ΜΕΡΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΑΣ

Α

Ο ΚΩΤΑΣ ΤΗΣ ΑΝΕΤΤΑΣ

Τόν ξέραμε, σάν Κώτα τῆς Ἀνέττας. Τό ἐπίθετο μᾶς ἦταν ἀγνωστο. Ἦταν ὁ δεύτερος Νιαουσιανός πού γνώριζε ὁ κάθε ξένος, νεοφερμένος στήν πόλη μας, μετά τόν μοναδικό μας ἀμαξηλάτη τόν Κυμπρίτη, πού ἐνδυματολογικῶς ἦταν βέρος Νιαουσιανός. Αὐτός δέν φοροῦσε γιμινιά, οὔτε ἄσπρα σκουφοῦνια ὡς τό γόνατο σφιγμένα πάνω ἀπό τή γάμπα μέ μαῦρες βουδετες, οὔτε μπινουβρέκι δεμένο μέ ἄσπρογάλανο ζουνάρι πάνω στο φουφουλωτό ἄσπρο πουκάμισο μέ μακρυά κουμπωτά μανίκια, οὔτε καί τό πατροπαράδοτο μαῦρο καλπάκι.

Ἦτανε ψηλός ὁ Κώτας τῆς Ἀνέττας, παρά τήν καμπούρα στό δεξί του ὦμο πού τόν παραμόρφωνε σάν κληματαριά φαγουμένη ἀπό κατσίκα καί τόν νόμιζες ἀκέφαλο, γιατί δέ φτάνει πού ἦταν κοντόλαιμος, ἔγερνε τό στρόγγυλο κεφάλι του σάν σέ ὀξεία γωνία στόν ἄλλο ὦμο. Εἶχε σκέλη μακριά, λές καί κατέβαιναν ἀπό τό στήθος γιατί ὄλο τό σῶμα του δέν ἔδειχνε πῶς εἶχε μέση καί κοιλιὰ. Τό παντελόني πού φοροῦσε πότε κοντό — ποτέ μακρῦ ἦταν στά μέτρα τοῦ δωρητή, κι ὄχι στά δικά του, τά παπούτσια, ὅτι πετοῦσε ὁ Σιανταμώνας πού δέν σήκωναν ἄλλα μπαλώματα καί χειμῶνα — καλοκαίρι ἓνα πουκάμισο μ' ἓνα γιλέκο μόνο πάνω του κι αὐτό χωρίς κουμπιά. Ἦτανε ὁ ἐπί τῆς ὑποδοχῆς ἐκπρόσωπος τῆς Νιάουσιτας.

Τό στέκι του ἦταν τό καφενεῖο τοῦ Δάρη, στό Κιόσκι. Τέρμα τῆς διαδρομῆς Σιδηροδρομικοῦ Σταθμοῦ — Νιάουστα γιατί ὁ ἀμαξηλάτης ὁ Κυμπρίτης, μόλις ξεφόρτωνε τοὺς πρώτους ἐπιβάτες ἀπό τή Θεσσαλονίκη, γύριζε ἀμέσως στό Σταθμό νά παραλάβει ἄλλους πού τυχόν θά ἔρχονταν ἀπ' τὰ Μπιτόλια ἢ τό Σόροβιτς ἢ ἀπό τὰ Βοδενά. Ἐβγαζε τήν τραγιάσκα του, χαμογελαστός καλωσόριζε τόν νεοφερμένο ἐπιβάτη,

Τοῦ Κώστα Τσιώμη

φορτωνόταν τή βαλίτσα ἢ τό μπόγο του καί βιαστικός τήν πήγαινε στό σπίτι ἂν ἦταν ντόπιος ἢ στό καφενεῖο τοῦ Παπαφίλιππα ἂν ἦτανε ξένος ἢ στό διπλανό ξενοδοχεῖο τοῦ Βαϊνανίδη, καί περίμενε ἐκεῖ πιστός φύλακας. Ποτέ του δέ ζήτηγε πληρωμή κι ἄς μὴν εἶχε μιτάκι στήν τσέπη του. Ὅτι τοῦδινε ὁ καθένας ἔλεγε εὐχαριστῶ, καί καμιά φορά, ἀπασχολημένος ὁ ταξιδιώτης μέ τά καλωσορίσματα τῶν συγγενῶν καί φίλων ξεχνοῦσαν τόν Κώτα τῆς Ἀνέττας πού στεκόταν ὀρθιος μέ τήν τραγιάσκα στό χέρι, ὥσπου ἐπαιρνε τόν ἀπόθαρο, κι ἔφευγε «ἀκροποδητής» πού λέμε, σά νά μὴν ἤθελε νά διαταράξει τίς χαρές πού εἶχαν οἱ ὑποδεχόμενοι τόν δικό τους ἄνθρωπο.

Εἶχε διακριτικότητα ὁ φτωγό-

τατος αὐτός ἄνθρωπος καί ὁ μόνος χρήσιμος. Φανταστεῖτε ταξιδιώτη γέροντα ἢ ἀνάπηρο ἢ γυναίκα ἐγκυο, ἢ ἀπλή γυναίκα τοῦ λαοῦ, νά τήν ἀφήνει ὁ ἀμαξίας στό Κιόσκι καί νά φορτώνεται βαλίτσα ἢ μπόγο ἢ κάτι ἄλλο, νά τό πάει στήν Πουλιάνα ἢ στό Τριῶδι ἢ στ' Ἀλώνια πού ἦτανε τό σπίτι.

Ἐβγαζε ἢ ὄχι ὁ Κώτας τῆς Ἀνέττας τό μεροκάματο, κανά γρόσσι ἢ κανά μιτιλίκι, δέν ἔχανε τό κέφι του. Κάθε σούρουπο, ξεκίναγε ἀπό τήν Πουλιάνα πού καθόταν μιά ὁμορφη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κι ἀρχινοῦσε, ἀπό τοῦ Μήτητα τό σπίτι καί μέχρι τὰ Καμμένα τό τραγούδι του: «Ἐσύ κοιμᾶσαι στά σεντονάκια, κι ἐγὼ γυρίζω μέσ' τὰ σοκάκια». Στά Καμμένα σταματοῦσε τό τραγούδι του, καί σιωπηλός κατηφόριζε στήν ἀγορά. Ἐφτανε ὡς τό σοκάκι πού βγάζει στόν Πρόδρομο, ἀνάμεσα ἀπ' τοῦ Φειδάντση τό σπίτι καί Χατζηδημητραῖκα ἀρχινοῦσε πάλι τό χαβά του, τό ἴδιο τραγούδι, διότι καί στό μαχαλᾶ αὐτόν καθόταν κι ἄλλη μιά ὁμορφη κοπέλα, κι ἀπ' ἐκεῖ ἀπ' τοῦ Ζαφείρη τοῦ Μπέρου τό μαγαζί, ἔστριβε στά χαλάσματα τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ νά ἡσυχάσει τό κορμί του στό σπιτάκι του, πού ἦτανε στό ἀδιέξοδο σοκάκι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Πέτρου τοῦ Τσιώτη. Ἐτσι τέλειωνε καί τῆς καρδιάς του τήν τροφή, ὕμνο στίς ὁμορφες.

Κατά τό 1908-1909 εἶχε φουντώσει τό ἀντάρτικο στή Νιάου-

στα. Ἐνταρτικά σώματα ὑπὸ διαφορῶν καπεταναίους ἔρχονταν ἀπὸ τὸν κάμπο, ἀπ' τὴ λίμνη τῶν Γιαννιτσῶν, διανυκτέρευαν μιά-δου βραδιῆς σὲ διάφορα σπίτια, κι ἔφευγαν διὰ τοῦ Βερμίου σ' ἄλλες περιοχές. Τότε κάποια μέρα, τὸ ὄνομα τοῦ Κῶτα τῆς Ἀνέττας ἦταν στὸ προσκήνιο, σ' ὁλονῶν τὰ στόματα: «Ψάξτε ὅλοι νὰ βρεῖτε τὸν Κῶτα τῆς Ἀνέττας». Τὸ κακὸ εἶχε γίνεи. Ἐνα πρωῒνὸ σὲ κάποιο σπίτι στ' Ἀλώνια, Τοῦρκοι τζαντερμάδες ζώσανε τὸ μέρος. Προδοσία. Πρωτοφανές γιὰ τὴ Νιάουστα. Ἀδύνατο νὰ ἔχει κάμει Νιαουσιανὸς τέτοιο πράγμα. Κάποιος ξένος θὰ πρέπει νὰ ἦτανε. «Τὸν Κῶτα, τὸν Κῶτα νὰ βροῦμε. Μόνον ὁ Κῶτας τῆς Ἀνέττας θὰ μᾶς ἔλεγε ποιὸς ξένος ἦρθε χθές στὴ Νιάουστα». Καὶ ὁ Κῶτας βρέθηκε καὶ εἶπε: «Χθές τὸ μεσημέρι ἦρθαν οἱ δύο Ἑβραῖοι πού πούλουν τὶς στάμπες». Κάθε βδομάδα

ἔρχονταν οἱ δύο γυρολόγοι Ἑβραῖοι. Φορτώνονταν στὸν ὦμο στάμπες (βαμβακερά ὑφάσματα τυπωτά) καὶ γυρνοῦσαν τὶς γειτονιές: «Στάμπες πουλῶωω...». Ψώνιζαν οἱ κοπέλλες γιὰ τὰ προικιά τους ἢ ἔδιναν παραγγελίες τὶς ὁποῖες ἐκτελοῦσαν στὸν ἄλλο ἐρχομὸ τους. Κάποιος ἀπὸ τοὺς δύο πρόδωσε. Καὶ ὁ ἀπολογισμὸς ἦταν νὰ σκοτώσουν οἱ Τοῦρκοι ἔναντι ἄντάρτη. Οἱ ἄλλοι γλύτωσαν... Ἀπὸ ταβάνι σὲ ταβάνι, πορτοπούλα σὲ πορτοπούλα βγήκαν στὴν Ἁγία Παρασκευὴ κι ἀπὸ τὸ βαθούλωμα τῆς Βάλιας πήραν τὸν ἀνήφορο γιὰ τοῦ Μουσταφᾶ τὴ βρύση καὶ μῆκαν στὸ βουνό. Μαθεύτηκε πὼς ἦταν σκοτωμένος ἓνας 25χρονος Κρητικὸς λεβέντης.

Τ' ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας, στὸ γιοφυράκι μπροστὰ στοῦ Μάραντη τὸ σπίτι τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ βάφηκε κόκκινο ἀπ' τοῦ Ἑ-

κε. Μόνον πού ἔμεινε τὸ ἐρώτημα. Ποιὸς ἀπ' τοὺς δύο γυρολόγους ἦταν ὁ καταδότης; Ὁ ἄλλος χάθηκε σὰ νὰ τὸν κατάπτε ἡ γῆ. Τὴν προδοσία τὴν ἔκανε Ἑβραῖος.

Ἀπὸ τότε δὲν ξαναζήσασε Ἑβραῖος στὴ Νιάουστα, ἐκτός ἀπὸ ἓναν, νομίζω Νταβὶ τὸν λέγανε πού εἶχε τὸ μαγαζί του, ὑφασματοπορικὸ στοῦ Ἀκριβοῦ τὸ σπίτι δίπλα ἀπὸ τοῦ Στεφανάκη τοῦ Λάππα τὸ μπακάλικό ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ δασκάλου τοῦ Νικολάκη τοῦ Μπέρσου. Αὐτὸς ὁ Νταβὶ μὲ τὰ δύο ὄμορφα κορίτσια του, ἔμεινε καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Ἄν θυμᾶμαι καλά τὴ μιά, τὴν ξανθιά τὴ λέγανε Σαρίκα. Σὲ ἑλληνικὸ σχολεῖο πήγαινε. Ἐπίσης καὶ στὴν Ἐκκλησιά μὲ τὸ σχολεῖο πήγαινε. Ὁ Νταβὶ ἦτανε Ἑλληνας στὴν ψυχὴ σάν κι ἐμᾶς. Μόνον πού ἦτανε Ἰσραηλίτης στὴν καταγωγὴ.

Ὡς τὴν ὥρα ὁ ἄνθρωπος ἐμποδιζόταν νὰ πραγματοποιήσῃ τὶς ἐλπίδες του, ἀπὸ τὴν ἀγνοία του σχετικὰ μὲ τὰ πρακτικὰ μέσα. Ὅσο ἡ ἀγνοία του αὐτὴ ἐξαφανίζεται, κατορθώνει σὲ ὀλοένα μεγαλύτερο βαθμὸ, νὰ διαμορφώνει τὸ φυσικὸ του περιβάλλον καὶ τὸν κοινωνικὸ του περίγυρο, καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, μὲ τὸν τρόπο πού τοῦ φαίνεται καλύτερος. Στὸ βαθμὸ πού εἶναι συνειδητός, ἡ νέα αὐτὴ δύναμη εἶναι ἐνεργητικὴ — ὅταν ὁμως ἐπικρυτεῖ μέσα του ὁ πυραλογισμὸς, συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Ἄν, λοιπόν, ἓνας ἐπιστημονικὸς πολιτισμὸς θέλουμε νὰ εἶναι ἓνας καλὸς πολιτισμὸς, εἶναι ἀπαραίτητο ἡ αὔξησι τῶν γνώσεων νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν αὔξησι τοῦ λογικοῦ, τῆς συνέσεως. Μὲ τὴ λέξι αὐτὴ ἐννοῶ μιά σωστὴ ἀντίληψη γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ζωῆς. Αὐτὸ εἶναι κάτι πού δὲν τὸ προσφέρει ἡ ἐπιστὴμη αὐτὴ καθαυτὴ. Ἐτσι ἡ αὔξησι τῶν ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων δὲν ἀποτελεῖ μονάχη τῆς καμιά ἐγγύησι γιὰ αὐθεντικὴ πρόοδο, παρ' ὅλο πού παρέχει ἓνα ἀπὸ τὰ συστατικὰ πού ἀπαιτεῖ ἡ πρόοδος.

Μπ. Ράσσελ

«Ἡ ἐπιστὴμη καὶ ὁ ἄνθρωπος»

ΑΤΙΤΛΑ

*Τα μάτια — σου λουλούδια μαραμμένα
μας χαιρετοῦν
καὶ οἱ σταγόνες τῆς βροχῆς σα δάκρυα
κυλοῦν δίπλα στα μάτια.
Οἱ ἐφιάλτες του ξενιτεμοῦ
μας τριγυρίζουν
καὶ τα ρολόγια τὴν ὥρα του χωρισμοῦ
αὐθιμίζουν.*

*Ποτὲ δὲν ἔχω αισθανθεῖ
τόσο μεγάλη τὴ χαρὰ,
τόσο μεγάλη τὴν ὀρμὴ
να σε φιλήσω.
Ἄγνᾶ μόνον πού ἐπίσασες
τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησες,
ἦρθε ἡ καρδιά καὶ χτύπησε
σα γιορτινὴ καμπάνα.
Ἄναψε ὁ οὐρανὸς κερῖα
κι ἡ φλόγα τους με ζάλισε,
ἀγνᾶ μόνον πού χάιδεψα
τὰ καστανά μαλλιά σου.*

Ἄσπα Γκιουρτζή

ΓΑΛΑΤΕΣ

Β'

Βρισκόμαστε χρονικά στην περίοδο την μετά τον Μ. Ἀλέξανδρο. Σέ μία εποχή πού χαρακτηρίζεται ἀπό διαμάχες, ἀναταραχή καί ἀνακατατάξεις μεταξύ τῶν διαδόχων. Εἶναι μία εποχή πού ὅλη ἡ Ἑλλάδα καί οἱ κτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἔχουν μεταβληθεῖ σέ ἓνα ἀπέραντο θέατρο πολέμου.

Ἡ Μακεδονία, ὁ τόπος ἀπ' ὅπου ξεκίνησε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος γιά τήν Ἀσία, βρίσκεται καί αὐτή μέσα στή δίνη τῆς ἀναταραχῆς καί κάτω ἀπό τήν ἐπήρεια τῶν συνεχῶν μεταβολῶν. Ὁ θρόνος τῆς δελεάζει τοὺς αὐταπαιτητές τῶν βασιλικῶν θρόνων, πού συμμετέχουν στό παιχνίδι τῆς διαδοχῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, μέ τήν ἰδιαιτερότητά του καί τήν ἱστορική του σημασία.

Εἰμυστε στά 280 π.χ. Βασιλιάς στή Μακεδονία εἶναι ὁ Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός, ἀδελφός τοῦ βασιλιά τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου Β τοῦ Φιλιάδελφου. Βλέψεις στό θρόνο ἔχουν ὁ βασιλιάς τῆς Ἠπείρου Πύρρος, ὁ γιός τοῦ Σελεύκου Ἀντίοχος ὁ Α, κύριος τῆς Ἀσίας, ὁ Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς γιός τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητῆ καί δυό γυναῖκες ἡ Ἀρσιόνη καί ἡ Λυσάνδρα.

Ὁ Ἀντίοχος ὁ Α ἔρχεται σέ σύγκρουση μέ τόν Πτολεμαῖο τόν Κομηνό. Ἡ ὄξυνση ὅμως τῶν προβλημάτων στό χωρο τῆς Ἀσίας τόν ὑποχρεώνει νά ἀναγνωρίσει τόν Πτολεμαῖο σάν βασιλιά τῆς Μακεδονίας καί νά συνάψει μαζί του εἰρήνη.

Ὁ Πύρρος θέλει καί αὐτός τόν θρόνο τῆς Μακεδονίας, ἀλλά ἔχει ἄλλα σχέδια πρὸς τόν παρόν καί ὁ

χρόνος τόν πιέζει. Χωρίς μεταξύ τους ἐχθροπραξίες Πύρρος καί Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός συμμαχοῦν. Ἡ συμμαχία αὐτή στοιχίζει στόν Πτολεμαῖο 5.000 στρατό Μακεδονικό πού στέλνεται στήν Ἠπειρο καί συμμετέχει μέ τόν Πύρρο στίς ἐπιχειρήσεις τῆς Ἰταλίας — Σικελίας, ὅπου σχεδόν ἀποδεκατίζεται.

Ὁ Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς πού κατέχει τή Δημητριάδα καί τμήματα τῆς Στερεᾶς καί τῆς Πελοποννήσου μετά μία ἀποτυχημένη πολεμική ἐνέργεια κατὰ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Κεραυνοῦ μέ ὀξυμένα δικά του προβλήματα δέν ἔχει οὐσιαστικά καιρό καί δυνάμεις νά

Τοῦ Ἐμμ. Βαλσαμίδη Γυμνασιάρχῃ

ἀπειλήσει τόν Πτολεμαῖο. Ἀντίθετα φαντάζει σάν πρόκληση καί σάν εὐκολη λεία γιά τόν Πύρρο, τόν Πτολεμαῖο Κεραυνό, τόν Ἀντίοχο Α, ἢ τόν Πτολεμαῖο τόν Φιλιάδελφο τῆς Αἰγύπτου πού καί αὐτός ἔχει ἀνάμιξη στά πράγματα τῆς Ἑλλάδας.

Πρὸς τόν παρόν πάντως φαίνεται πῶς ἡ Μακεδονία χωρίς σπουδαῖα ἐσωτερικά προβλήματα μέ σταθεροποιημένο τόν θρόνο καί μέ βασιλιά τόν εὐέλκτο καί δυναμικό Πτολεμαῖο τόν Κεραυνό θά ζοῦσε ἡρεμα, εἰρηνικά μέσα στήν τόση ἀναταραχή.

Υπάρχουν ὅμως καί οἱ βάρβαροι. Καί οἱ βάρβαροι παραδοκοῦν καί στόν κατάλληλο γι' αὐτούς καιρό κάνουν τήν ἐμφάνισή τους. Καί οἱ βάρβαροι αὐτῆ τῆ φο-

ρά λέγονται Γαλάτες.

Οἱ Γαλάτες εἶναι ἓνα μεγάλο ἔθνος διαιρεμένο σέ πάρα πολλές φυλές, γνωστοί στήν ἀρχή σάν Κέλτες. Τοὺς βρίσκουμε πολὺ πωρὶς στήν Κεντρικὴ Εὐρώπη ἀπ' ὅπου ἀπλώνονται μέχρι τίς Ἠράκλειες στήλες καί μέχρι τήν Ὀλβία στόν Εὐξείνιο.

Ἐνα κομᾶτι τῶν Γαλατῶν προσπάθησε νά κατακτήσει καί τήν Ἰταλία. Τό 387 κατέλαβε τήν ἴδια τή Ρώμη. Ἀποσύρθηκε στά βορειότερα ἀπὸ ὅπου ἤλεγχε τήν Ἰταλία καί εἰσέπραττε φόρους ἀπὸ τίς Ἰταλικές πόλεις μέ ἀντάλλαγμα τὸ σταμάτημα τῶν ληστρικών ἐπιδρομῶν.

Οἱ Κέλτες αὐτοὶ εἶναι οἱ δημιουργοὶ τῆς ἐντεῦθεν καί τῆς ἐκεῖθεν τῶν Ἀλλεων Γαλατίας. Ἐγκαταστάσεις οἱ Γαλάτες ἔκαναν ἀκόμη σέ ὅλες τίς σημερινές Δυτικοευρωπαϊκές χώρες μέχρι καί τήν Ἰρλανδία. Ἡ Βρετανία ὀφείλει τὸ ὄνομά της στή Γαλατικὴ φυλὴ Βρετόν. Καί ἡ Γαλλία πού κατασκευάσθηκε ἀπὸ Γαλλτικὰ φύλα τοὺς GALLI ὀνομάστηκε GALLIA — Γαλλία. Στή Γαλλία ἀκόμη καί σήμερα ὑπάρχουν περιοχές ὅπως ἡ Γαλλικὴ Βρετανία καί ἡ Γαλλικὴ Προβάνς πού διατηροῦν τήν Γαλατικὴ τους φυσιογνωμία.

Κατὰ τόν 4ο π.χ. αἰῶνα κίνηση καί ἐξάπλωση Γαλατῶν ἔχουμε καί πρὸς τὰ Ἀνατολικά. Τὰ φύλα αὐτὰ ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ Ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀδριατικῆς μέχρι τόν Εὐξείνιο Πόντο.

Οἱ Γαλάτες αὐτοὶ ἔχουν τόση ἐπαφή μεταξύ τους, ἀποσπῶνται, ἀπομακρύνονται ἀπὸ τίς κοιτίδες τους καί ἐπανασυγχωνεύονται μέ τόση εὐκολία ὥστε ἓνας μερικότε-

ρος διαχωρισμός δέν θά είχε πρακτικό αντίκρουσμα.

Γιά τήν Ἑλλάδα οἱ Γαλάτες δέν εἶναι άγνωστοί στήν πρίν άπό τόν Πτολεμαίό εποχή.

Θά άναφερθώ σέ τρεῖς περιπτώσεις.

Στά 369 π.χ. 89 χρόνια μπροστά άπό τήν εποχή πού μᾶς ένδιαφέρει Γαλάτες φτάνουν στήν Πελοπόννησο άπό τήν Ἰταλία, σταλμένοι σάν μισθοφόροι άπό τόν Διονύσιο τών Συρακουσών γιά νά βοηθήσουν τούς συμμάχους του Λακεδαιμονίους στόν πόλεμο κατά τών Βοιωτών.

Στά 335 π.χ. ό Μ. Ἀλέξανδρος δέχεται πρέσβεις Γαλάτες άπό αὐτούς πού κατοικοῦν τά Ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀδριατικῆς.

Τριάντα χρόνια άργότερα ό Λυσιμαχος άποκρούει Γαλατική επίθεση έναντίον του Ἑλληνικοῦ Βασιλείου του τῆς Θράκης. Οἱ Γαλάτες ήττημένοι επανέρχονται στόν Κάτω Δούναβη άπ' όπου και ξεκίνησαν.

Ἄλλά ἄς έρθουμε στήν άπειλή κατά τῆς Μακεδονίας.

Τό πρώτο τμήμα Γαλατῶν εἰσβάλλει στή Μακεδονία τό χειμώνα του 280/79 άπό τήν κοιλάδα του Ἄωου. Οἱ Γαλάτες κινοῦνται μαζί μέ τά γυναικόπαιδά τους. Ζητοῦν νά βροῦν ένα χώρο γιά μόνιμη εγκατάσταση. Δέν έρχονται σάν έπιδρομεῖς. Ἀρχηγό τους εἰχουν κάποιο Βόλγιο.

Ἐο Πτολεμαίος βρίσκεται χωρίς στρατό. 5.000 Μακεδόνες βρίσκονται μέ τόν Πύρρο στήν Ἰταλία. Οἱ υπόλοιποι στά σπίτια τους λόγω του χειμώνα.

Μέ μιά πρόχειρη προετοιμασία ό Πτολεμαίος στρέφεται κατά τών Γαλατῶν, γιά νά ύποστει συντριπτική ήττα. Ἐο στρατός του άποδεκατιζεται και ό ίδιος βρίσκεται τόν θάνατο στό πεδίο τῆς μάχης.

Στή Μακεδονία άκολουθεῖ χάος πολιτικό. Κι οἱ βάρβαροι άνενόχλητοι λεηλατοῦν, έρημώνουν τήν ύπαιθρο. Μόνο οἱ περιτειχισμένες πόλεις σώθηκαν γιati οἱ Γαλάτες δέν ήταν σέ θέση νά τίς

έκπορθήσουν.

Στά Νότια τῆς Νάουσος και άπέναντι και πιο ψηλά άπό τήν τοποθεσία τῆς άρχαίας Μιέζας ύπάρχει μιά περιοχή πού λέγεται Γαλατσιάνος. Εἶναι θέση επικαίρη μέ τά δεδομένα τῆς εποχῆς εκείνης. Ποιά σχέση μπορεί νά έχει ή τοποθεσία μέ τούς Γαλάτες μόνο ή άρχαιολογική σκαπάνη μπορεί νά μᾶς τό πεί.

Πάντως ένα εἶναι γεγονός. Ἐοτι οἱ Γαλάτες άπέτυχαν σίον άρχικό σκοπό τους. Δέν μόρρσαν νά εγκατασταθοῦν στή Μακεδονία. Ἐνας στρατηγός του Λυσιμάχου, ό Σωσθένης, πήρε τό στρατό στα χέρια του, τόν ανασύνταξε και μέ μεθοδικές ενέργειες ύποχρέωσε τό Βόλγιο νά άποχωρήσει άπό τή Μακεδονία.

Νέος όμως κίνδυνος εμφανίζεται πολύ σύντομα μέ τήν εισβολή αὐτή τή φορά άπό τήν Παιονία Γαλατικῶν και πάλι σσιφών μέ άρχηγό τόν Βρέννο.

συνέχεια στό επόμενο τεύχος

Ἄποκαλιῶ Θεό αὐτή τήν άπρόσιτη και κοντινή πηγή, αὐτή τήν προσωπική και όλο άγάπη παρουσία, πού σκέφτεται μέσα μου, όταν σκέφτομαι, δηλαδή όταν έπινοῶ καινούργιες δυνατότητες, καινούργια σχέδια, και όταν τά πραγματοποιῶ μέ τήν εργασία μου, και πού φέρνει έτσι στήν επιφάνεια μιά σκέψη ή ένα εργο, τά όποια ξεπερνούν, υπερβαίνουν τό σύνολο τών όσων τώρα έχω γνωρίσει επινοήσει ή πράξει.

Ἐο Θεός εἶναι επίσης αὐτό πού αγαπάει μέσα μου όταν περνώντας τά όρια του άτομικισμού μου, προτιμῶ τόν άλλο άπό τόν έαυτό μου μέσα στη δύσκολη και θαυμαστή άγάπη πού μέ κάνει νά δέχομαι νά πεθάνω γι' αὐτόν τόν άλλο, καθώς και ν' αφήνομαι σ' αὐτόν, και γι' αὐτόν, πρόθυμος γιά μετατροπές ή μεταμορφώσεις του έαυτου μου. Αὐτή εἶναι ή δεύτερη εμπειρία του ξεπεράσματος ή τῆς υπέρβασης.

Θεός εἶναι τέλος, και κυρίως, αὐτό πού δημιουργεί μέσα μου μέ τούτη τή σκέψη, μέ τούτη τήν άγάπη, μέ όλες τίς πράξεις και όλα τά έργα πού άποτελοῦν τήν προσωπική μου συμβολή στη δημιουρ-

γία, στήν εργασία, στη γνώση, στην τέχνη, στη θυσία, στην επανάσταση ή στην άγάπη. Εἶναι ή μεγαλύτερη εμπειρία τῆς υπέρβασης.

Ἐο Θεός σκέφτεται, αγαπάει, προσεύχεται, δημιουργεί μέσα μου.

Και πεθαίνει μέσα μου, μαζί μου, όταν δέν έχω πιά τή δύναμη νά γίνω κάτι άλλο, κάτι περισσότερο άπό αὐτό πού τό σύνολο τών σωθικῶν τῆς ζωῆς μου έχει καθορίσει νά εἶμαι, όταν ή ζωή μου δέν έχει πιά αὐτή τή διάσταση τῆς υπέρβασης, όταν δέν καταφέρνω πιά νά δημιουργῶ καινούργιες δυνατότες, καινούργια σχέδια, όταν δέν καταφέρνω πιά νά ζω μιά καινούργια εμπειρία, όταν κλείνω έξω άπό μένα τήν άγάπη και αναδιπλώνομαι και άπομονώνομαι στόν άτομικισμό μου, και δέχομαι έτσι νά εἶμαι λιγότερο γιά νά έχω περισσότερο, όταν παῦω νά εἶμαι δημιουργός, ποιητής, προφήτης, γιά νά φυλακιστώ μέσα σε μιάν άποκτημένη μορφή. Τότε ζω τή συντριβή τών χωρίς έλλίδα καταστάσεων.

Ἐο ανθρώπινος λόγος

Ρ. Γκαρωντί

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ (1835-1908)

Νά τί γράφει στό αὐτογραφικόν βιβλίον του «Ἡ ζωή μου» (σελ. 7):

«Αἰσθάνομαι, ὅτι, ἐάν ἦτο δυνατὸν καί σήμεραν ἔτι νά στησω τήν σκηνήν μου εἰς Βέροϊαν, ἐκεῖ ἦθελα ἀνεύρει τήν πατρίδα, καθόσον ἐκεῖ συγκεντροῦνται αἱ οἰκογενεακαί μου παραδόσεις. Δέν λησμονοῦμεν, ὅτι ἐκεῖθεν καταγόμην. Ἐπί τοῦ τάφου τοῦ πατρός μου, εἰς τό Νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ὑπό τό ὄνομά του, ἐχαράξαμεν τάς λέξεις «ἐκ Βεροίας» ὁ ἀδελφός μου ἐνέγραψεν εἰς τό σχολεῖον τόν πρωτότοκόν του ὡς Μακεδόνα τήν καταγωγήν, καί ἐγώ δέ μεταξύ τῶν Μακεδόνων πάντοτε συγκαταλέγομαι...

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ

1835: Γεννήθηκε ὁ Ἕλληνας λογογράφος καί ποιητής στήν Ἐρμούπολη τῆς Σύρου ἀπό πατέρα πού καταγότανε ἀπό τή Βέροια καί μητέρα ἀπό τά Ἰωάννινα. Τήν πρώτη ἐκπαίδευση πῆρε στήν πατρίδα του, κατ' οἶκον, καί στό Γυμνάσιο τῆς πόλης του.

1852: Πῆγε στό Λονδίνο σάν ὑπάλληλος στήν ἀρχή κι ἔπειτα σάν συντάκτικος σέ ἐπιχείρηση τοῦ θεοῦ του Μελά. Συγχρόνως ἀσχολοῦνταν μέ τά γράμματα παρακολουθώντας διάφορα μαθήματα στό ἐκεῖ Ἀγγλικό Κολλεῖο.

1872: Ἐγκαταστάθηκε στό Παρίσι. Ἐκεῖ σάν ἐνεργό μέλος τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων» ἐνθάρρυνε καί ὑποστήριξε κάθε τι τό ἑλληνικό.

1894: Διορίστηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ «Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου» στό διεθνές ἀθλητικό συνέδριο τοῦ Παρισιῦ, ὅπου ἐπιβλήθηκε μέ τή μόρφωση καί τή φήμη του. Κατετάγη στό μῆμα πού πραγματεύονταν τῆς Ὀλυμ-

πιακούς ἀγῶνες καί ἐκλέχθηκε πρόεδρος του. Ἀπό τή θέση αὐτή συνετέλεσε μέ τήν ἐπιβολή του νά γίνουν οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τό 1896 καί μάλιστα στήν Ἀθήνα.

1896: Ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα καί δέν πῆρε καμιά δημόσια θέση σκεφτόμενος νά ἀφιερῶσει τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του σέ κοινωφελῆ ἔργα καί στά Γράμματα.

1899: Εὐτύχησε νά δεῖ τήν ἰδρυση τοῦ «Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὡφελίμων Βιβλίων» τοῦ ὁποίου διετέλεσε Πρόεδρος ἀπό τήν ἰδρυση μέχρι τόν θάνατό του.

Τοῦ Νίκου Ἀδαλόγλου Λογοτέχνη

1902: Ἐξέδωσε τά πρῶτα βιβλία τῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης — τά «Δανικά Παραμῦθια» τοῦ Ἄντερσεν σέ δική του μετάφραση — καταβάλλοντας ὅλα τά ἐξόδα τῆς ἐκδοσης.

1903: Ἰδρύθηκαν τά παραρτήματα τοῦ Συλλόγου ἡ «Σχολική βιβλιοθήκη» καί «Συλλογή πινάκων Ἐποπτικῆς Διδασκαλίας». Συνάμα πέτυχε τήν ὀργάνωση Παιδικῆς Ἐκθεσης μέ τή σύμπραξη τοῦ Συλλόγου «Παρνασσός». Τό χρόνο αὐτό ἰδρύθηκε καί ὁ «Οἶκος Τυφλῶν» καί ἀνηγέρθηκε ἡ «Πρότυπος Σκοπευτική Σχολή».

1906: Κατά τή διεθνή σχολική ἐκθεση στό Μιλάνο πῆρε χρυσό μετάλλιο καί ὁ Σύλλογος τιμητικό δίπλωμα.

1907: Ἐρχονται τά πρῶτα συμπτώματα φοβερῆς ἀρρώστειας καί χτυπᾶνε τό γερό καί δυνατό σῶμα τοῦ Λογογράφου

Τόν Φεβρουάριο καί Μάρτιο ὑπό τήν προεδρεία τοῦ Βικέλα γίνονται οἱ τελευταῖες συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου. Τόν Ἀπρίλιο ἀρρωστος καταθέτει μέ τό χέρι του τόν θεμέλιο λίθο τῆς «Σεβαστοπούλειου Ἐργατικῆς Σχολῆς» καί τόν Μάιο ὑπογράφει μέ τρεμάμενο χέρι τό τελευταῖο ἔγγραφο τοῦ Συλλόγου.

1908: Μέ τά ὠραιότερα ὄραματα γιά τήν Ἑλλάδα, τοὺς νέους καί τοὺς ἀνθρώπους γιά τήν πνευματική ἀνάτασή τους ὁ Βικέλας ἐκλείσει τά μάτια του τό βράδυ τῆς 7 Ἰουλίου ἀκολουθώντας τό μεγάλο του ὄνειρο πού μαγνήτισε ὅλην τή ζωή του καί ἄφησε ὁμορφα ἔργα, μνημεῖα καί παραδείγματα πατριώτου καί πνευματικοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Βέροια δέν ξέχασε τόν ἐπιφανῆ ἄνδρα τῆς πόλης μας καί ἔστησε τήν μαρμαρίνη προτομή του στό πάρκο τῆς Ἐλῆας.

ΒΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ὁ Βικέλας σάν συγγραφέας ἦταν χαριτωμένος καί βαθύς λογογράφος. Ἄρχισε μέ μετάφραση ἔργων ξένων μὰ ἐκεῖ πού ὑπῆρξε μέγας ἦταν, πού ἔδωσε καθαρὸ ἑλληνικό διήγημα μέ ὑπόθεση ἑλληνική, ἀφηγηματικὴ δεξιότηχία, ὕψος ἀπέριττο, μέ ἠθογραφικά στοιχεία καί ψυχογράφηση τῶν ἡρώων του. Γιαυτό οἱ βιογράφοι του τόν ὀνόμασαν πρόδρομο καί γενάρχη τῆς ἑλληνικῆς διηγηματογραφίας. Ἐνα ζωντανό κειμήλιο τῆς τέχνης του στό διήγημα εἶναι ὁ «ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ» πού πολυδιαβάστηκε καί μεταφράστηκε σέ πολλές ξένες γλώσσες. Μέ τήν ποίηση ἀσχολήθηκε λιγότερο. Ἐχουν ὁμως τά ποιήματά του αἰσθημα, τεχνικὴ ἀρτίωση καί ἑλληνικότητα. Γλώσσα χρησιμοποίησε πρὸς ἀποτέλεσμα τῶν ἑ-

πλή καθαρεύουσα και τή δημοτική στα ποιήματά του.

Ὁ Βικέλας ἔγραψε καί δημοσίευσε πολλά ἔργα, πρωτότυπα καί σέ μετάφραση:

1851: «Στίχοι» Α ἔκδοση 1862 στό Λονδίνο καί Β ἔκδοση 1885 στήν Ἀθήνα. «Ἐσθήρ» τοῦ Ρακίνα μετάφραση μέ λίγους στίχους.

1871: «Περί Νεοελληνικῆς φιλολογίας» διάλεξη.

1872: «Ὀδύσσεια Ζ. Φάουστ καί οἱ Ἀρχαῖοι».

1873: «Δανικά Παραμῦθια Ἄντερσεν».

1874: «Περί Βυζαντινῶν».

1876: «Ρωμαῖος», «Λήρ», «Ὁθέλλος», Δράματα τοῦ Σαίξπηρ.

1882: «Ἀμλέτος», «Μάκβεθ».

1884: «Ἐμπορος τῆς Βενετίας».

1885: «Ἀποχαιρετισμός στή νεότητα καί στήν ποίησιν» ποιήματα.

1886: «Ἀπό Νικοπόλεως εἰς Ὀλυμπίαν».

1887: «Ἡ σύστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καί τὰ ὄρια αὐτοῦ». Διηγήματα.

1890: «Περί Σκωτίας», «Ἡ γῆ τοῦ πυρός».

1891: «Λουκῆς Λάρας». Σέ πολλές Ἑλληνικές καί ξένες ἐκδόσεις κατά περιόδους.

1892: «Κόραι τῆς Ἑλλάδος».

1893: «Μέγας Γαλεότος». «Διαλέξεις καί ἀναμνήσεις».

1901: «Ἑλληνικά Γράμματα» Κρουαζέ.

1904: «Ἡ Σουηδία», «Ἡ Γυναικεία Ἀγωγή».

Ὁ Βικέλας ἔγραψε ἀπομνημονεύματα μέ τίτλο «Ἡ Ζωή μου» πού ἐξεδόθηκε ὁ Α. τόμος. Ἐπίσης ὁ σύλλογος πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων μετά τόν θάνατό του ἐξέδωσε τομίδιο πού περιέχει ἀπάνθισμα ἀπό τὰ ἔργα του μέ τί-

τλο «Ἔργα Δ. Βικέλα».

Γον Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ

Ὁ Βικέλας εἶχε πεῖ σέ μιὰ διάλεξή του: «Ἡμεῖς δέ σήμερον ἀτεινίζοντες εἰς τό εὐελπι μέλλον, χαιρομεν ἀναλογιζόμενοι ὅτι τό μέλλον τοῦτο θά τό ἀπολαύσουν τέκνα διά τὰ ὅποια τό προετοιμάζομεν».

Ἡ νέα γενεά γιά νά προχωρήσει μέ σταθερό βῆμα στό ἐλπιδοφόρο μέλλον πρέπει νά ἀντλεῖ δυνάμεις ἀπό τό ἐθνικό της ἔδαφος. Νά πατήσῃ γερά στόν ἐλληνικό χῶρο γιά νά πάρῃ δύναμη καί ἀνδρισμό. Τό βλέμμα της ἀετίσιο θά ξανοίγεται μπροστά ἀλλά ἄς μή ξεχνᾶ πῶς πίσω βρίσκονται οἱ γεννάρχεις.

Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς τοῦ Δ. Βικέλα ξοδεύτηκε μέ τίς φροντίδες καί τίς προσπάθειές του νά βοηθήσῃ τήν Ἑλλάδα. Τόν χαρακτηρίζει ἀπόλυτη πραγματική εὐγένεια καί ἐξαιρετική λεπτότητα αἰσθημάτων καί ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς ἀρετῆς, τύπος εὐπατρίδη καί ἐντιμου πατριώτη.

Πρέπει λοιπόν ὅλοι μας μικροί καί μεγάλοι νά τιμοῦμε τόν Δημήτριο Βικέλα σάν πνευματικό

ἄνθρωπο, θερμό πατριώτη καί πρόδρομο λογοτέχνη, κρατώντας ἀπό τό ἔργο του ὅλα τὰ στοιχεῖα πού εἶναι πνευματική κληρονομιά γιά τό ἔθνος μας. Σάν πνευματική προσφορά μας παραθέτομε δύο ποιήματά του γιά τό κοινό.

Ἄον ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Μοῦ εἶπαν: Μήν στήν ποίησι πλέξης καί σύ στεφάνι, ἀφοῦ σέ ἄνθη ἀμάραντα τό χέρι σου δέν φτάνει.

Μοῦ εἶπαν: Καλλίτερα κρύψου βαθεῖά στά σκότη, παρά νά εἰς ὕστερινός καί ἄλλοι νά εἶναι πρῶτοι.

Εἶπα κι' ἐγώ: Ὁ δούναβις τόσα βασιλεῖα βρέχει, κι' ὅπου περνᾶ τό ρεῦμά του ἀφήνει τ' ὄνομά του.

Πλήν τό ποτάμι τό μικρό, πού στό λαγκαδι τρέχει κι' ἀνώνυμο κατρακυλᾶ τά ταπεινά νερά του, κι αὐτό δέν εἶναι περιττό καί ἀσκοπο στή φύση, ἂν στήν στενή του λαγκαδιά λίγους ἀγρούς ποτίσῃ.

Βον ΣΑΒΒΑΤΟΒΡΑΔΟ

Γλυκεῖα εἰν' ἀπόψε ἡ βραδυά κι' ἡ φύση ἡσυχάζει. Κανένα ἤχο δέν ἀκοῦς μηδέ βοσκοῦ φλογέρα, μηδέ κελάδημα πουλιοῦ ἡ βέλαισμα προβάτου μηδέ στά φύλλα δέν ἀκοῦς τό χάιδεμα τοῦ ἀέρα. Μόλις στήν τριανταφυλλιά, τήν μυριοανθισμένη τά δροσερά τριαντάφυλλα σειοῦνται ἀγάλι ἀγάλι, σάν τό στηθάκι τοῦ παιδιοῦ π' ἀνεβοκατεβαίνει ὅταν κοιμᾶται ξένοιαστο στήν μητρικήν ἀγκάλη.

Ἄπανεμιά καί σιωπῆ βαθεῖα... Νά

Συνέχεια στή σελίδα 163

Τ' άντρίκιου άντυμα

Τότι όπουσ κι τώρα οί άντρι-δοι έβναν άλλου άντυμα για τίς καλέσ τίς μέρεισ κι για τήν ίκκλησιά κι άλλου για τή δουλειά, καμπόσου άλλοιώτικου τοῦ χειμώνα κι άλλοιώτικου τοῦ καλουκαίρι.

Άλλοιώσ άντύνουνταν τά πιντιγιά, οί γαμπροί κι άλλοιώσ οί μάί τρανύτηροι.

Τά πιντιγιά φουρούσαν άντιρια. Όλοι οί τρανύτηροι, λέν τάχα, οῦ μπέμπησ οῦ δάσκαλους άμα τά πιντιγιά δέν κάθουνταν φρόνιμα στην τάξη η δέ ντιγιάβαζαν τούς σήκουνειν τ' άντιριά κι τούς έκρουγειν μί τή βίτσα, στά κουλιά. Τ' άντιρι ήταν μακρύ, κάτου άπ' τοῦ γόνατου κι έδινειν στή μέση μί ζώνα (σάν πινουάρ) είχειν κι ένα θυλήκι στή μέση. Ήταν μπασμάσ μί άσπρεισ λόντρεισ ίσιεισ κι λιανέσ πού κοίταζαν σιακάτου, ψιλούτσικου γαλάζιου η μαύρου ύφασμα. Τά παλιότηρα τά χρόνια, κι τά πιντιγιά έβναν φουστανέλεισ.

Άπου κάτου άπ' τ' άντιρι φουρούσαν πουκάμισου άπου γαλάζιου βαθύ, η άσπρου άλατζιά χουρίς γιακάν πού θυλήκουνειν στοῦ λιμό, κι τά μανίκια είχαν θηλυκουτέσ περιμέντεισ κι αυτά ύφαινουνταν στούν άργαλειό στοῦ σπιτι. Άποῦ κάτου άπ' τοῦ πουκάμισου φουρούσαν κατασάρκι μαλίτικου άπου άσπρου άβαφου μαλλί ύφασμένου στούν άργαλειό στοῦ σπιτου σάν λίτου. Τοῦ κατασάρκι τόραφταν στοῦ σπιτι σάν σακκάκι πού δίπλωνειν άμπρουστά χουρίς θυλήκια η καμνιάφρασ ήταν κι σάν φανέλλα (πουλόβερ) μί μανίκια πού ήταν άραφτα άπου

κατ' η μασκάλη για τά ίδρουτα, Κάτου φουρούσαν συντρόφι μακρύ άπου πανί πού τοῦ ύφηναν στοῦ σπιτι, πόδινειν, στούν άστράγαλου κουντά. Στή μέση δένουνταν μί βρακουζούνα άπου κόρδα η πάνινη.

Τώρα άντύνουντει πουκαμίσεισ κι καμισιόλεισ κι σλιπάκια κουντά. Τά σκουφούνια ήταν μακριά μαλίτικα πόφταναν οῦλίγου πάρα κάτου άπ' τοῦ γόνα κι έδιναν μί μαλίτικου κουρδόφι πού πιρνούσιν άπου θηλιέσ τρουγιούρου στοῦ πουδάρι. Τά σκουφούνια αυτά τάπλιγαν μί τίς κλούτσεισ άπου δική τους κάνουρα. Τήν κάνουρα αυτήναν τήν έφκιαναν άπου

Του Ν. Σπάρτση Καθηγητου ΚΑΤΕΕ

πλυμένου πρόβειου μαλλί πού τοῦ λανάριζαν κι τόφκιαναν σκαμάγια στοῦ λανάρι κι ύσταρνάσ μί τοῦ τσικρικι στ' άδράχτι τόνιθαν κάνουρα σί μασούργια. Τά μασούργια, τά μάζουναν στην άνέμη η τοῦ τυλιγάδι σί θηλιέσ πού έβαφαν μαύρεισ μί καρυδόπητεισ βρασμένεισ η μαύρη μοιά π' άγόραζαν άπ' τοῦ Σιανό κι τούς άλλουσ μπακάληδεσ. Τούσ τσιλέδεισ μί τήν άνέμη τούσ μάζουναν κουβάργια. Καμνιάφρασ τοῦ μαλλί τοῦ λανάριζαν σί τουλούπεισ πού τίς έβναν στή ρόκκα κι τόνιθαν για πρόφταση μί τοῦ χέρι στ' άδράχτι. Για νά κρέμητι τάδράχτι έβναν στην κάτου μιριά σφουντίλι πιζαρίτικου. Για ταυτό λέν για

ένα πράγμα «βαρύ σφουντήλι» όταν είνει βαρύ. Τί σταλαχίδα τραβούσαν οί γυναίκεσ στοῦ σπιτι όταν ήθηλαν νά φκιάσουν ζιλιά για προίκα, μί μαλλί, οί προυβιέσ, ήθηλαν καθάρισμα άπ' τά τσιτσιόκια κι άνοιγμα πρίν πλυθει. Τώρα ποιόσ κάθητει νά πλέξει σκουφούνια όλα έτοιμα άγουράζουντει.

Τότι τά παπούτσια είχαν όλα ένα σκέδιου. Φουρούσαν γυμινιά (σκέτα χουρίς κουρδόφια). Τά κυριακάτικα δέν είχαν καρφκιά κι μέντεισ άπου κάτου μούγκι τά καθημηρνά για νά μη χαλνοῦν άγλήγουρας. Μούν γκρατσανούσαν τή νύχτα στά καλνταρούμνια τής Νιάουστασ. Οί μάί φτουχότηροι φουρούσαν τίς καθημηρنيέσ πέδαλα μί σιόλεισ λαστιχιένεισ άπου ρόδεισ άπ' τ' αυτοκίνητου κι πιτσι άπανουθιό μ' ένα λουρί κι θυλήκι. Για τή δουλειά στά μούλκια πού δένουνταν τσαρούχια γουρουνίτικα άπ' τοῦ τουμάρι τοῦ γουρουνιου πόσφαζαν τά Χριστου. Κι όταν ήταν νά σκάψουν η νά στριματίσουν κάνα άμπέλι έβναν κι μιά λινάτσα, πανουθειό άπ' τά σκουφούνια πού τήν έδιναν μί τίς νουζίτσεισ άπ' τά τσαρούχια, για νά μη λασπώνουν τά σκουφούνια. Τοῦ γουρουνουτόμαρου τοῦ τέντουναν μί καρφκιά στοῦ μιταξουργείου κι τόριχναν στάχτη άπου πάνου για ν' άργαστει κι νά στιγνώσει. Οί πλουσιότηροι φουρούσαν κι σκαρπίνια μί κουρδόφια. Τά πιντιγιά κι οί τρανοί τοῦ χειμώνα έβναν σουλτούκου χουντρό πανουθιό στ' άντιρι. Τοῦ σουλτούκου παλιότηρα ήταν άπου σιαιάκι ύφασμένου στοῦ σπιτι, μί στιμόφι άπου μπαμπάκι κι ύ-

φάδι κάνουρα μαύρη χουντρή ά-
πού μαλλί πού τδστειλαν στού
μπατάνι γιά μπατάνισμα.

Τά μάϊ τρανύτηρα πιντγιά
φουρούσαν κι πανταλόνι κουντό
άμά πού σκέπαζιν του γόνατου.
Τώρα τά ντίπ βρέφα φουρούν μα-
κρύ πανταλόνι ραμένου στού
φραγγουράφτη κι όχι στού σπίτι.

Ή γαμπριάτικη άλλαξιά τότε
εΐχειν σιαλιβάρι άπού καλό άγου-
ραστό ρουχένιο μάλλινου μαύρου
ή βαθύ γαλάζιου ύφασμα κι όχι
σιαϊάκι. Του σιαλιβάρι τδραφταν
ού Παπαχατζάρας ή άλλοινοι ρα-
φτάδεις μί γαιτάνια κουντά στίς
τζέπεις στίς μιριές κι στά στινά
πουδουνάργια. Του σιαλιβάρι δέν
ήταν άνοιχτό άμπρουστά όπως
τά πανταλόνια άμά τά άνοιγματα
αυτά ήταν στίς ντιγίό μιριές στά
πλάγια. Του σιαλιβάρι έδινειν μί
κόρδα στη μέση. Κι οί γαμπροί
φουρούσαν συντρόφι μακρύ πδδι-
νειν μί πάνινεις κουρδέλλεις ως
του κότσι. Γιά νά του φουρέσουν
κρέμουνταν άπ' τίς λαβδαριές κι
άπηδούσαν ίσια μέσα στού συν-
τρόφι πού του βαστούσαν ντιγίό
μπρατίμνια. Πανουθιό άπ' του κα-
τασάρκι φουρούσαν πουκάμισου
καλό κισμιρένιου άπού μπαμπάκι
κι μιτάξι ή μούγγι μιτάξι ύφασμέ-
νου στούν άργαλειό κι ραμένου

στού σπίτι δίχους γιακάν μί φαρ-
διά μανίκια. Φουρούσαν κι ιλέκι
καλό άπού άγουραστό ρουχένιου
μάλλινου ύφασμα κηνητό μί γαι-
τάνια τρουγιούρου — γιούρου κι
ουπίσου στην πλάτη, κι ζουνάρι
στή μέση μί λόντρες φαρδιές ά-
σπρεις κι γαλάζμες. Στού κιφάλι έ-
βαναν σκούφκια ή τραγιάσκα
μαύρη ή κιφέσι κόκκινου μί φούν-
τα.

Τά παληότητα τά χρόνια άν-
τίς γιά σιαλιβάρι άντύνουνταν
φουστανέλλα άσπρη μί πουλλά
λαγκιόλια κι πισλί μί σιλιάχι στη
μέση όπως οί μπουλεις μικροί
τρανοί.

Τώρα οί γαμπροί βάνουν κου-
στούμι ίπίσιμου κι παπιόν. Του
χειμώνα μί τά κρύγια ού γαμπρός
έφκιανειν στού φραγκουράφτη κι
σουλτούκου καλό ρουχένιου μί
γκατηφέν στού γιακά πού του
φουρούσειν γιά όλα του τά χρόνια.

Ό γαμπρός πρίν φουρέσει του
σιαλιβάρι φουρούσειν τίς κάλ-
τσεις ή μπέτσφεις πδφταναν ως
του γόνα, κι κούμπωναν μί που-
λους κουσιάδεις ουπίσω άπ' του
πουδάρι κι σκέπαζαν τά πάνου
μέρη άπ' τά γιμινιά. Άπού κάτω
άπ' τίς μπέτσφεις φουρούσαν
σκουφούνια καλά άσπρα γαμ-
πριάτικα, άπού καλό ρούντου

μαλλί. Τίς μπέτσφεις ουλίγ-
ρα κάτω άπ' του γόνατου
ναν μί βουδέτεις πούχαν
φούντεις στίς άκρεις.

Οί άντριδοι φουρούσαν
γιά ιλέκι μιντάνι, ή μούγκ-
όπους τά πιντγιά. Του μιντ-
φτουνταν άπού ύφασμα μί
κένιου γαλάζιου μί άσπρη
τρις πυκνές κι ιλιανές μί
άπού μέσα κι άνάμισα μπ-
ραμμένου μί πουλλά γαζι-
κλαβουτά, σάν πάπλουμα.
κρεις στού γιακά κι στά
εΐχειν ραμμένου γαιτάνι κ-
λήκια άπ' τίς γυάλινες
μαύρεις φόλεις γένουνταν
γαιτάνι. Έβαναν κι μαύ-
κρύ μάλλινου ζουνάρι στη
σουλτούκου μαλίτικου μί
άπού κάτω, πού τούχαν γ-
ζουή.

Του καλουκαίρι άν-
μαλίτικου σιαϊακένιου σ-
άντύνουνταν σιαλιβάρι λι-
νίτικου ή στην πουλλη τή
βγαζαν κι του σιαλιβάρι κ-
ναν στού μπαξέ μούγγι μί
μισου άσπρου ή γαλάζιου
σιαμι του γίνα του σκου-
μακρύ συντρόφι κι λουρι
ρι στη μέση. Του κατασ-
τόβγαζαν χειμώνα καλου-
κροί τρανοί.

ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

A. Χιλιομετρικές άποστάσεις

Νάουσα — Σχολή Άριστοτέλους	3 χιλ.
Νάουσα — Άγιος Νικόλαος	4 χιλ.
Νάουσα — Μονή Προδρόμου	4 χιλ.
Νάουσα — Κοπανός — Μέγας τάφος Λευκαδίων	10 χιλ.
Νάουσα — Στενημαχος — Δειχαλεύρι	14 χιλ.
Νάουσα — Άγ. Γεώργιος Περιστερεώτας	17 χιλ.
Νάουσα — Τρία Πηγάδια	17 χιλ.
Νάουσα — Σέλι	20 χιλ.

B. Ίστορικοί τόποι

Στουμπάνοι — τόπος θυσίας
Στό βάραθρο αυτό της Άράπιτσας, οί Ναου-

σαίες γυναίκες έπεσαν προτιμώντας τόν ένδο-
νατο άπό την άτίμωση και τόν εξισλαμισμό
(πριλίου 1822).

Δειχαλεύρι — πατρίδα των Κατατσαίων

Τό χωριό καταστράφηκε κατά την έπανο-
του 1822. Σήμερα σώζονται μόνο έρείπια.

Σχολή του Άριστοτέλη

Στη θέση Ίσβόρια (άρχ. Νυμφαίο) ό μ-
Φιλόσοφος δίδαξε τόν Μέγα Άλέξανδρο.

Μέγας τάφος Λευκαδίων

Μακεδονικός τάφος, ό μεγαλύτερος σε
σεις άπ' όσους βρέθηκαν μέχρι σήμερα.

Σχεδιάγραμμα περιοχής Νάουσας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Χωριά
- Τουριστικοί τόποι
- ▲ Αρχαιολογικοί-ιστορικοί τόποι
- ⊕ Μοναστήρια

Τό Σέλι καί τά Τρία Πηγάδια Δύο χιονοδρομικά κέντρα

Τό ξεκίνημα τῆς χιονοδρομίας στόν τόπο μας, μπορεῖ νά παραλληλιστεῖ μέ πορεία σ' ἀτέλειωτες πεδιάδες καλυμένες μέ παχύ στρώμα χιονιού.

Τά βήματα ἦταν ἀργά, οἱ κόποι πολλοί, ἀλλά σταθερά ἀκόμα κι' ἓνα βῆμα μπρός προχωροῦσαν.

Τό 1932 ἔγιναν οἱ πρῶτοι ἀγῶνες στήν Πάρνηθα. Ἄγῶνες, χωρίς ἀναβατήρα, κάτω ἀπό συνθήκες ὀπωσδήποτε ὄχι ιδεώδεις.

Ἄλλά ἡ οὐσιαστική χιονοδρομία ξεκίνησε ἀπό τή Νάουσα. Τότε ὁ δρόμος πρὸς τό Σέλι ἦταν ἀνύπαρκτος. Οἱ Ναουσαῖοι χιονοδρόμοι, μαχητικοί κι' ἐνθουσιῶδεις ὅπως πάντα, παλεῦοντας μέ τίς καιρικές συνθήκες καί χίλιες δυό ἄλλες δυσκολίες, μέ κεινὴ τὴν ὑπομονή πού τὴν ἀντλοῦσαν ἀπὸ τὴν ἀγάπη τους πρὸς τό βουνό, ἀνεβασμένοι πάνω σέ μουλάρια ἔφταναν κάποτε στό Σέλι.

Μέ ἀκόμη περισσότερο ἐνθουσιασμό, μέ προσωπική ἐργασία καί ἀτέλειωτες δυσκολίες γιατί τότε δέν ὑπῆρχε κανένα μηχανικό μέσο νά τούς βοηθήσει, παρά μόνο φτυάρια καί κασμάδες, ἀνοίξαν τό δρόμο πρὸς τό Σέλι.

Τό πρῶτο σημαντικό βῆμα, εἶχε γίνει.

Ἐκείνη τὴ χρονιά (1935) γίνονται καί οἱ πρῶτοι ἐπίσημοι πανελλήνιοι ἀγῶνες, πού καθιερώνουν μιά παράδοση πανελλήνιων ἀγώνων, μέ βάση πάντα τό Σέλι.

Ἡ πόλη μας, πάντα ἔκανε ἐντονὴ τὴν παρουσία τῆς στοῦς ἀγῶνες. Ἡ προετοιμασία γιὰ τούς ἀγῶνες εἶχε τότε πανηγυρικό χρῶμα. Ἐτοιμάζονταν ἀπὸ μέρες τά

σπίτια τοῦ Σελίου, γιὰ νά δεχτοῦν τούς ἀθλητές, τούς διάφορους παράγοντες, καί τόν κόσμο πού ἐρχόταν ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, γιὰ νά παρακολουθήσει τούς ἀγῶνες. Ἀκόμη καί κουβέρτες ἀπ' τὰ ἐργοστάσια τοῦ Λαναρά μεταφέρονταν, οὕτως ὥστε ἡ φιλοξενία νά εἶναι τέλεια καί νά ἐξυπηρετηθοῦν ὅλοι.

Τῆς Ναυᾶς Ξανθίδου — Σιάτρη

Τὴν ἴδια περίπου περίοδο, ἓνα καινούριο καταφύγιο κτίζεται ἀπὸ τόν Ὀρειβατικὸ τῆς Νάουσας, στήν περιοχή τῶν Πέντε Πηγαδιῶν. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ ἐπίσκεψη μελῶν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου, πού εἶχαν καταλήξει στό συμπέρασμα, ὅτι ἡ περιοχή ἐκείνη εἶναι

ἡ καταλληλότερη γιὰ τὴν ἐξή τῆς χιονοδρομίας. Τό τοῦ καταφυγίου, ὑλοποιεῖται νούριες ιδέες καί σχέδια παν ἀκόμη πιό μακρῶν.

Οἱ συνθήκες ὁμως, κατὰλληλες γιὰ νά βοηθήσει τὴν περιοχή. Τό χιόνι τότε ἦταν παραπάνω ἀπὸ πολὺ κι' ἡ τάβωση ἦταν ἀδύνατη. Ἡ χιονοδρομία βρισκτοῦσε σπάργανα ἀκόμη, κι' ἔτσι πως ὁμαλές πιστες τοῦ Σελίου ἦταν ἀρκετές γιὰ τό ξεκίνημα ἀθλητῶν καί γιὰ τούς ἀγῶνες.

Ὁ καιρὸς τῆς κατοχῆς ἔφερε τὰ σημάδια τοῦ ἀκόμα καταφύγιο, καταστρέφονταν καί κλείνονταν τὴν πόρτα τῶν Πέντε Πηγάδια.

Τό 1954, μπαίνει καὶ ἡ ἀναβατήρας στό Σέλι, καί νά εἶναι καί ὁ πρῶτος χιονοδρομικὸς ἀναβατήρας.

Μικρὸ καί μεγάλο καταφύγιο στὰ Τρία Πηγάδια Βερμίου
τὸ χαιμῶνα

ἀναβατηρας σ' ὄλη τήν Ἑλλάδα.

Τό 1956 γίνεται κι' ἕνας ξεώνας ἀπό τόν Ὀρειβατικό Σύλλογο τῆς Νάουσας γιά τήν καλύτερη ἐξυπηρέτηση τῶν ἀθλητῶν καί τῶν μελῶν.

Σιγά — σιγά περνώντας τά χρόνια, ἡ χιονοδρομία ἄρχισε νά ἐξελισσεται σταθερά. Οἱ χιονοδρόμοι, πού στήν ἀρχή ἦταν λιγοστοί, ἄρχισαν νά πληθαίνουν. Οἱ ἀγῶνες πῆραν πιο ἔντονο χρῶμα, οἱ φίλοι τοῦ βουνοῦ ἐγιναν περισσότεροι. Τό Σέλι συνέχισε νά ἀναπτύσσεται ραγδαία καί μέχρι σήμερα παραμένει ἡ καρδιά τοῦ χειμερινοῦ τουρισμοῦ.

Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν περίοδο, (παράλληλα μέ τή συνεχή ἀνάπτυξη τοῦ Σελίου), ὅπου ἡ ἐξέλιξη ἔφερε καί καινούριες ἀπαιτήσεις, γεννιέται ἕνα καινούριο χιονοδρομικό κέντρο. Τῶν Τριῶν — Πέντε Πηγαδιῶν.

Τίποτα δέν μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ στήν πρόοδο, στήν καλύτερη καί τήν ἐξέλιξη τῆς χιονοδρομίας καί στήν ἀναζήτηση πιο ἰδα-

νικῶν συνθηκῶν γιά νά ὁλοκληρωθεῖ ἡ πορεία τῆς ἐξέλιξης.

Γιά μιὰ ἀκόμη φορά οἱ Ναουσαῖοι σύσσωμοι βοηθοῦνε, ἀγωνίζονται, δημιουργοῦν. Τό πρῶτο καταφύγιο γίνεται ἀποκλειστικά καί μόνο μέ τή χρηματική καί ἠθική βοήθεια τῶν Ναουσαίων. Σέ λίγο ἀκολουθεῖ καί δεύτερο μέ τήν ἐνίσχυση τοῦ Ε.Ο.Τ. καί τῆς Γ.Γ.Α.

Ἄλλά αὐτό τό χιονοδρομικό κέντρο, δέν ἔχει ἀκόμα ὁλοκληρωθεῖ. Ὑπάρχουν πολλές ἐλλείψεις, ἀρκετή ἀδιαφορία καί... ἄφθονο χιόνι, εἰδικά στήν περιοχή τῶν Πέντε Πηγαδιῶν, ὅπου κάθε Πρωτομαγιά γίνονται οἱ τελευταῖοι ἀγῶνες τῆς σαιζόν. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι εἰδικά φέτος, ὑπῆρχε χιόνι ἀκόμα καί γιά ἀγῶνες σ' ὄλη τή διάρκεια τῆς χειμερινῆς περιόδου, τή στιγμή πού σ' ὄλα τά βουνά τῆς Ἑλλάδας δέν ὑπῆρχε δεῖγμα χιονιοῦ. Εἰδικοί Γάλλοι, Ἑλβετοί καί Αὐστριακοί πού ἔχουν ἐπισκεφθεῖ τήν περιοχή τῶν

Τριῶν — Πέντε Πηγαδιῶν, τήν ἔχουν χαρακτηρίσει κατάλληλη, μέχρι καί γιά ἀγῶνες Ὀλυμπιακοῦ ἐπιπέδου.

Εἶναι κρίμα νά ὑπάρχει αὐτή ἡ στασιμότητα, τή στιγμή πού ὑπάρχουν ὄλες οἱ προϋποθέσεις γιά τή δημιουργία ἑνός χιονοδρομικοῦ κέντρου, πού θάναί τό καμάρι ὄχι μόνο τοῦ τόπου μας, ἀλλά καί ὁλόκληρης τῆς χώρας.

Φέτος, ὁ Ὀρειβατικός μας Σύλλογος, συμπληρώνει τά πενήντα χρόνια τῆς ἰδρυσῆς του. Χρόνια, πού ἔγραψαν μιὰ ἱστορία μέ χρυσές σελίδες καί λαμπρές νίκες.

Ἄς μῆν ξεχάσουμε, ὅτι κάθε χρόνο (ἀπό πολύ παλιά), οἱ ἀθλητές μας διακρίνονται στούς ἀγῶνες καί παίρνουν ἄνετα πρῶτες θέσεις. Νέοι πρωταθλητές, παίρνουν τή σκυτάλη ἀπό τοὺς παλιούς. Πάντα οἱ ἀθλητές μας ἐκπροσωποῦν τά Ἑλληνικά χρῶματα μέ τή συμμετοχή τους σέ ἀγῶνες Βαλκανικούς, Ὀλυμπιακοὺς κ.λ.π.

Θά μπορούσαν νά δώσουν ἀκόμα πιο πολλά, ἀπό μιὰ ἀπλή συμμετοχή, ἂν οἱ συνθήκες τῆς προπόνησης καί τῆς προετοιμασίας τους γιά τοὺς ἀγῶνες ἦταν καλύτερες.

Ἄναγκάζονται νά περπατοῦν μέ τά σκί φορτωμένα στήν πλάτη, μιὰ ὥρα περίπου γιά νά φτάσουν στό ὕψος τοῦ μοναδικοῦ συρόμενου ἀναβατήρα καί νά κάνουν τήν προπονησή τους. Φυσικά αὐτό εἶναι πιο δύσκολο, γιά τοὺς μικροὺς μας ἀθλητές. Κι ὅπως εἶναι ἐπόμενο, ἡ ἀπόδοση τῶν ἀθλητῶν μας μειώνεται, μέ τό ξόδεμα τῶν δυνάμεων τους, στό περπάτημα.

Ἡ χιονοδρομία συνεχίζει τήν ἐξέλιξή της, ἀλλά ἐξέλιξη χωρίς καινούριους καί πιο ἀποτελεσματικῆς βοήθειας ὀρίζοντες, εἶναι βήματα πρὸς τά πίσω.

Μικρό καταφύγιο τό θέρος

ΤΟ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΥΤΤΑΡΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟ

Πολλά λέγονται τώρα τελευταία για την ανάγκη ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών ή περιφερειακών Θεάτρων. Ήδη με απόφαση του Υ.Π.Π.Ε μελετάται η δυνατότητα από τα ημικρατικά Θεάτρα που λειτουργούν, να μετατραπούν σε δημοτικά.

Το Θέατρο όμως σε σχέση με το Δήμο ή και την κοινότητα, δε μπορούμε να το βλέπουμε μόνο σα μια σκηνή κι ένα Θίασου επαγγελματιών που δίνει παραστάσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Κατ' αρχήν, ίσως είναι και λάθος να μιλάμε για δημοτικά Θεάτρα στην επαρχία. Ο καθένας που έχει ασχοληθεί έστω και λίγο με το Θέατρο, θα αναρωτηθεί, ποιά ελληνική πόλη πέρα από την Αθήνα, Θεσσαλονίκη και τρεις — τέσσερεις άλλες (Πάτρα — Λάρισα — Καβάλα) θα μπορούσε να κρατήσει ένα έργο πάνω από δυό βδομάδες το πολύ, και φυσικά είναι αδύνατο να σταθεί οικονομικά και καλλιτεχνικά ένα τέτοιο Θέατρο. Και αν ακόμα υποθέσουμε ότι δημιουργούνται δεκα τέτοια Θεάτρα σε αντίστοιχες μεγάλες πόλεις, πάλι δε μπορούμε να μιλήσουμε για Θέατρο επαρχίας. Ούτε μπορούμε να πούμε πως Θέατρο στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σημαίνει η ίδρυση επαγγελματιών Θεατρικών μονάδων για τη διεκπεραιωτική εργασία κάποιου έργου, που διαλέχτηκε τυχαία, για μια σειρά παραστάσεων. Αλλά και αυτό δεν είναι τόσο εύκολο, γιατί πού θα βρεθούν άξιοι καλλιτέχνες που θα θελήσουν να έρθουν να δουλέψουν εδώ στην επαρχία, αποκομμένοι από το κέντρο, τη διαφημιστική προ-

βολή κ.λ.π.;

Σ' αυτό το σημείο ας κάνουμε μια παρέκκλιση, για να αναφερθούμε για ένα Θεατρικό είδος που ονομάστηκε Comedia dell Arte και αποτέλεσε το πιο γνήσιο λαϊκό Θέατρο.

Το Θεατρικό είδος αυτό, σφυρηλάτησε μέσα στο λαό την ανάγκη να ζήσει από κοντά και άμεσα τις Θεατρικές εμπειρίες που του πρόσφεραν θίασοι μουζικάντηδων, ακροβατών ηθοποιών και κάθε λογής καραγκιόζηδων. Αυτή η ανάγκη όμως, δεν ήταν καθόλου πνευματική ούτε σχήμα λόγου.

Του Κώστα Κόλλα

Ήταν τόσο χειροπιαστή και υλιστική, ώστε ο κόσμος συχνά παρατούσε τις δουλειές τους, τον ύπνο τους και το φαί τους ακόμα, για να παρακολουθήσει μια παράσταση της CdA. Αυτό γινόταν, γιατί οι κάθε είδους ηθοποιοί, είτε προέρχονταν από τον ίδιο το λαό, είτε γιατί βρίσκονταν σε συνεχή διαλεκτική (πάρε — δώσε) επαφή μαζί του, είτε γιατί συνδύαζαν πολλά ταλέντα μαζί, και τέλος μιλούσαν στο λαό για πράγματα που γνώριζε σα δικά του, με τη δικιά του γλώσσα. Έγιναν ανάγκη του λαού και μόνο τότε μπορούμε να μιλάμε για πραγματικά λαϊκό Θέατρο.

Τα παραπάνω αναφέρθηκαν γιατί εξηγούν ίσως το φαινόμενο να παρακολουθούν λίγοι σχετικά θεατές τους επαγγελματικούς θιάσους που έρχονται στην επαρχία, αλλά κατακλύζουν την αίθουσα ό-

ταν δίνουν παραστάσεις ντόπιων ερασιτεχνικοί Θίασοι. Γεμίζει την αίθουσα ο λαός για να δει τους δικούς του ανθρώπους που έχει καθημερινά πάρε — δώσε μαζί τους, και γνωρίζει ο λαός πως οι άνθρωποι αυτοί είναι ειλικρινείς απεναντί του, και του προσφέρεται κουλτούρα, που δεν έρχεται από κανάλια άλλων τάξεων ή καποιας ελίτ (Θεατρικής), αλλά είναι κουλτούρα που πηγάζει απ' αυτόν και επιστρέφει σ' αυτόν.

«Μόνο όταν ο λαός γίνει υπόθεση του Θεάτρου, τότε μπορεί κι ο Λαός να κάνει το Θέατρο δική του υπόθεση» είχε πει κάποτε ένας νέος σκηνοθέτης, ο Γιάννης Χουβαρδάς.

Πως μπορεί λοιπόν ο λαός να κάνει το Θέατρο δική του υπόθεση; Την απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να δώσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η σωστή λειτουργία του Ερασιτεχνικού Θεάτρου, ώστε να γίνει το Θέατρο «πολιτιστικό κύτταρο των δημιουργικών ικανοτήτων του ίδιου του λαού, μέσο πολιτιστικής απόδοσης και Παιδείας» (Λάκης Κουρετζής, περιοδικό ΑΝΤΙ).

Απο μελέτες και στατιστικές που έχουν γίνει σχετικά με τη θεατρική παιδεία σε πολλές χώρες, έχει αποδειχτεί πως όσο πιο ανεπτυγμένο είναι σε μια χώρα το ερασιτεχνικό Θέατρο, τόσο μεγαλύτερη και βαθύτερη είναι η θεατρική της παιδεία, ανώτερη η ποιότητα της θεατρικής παραγωγής. Γι' αυτό το ερασιτεχνικό Θέατρο πρέπει να το θεωρούμε εξ' ίσου σημαντικό με το επαγγελματικό.

Μέσα από το ερασιτεχνικό

Θεατρο, η ενασχόληση των μη ειδικών με το Θεατρο αποτελεί το θεμέλιο για το χτίσιμο ενός Θεάτρου γνησια λαϊκού και το πρώτο στάδιο μέχρι να πάρει ο λαός την κουλτούρα στα ίδια του τα χέρια.

Εδώ σ' αυτό το σημείο η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να παρέμβει αποφασιστικά προσφέροντας τους χώρους και τα οικονομικοτεχνικά μέσα για την προώθηση του υπεύθυνου και δημιουργικού ερασιτεχνικού Θεάτρου, που με τη σειρά του θα επιδιώξει να ενεργοποιήσει το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό πολιτών, όχι για την παρουσίαση μιας συγκεκριμένης παραστασης μόνο,

αλλά στη δημιουργική συμμετοχή και στην κατανόηση του περιεχομένου της Θεατρικής τέχνης.

Σ' αυτά τα πλαίσια, οι άνθρωποι του ερασιτεχνικού Θεάτρου θα επιδιώξουν να έρθουν σ' επαφή με διάφορες ομάδες ή κοινότητες μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων και να τους βοηθήσουν στην προσπάθεια να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη του σκοπού αυτού (δηλ. να πάρει ο λαός την κουλτούρα στα χέρια του).

Επειδή το θέμα είναι τεράστιο και δεν μπορεί να ολοκληρωθεί σε δυο τρεις σελίδες, θα τελειώσω το σημείωμα μου αυτό, δίνοντας σε γενικές γραμμές τη μορφή που θα

πρέπει να πάρει το ερασιτεχνικό Θεατρικό κίνημα στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη δημιουργία ενός αυτόνομου Τοπικού Θεάτρου. Ίδρυση Θεατρικού εργαστηρίου, λειτουργία Θεατρικής Βιβλιοθήκης, και σειρά ομιλιών πάνω στην Τέχνη του Θεάτρου και την Ιστορία του. Γενικά ένα πλέγμα λειτουργιών που περιλαμβάνουν την οργάνωση και μεθοδευμένη σύνδεση ενός συνόλου δραστηριοτήτων με κύριο άξονα το Θεατρο, ώστε «ενεργώντας σα ζωντανό πολιτιστικό κύτταρο θα μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου του λαού».

ΝΕΕΣ ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Μέ αφορμή τό ενδιαφέρον ιστορικό σημείωμα της κ. Έλένης Ζεγκίνη — Μήτσαλα, που δημοσιεύτηκε στο 16ο τεύχος του αγαπητού και εξαίρετου περιοδικού «Νιάουστα», με τίτλο «Ιστορικές πηγές για τό κρασί» (της Νάουσας), θά ήθελα νά προσθέσω δύο καινούργιες εϊδήσεις, στίς αναφερόμενες εϊκεί πληροφορίες:

1. Πρίν δύο χρόνια δημοσίευσα, στο επιστημονικό περιοδικό «Μακεδονικά» (τόμος 19, του 1979, σελ. 93-123) μελέτημά μου, με τίτλο «Ζητήματα ιδιοκτησίας — φορολογίας και διώξεις στή Νάουσα στά χρόνια 1870-1877 (μέ βάση τό φερμάνι έπαναχορηγήσεως (1830) της περιουσίας στους έπαναστάτες και άλλα, ανέκδοτα έγγραφα)», όπου, μεταξύ άλλων, καταχώρισα και ένα φερμάνι του Τούρκου Σουλτάνου, του έτους 1830, με τό όποιο έπαναχορηγήθηκαν τό προνόμια, που είχαν πρίν τήν επανάσταση οί Χριστιανοί της πόλεως.

Στό αυτοκρατορικό τούτο διάταγμα αναφέρονται τά άκίνητα, τά όποια είχαν μείνει διαθέσιμα (στά 1830) στή Νάουσα, μετά τή δήμευσή τους (1822), και μεταξύ τούτων μνημονεύονται και «...749 γηπεδου, νερόμυλοι, χάνια, έργαστήρια και γαϊα, έτι δέ 151/2 δονούμ άμπελοι και κήποι συκαμινεών...». Στήν αρχή του ίδιου φερμανιού αναφέρονται ρητά και τά άμπέλι «των άνταρτων ραγιαδων». Σημειώνω έδώ, ότι η τουρκική λέξη «δονούμ», στρέμμα, ήταν παλιό μέτρο μετρήσεως, τό όποιο άντιστοιχεί σε 919,30 μέτρα, στο δεκαδικό μετρικό σύστημα.(1)

2. Πιο αξιόλογη όμως και σημαντική είναι μία, άλλη πληροφορία, που έχομε από αναφορά των Ναουσαίων προκρίτων, της 30.11.1876, όπου αναγράφονται και τά εξής, πρωτοφάνερα, δεδομένα, τά όποια αναφέρονται στήν περίοδο μετά τό 1830:

«Έκτοτε, λοιπόν, άφου ή μέν περιουσία ήμών έγένετο πλήρης και άληθής ιδιοκτησία (τεμλίκι — έρεζι — μιμουκί), ή δέ φιλοπονία ήμών, αναπτυχθείσα, μετέβαλεν όλοκλήρους άπροσόδους και πετρώδες λόφους εις ώραίους άμπελώνας, προσόδους ούκ εύκαταφρονήτους (1.400.000 όκάδας σταφυλών ετησίως) άποφέροντας και θεάν τά μάλα επίζηλον παρέχοντας».(2)

Νά, λοιπόν, ότι υπάρχουν και άλλα στοιχεία για τήν τόσο γνωστή άμπελοργία της Νάουσας, που υποβιβάστηκε, βέβαια, στα χρόνια μας, μετά τήν έξάπλωση της ροδακινοκαλλιέργειας, ενώ τήν εποχή πρίν και μετά τήν επανάσταση του 1822 ή καλλιέργεια των άμπελιών ήταν ή μεγαλύτερη και ή πιο χαρακτηριστική πηγή έσόδων της πόλεως.(3)

Σημειώσεις

1. Βλ. Δημητρίου Νικολαΐδου, Όθωμανικοί κώδικες... 1η έκδοσις, Κωνσταντινούπολις 1869, σελ. 390.
2. Βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, ό.π.π., σελ. 115 και 112, όπου (σημ. 4) και σχετική βιβλιογραφία.
3. Βλ. για τήν επανάσταση της Νάουσας τήν πρόσφατη εργασία μου «Νέα στοιχεία για τή χρονολόγηση του «χαλυσμού» της Νάουσας και των μοναστηριών στο 1822», «Μακεδονικά» 21 (1981) 135-166, που έλπίζω ότι θα άναδημοσιευτεί στή Νιάουστα.

Γεώργιος Χ. Χιονίδης

Δικηγόρος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΘΕΤΟΥΝ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τό Ἅγ. Ὅρος γιά μένα ἀποτελεῖ τό τέλειο συνταίριασμα ὄλων τῶν φυσικῶν στοιχείων πού συνθέτουν τήν μεγάλη καθάρια αἰσθητική.

Αὐτή πού μεταφράζεται σέ τέχνη, μουσική, ἀρχιτεκτονική καί πού δέν πρέπει νά τή ζητᾶμε στό Ἐθνικό μεγαλεῖο. Τό μυστικό αὐτοῦ τοῦ μεγαλείου δέ βρίσκεται στή φυλή, οὔτε στό αἷμα, οὔτε στό ἔδαφος, οὔτε στή θρησκεία, μά σέ μιά ὀρισμένη κοινωνική διάρθρωση πού ἐμψυχώνεται ἀπό κάποιο πνεῦμα πού μπορεῖ νά εἶναι θρησκευτικό, εἶτε πολιτικό, ἀλλά πού τελικά ὠφεῖλει τήν ἀποτελεσματικότητά του στή μονολιθικότητα του, στήν πληρότητα καί μικρότητά του, στήν καθολικότητα καί στενότητά του.

Τό Ἅγιο Ὅρος βέβαια χρωστάει τό αἰσθητικό του μεγαλεῖο σ' αὐτήν τήν κοινωνική διάρθρωση πού δυναμώνεται καί διατηρεῖται σαφῶς, ἀπό τό θρησκευτικό πνεῦμα.

Δέν θέλω νά μπλεχτῶ σέ θρησκευτικές καί κοινωνικές ἀναλύσεις, πρῶτον γιατί δέν εἶμαι ἀρμόδιος, (αὐτά εἶναι χωράφια ἄλλων) καί δεῦτερον γιατί πιστεύω ὅτι ἡ τέλεια καθάρια λαϊκή αἰσθητική εἶναι κάτι τό αἰώνιο, πάνω ἀπό θρησκείες καί κοινωνικά — πολιτικά συστήματα.

Σ' αὐτόν τό χώρο, ὁ χρόνος περνώντας ἔχει κάνει πολύ λιγότερο κακό ἀπό ὅτι στόν ἔξω κόσμον, ἐδῶ ὁ χρόνος ἔχει μιά δική του κίνηση καί ροή.

Αὐτό εἶναι ἓνα σημαντικό στοιχεῖο, γιατί ὁ χρόνος δέν σέ πιέζει, δέν πάει μπροστά ἀπό σένα, ἀλλά οὔτε καί πίσω σου, μέ συνέπεια νά μπορεῖ: καθένας νά προσαρμόζει τόν χρόνο στά βήματά του. Αὐτό ἔχει σάν ἀποτέλεσμα μιά φυσική καί ἀνθρώπινη καθημερινή ζωή, μέσα ἀπό τήν ὁποία πηγάζουν τά πάντα. Μέσα ἀπ' τήν καθημερινότητα καί ὅταν σ' αὐτήν ὁ ἄνθρωπος λειτουργεῖ θετικά, παράγονται τά γνήσια στοιχεῖα τῆς αἰσθητικῆς.

Τοῦ Λεωνίδα Κάση Συντηρητή ἀρχαιοτήτων Ἅγ. Ὅρους

Στήν ξεχωριστή αὐτή ροή τοῦ χρόνου καί τήν αἰσθητική καθημερινότητα (ἔτσι τήν ἔχω ὀνομάσει ἐγώ), τό ρόλο του παίξει καί τό οἰκονομικό σύστημα.

Γιατί ἂν ἓνα οἰκονομικό σύστημα ἔχει τή δυνατότητα ὄχι μόνο νά παράγει ἀγαθά, ἀλλά καί νά τά διανέμει σωστά, ἔτσι πού νά μπορεῖ νά καλύψει ὄλες τίς ἀνάγκες, τότε ἡ καθημερινή τάση γιά συναγωνισμό, στρέφεται περισσότερο πρὸς τήν ποιοτική παρά πρὸς τήν ποσοτική πλευρά. Καί τό οἰκονομικό σύστημα στό Ἅγιο Ὅρος ἔχει αὐτό τό χάρισμα. Ἄφηνει τούς ἀνθρώπους νά ἐκφραστοῦν ἀπαλλαγμένοι ἀπό τή βιοτική μέριμνα.

Τό ἀντίθετο συμβαίνει σ' ἓνα κοινωνικό οἰκονομικό σύστημα τοῦ ἔξω κόσμου. Ἐνα τέτοιο σύστημα σίγουρα τσακίζει κάθε τάση ἐκφρασης καί ἀλλοτριώνει τίς αἰσθήσεις καί τήν αἰσθητικὸ τοῦ καθενός. Καί ἡ φύση, δηλαδή τό φυσικό περιβάλλον τί ρόλο παίζει;

«Ἡ φύση, κι ἂν αὐτή μιλάει γιὰ τὸν ἄνθρωπο» λέει ὁ Λάο-Τσέ.

Μιά φύση ζωντανή μέ πληρότητα χρωμάτων, μουσικῶν ἤχων καί ρυθμοῦ. Μιά φύση πού κριαρχεῖ μέ τήν ἀρχέγονη καί καθαρή αἰσθητική της, δέν εἶναι δυνατόν νά μὴ μιλήσει στόν ἄνθρωπο, καί ὁ ἄνθρωπος νά μὴ μιλήσῃ ἀπ' αὐτήν. Οἱ κουβέντες πού βγαίνουν ἀπ' τήν ψυχὴ του εἶναι τά κριματά του, ἡ μουσική στοὺς χερσὺς λατρείας, τά χειροτεχνήματα καί ἐργόχειρα πού παράγεται. Ἀλλά καί τό καθημερινὸ νοικύρεμα ἀκόμα, τό φύτεμα τῶν λουλουδιῶν, ἢ καί τό μαγεῖρεμα βγαίνουν μέσα ἀπὸ μιά τέτοια διαθέση ἐκδήλωσης τῶν αἰσθημάτων πού προέρχονται ἀπ' τήν ἐπιρροή του μέ τή φύση.

Στό Ἅγιο Ὅρος, ὁ ἄνθρωπος ἔχει σεβαστεῖ τή φύση, καί τὴν ἔχει ἀπ' τή μεριά της, ἀπλόχερα ἔχει δώσει τά πάντα.

Ὁ μῦθος θέλει τό Ἅγ. Ὅρος περιβόλι ἀφιερωμένο στήν Παναγιά, καί εἶναι ἓνα περιβόλι αἰσθητικῶν. Ἡ παράδοση ἢ χριστιανικὴ, λέει ὅτι αὐτό ἀφιερώθηκε στή Παναγιά, ἀπὸ τόν γιὸς της καί

καί ἡ Παναγία εἶναι ἡ πρώτη ἀπ' ὅλα τὰ θηλυκά πλάσματα τοῦ κόσμου, Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου, Ἄειπάρθετος, Ἄμόλυτος, κανένα ἄλλο θηλυκό δέν εἶναι ἰκανό νά πατήσει τό πόδι του μέσα σ' αὐτό τό περιβόλι, σκέψη σοφή πού κάνανε οἱ Ἁγιορίτες πατέρες καί πολύ ὁμορφα δικαιολογημένα.

Αὐτοῖ ἀπ' τή μεριά τους προσπάθησαν νά βοηθήσουν στήν προσωπική τους ἀσκηση τοῦς μοναχοῦς, ἀλλά καί νά ἐκλέξουν καί νά περιορίσουν τίς δυνατότητες ἀνάπτυξης ἐρωτισμοῦ, μέ συνέπεια σεξουαλικές ἐπαφές κι ὄλα τά ἐπακόλουθά τους.

Ἡ φύση πάλι ἀπό τή δική της μεριά ἔκανε τή δουλειά της. Βοή-

θησε τόν ἄνθρωπο νά ἐκφράσει μέ ἄλλα μέσα αὐτήν τήν πρωταρχική ἀναπλήρωτη αἴσθηση τοῦ ἔρωτα, μέ ἀποτέλεσμα νά ὑπάρχει σ' ἀγιονόρος διάχυτος ἐρωτισμός, ἐκφρασμένος μέ ὄλα τά αἰσθητικά μέσα.

Κατά τήν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας καί Βυζαντινῆς μουσικῆς στά μέρη πού οἱ μοναχοὶ ψάλλουν γιά τήν Παναγία καί τά προτερήματά της, ὑπάρχει διάχυτος ὁ ἐρωτισμός καί αἰσθάνεσαι τοῦς μοναχοῦς νά τήν βλέπουν ἄλλοτε σάν μάννα, ἢ ἀδελφή, ἢ τήν Παρθένα καί ἀμόλυτο γυναίκα τους.

Αὐτή ἡ ἔλλειψη τοῦ θηλυκοῦ στοιχείου μέ τόν Ἁγιορίτικο χώρο ἀναπληρώνεται ἀπό τήν αὐξημένη

εὐαισθησία τῶν μοναχῶν.

Αὐτό πού λέμε γυναικεῖο χέρι μέσα στό χώρο αὐτόν δέν ὑπάρχει τυπικά, στήν οὐσία ὁμως ὑπάρχει, γιατί εἶναι διάχυτη μιὰ λεπτή χαριτωμένη αἴσθηση πού βάζει σέ τάξη τά προαύλια, τίς ἀδῆς, τοῦς ἐσωτερικούς χώρους, ἀκόμα καί τὰ κελιά.

Ζώντας μέσα σ' αὐτό τό περιβάλλον στήν ἀρχή παραξενεύεσαι, γιατί ἐνῶ ξέρεις ὅτι λείπει ἡ γυναικεῖα παρουσία, παράλληλα τήν νιώθεις ἔντονα, καί τότε αἰσθάνεσαι ὅτι ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολύ δυνατή καί ἡ παράδοση ἀντέχει μέσα στό χρόνο.

«Τό Λαϊκό εἶναι τό αἰώνιο» λέει ὁ Σίλλερ καί ὁ Μάτιω κάπου γράφει ὅτι: «Καθένας μας αἰσθάνεται πιό ἐλεύθερος ὅταν διαπιστώνει πώς οἱ δικές του προσπάθειες ἐπικυρώνονται ἀπό μιὰ παράδοση, καί ἄς εἶναι αὐτή ὅσο θέλει παλιά. Αὐτό εἶναι πού βοηθαίει στό πῆδημα ἐπάνω ἀπ' τό χαντάκι».

Μέσα ἀπό τήν ὁποιαδήποτε ἐθνικότητα καί κοινωνική τους προέλευση οἱ μοναχοὶ διατήρησαν καί ἐξέλιξαν αὐτήν τήν παράδοση πού βρῆκαν καί αὐτή πού ἔφεραν μαζί τους ἀπό τόν ἐξω κόσμο. «Μάθε ἀπ' τή ζωή τήν τέχνη, μάθε ἀπό τό καλλιτεχνικό ἔργο τή ζωή, βλέπεις τό ἕνα σωστά, βλέπεις καί τό ἄλλο ἐπίσης» λέει ὁ Χάιντερλιν.

Προσέξτε

Οἱ στήλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στήν διάθεση ὄλων τῶν Ναουσαίων καί τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιά δημοσίευση ἐργασίες καί ἀρθρα πρέπει νά εἶναι σύντομες μέ 6 τό πολύ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραιογραμμένες καί νά μῆ ἔ-

— Πῆγαν νά πιράσουν τήν καμήλα κέρατα τήν ἔκουσαν κι τὰ ἀφκιά

— Ὅταν ψουφήσει οὐ μαύρους μου χουρτάρι ἄς μῆ φουτρώσει

— Νά σοί λέν κυρά μπιγκίνα, κι νά ψουφᾶς ἀπό τήν

«Νιάουστα» μιὰ πόλη ἀπὸ εὐεργέτες

13. Η ΒΡΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΞΕΝΗΣ

Στό κέντρο τῆς μικρῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ εἶναι χτισμένη ἡ βρύση τῆς Πολυξένης. Εἶναι ἀπό τίς τελευταῖες δωρεές τοῦ τόπου μας. Χτίστηκε ἀπό τόν Περικλῆ Ἡλιάδη σέ μνήμη τῆς γυναίκας του Πολυξένης. Ἡ βρύση ἔχει τρεῖς πλευρές μέ ἓνα σιόπη (κρουνό) στήν κάθε μιὰ. Μιά βρύση τῆς ἔχει νερό τῆς πηγῆς τοῦ μουσταφᾶ. Φέρει δέ τήν ἐπιγραφή.

**ΠΟΛΥΞΕΝΗ Π ΗΛΙΑΔΟΥ
ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΣΤ. ΧΩΝΟΥ
ΜΝΗΜΗΝ ΑΙΩΝΙΑΝ ΗΘΟΣ ΤΕ ΚΑΙ
ΠΑΥΘΟΥΝ ΑΡΕΤΩΝ ΤΙΜΗΣΑΙ ΡΕΙ –
ΘΡΟΝ ΤΟΔΕ ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΤΕΙ –
ΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ**

1979

Ο ΣΥΖΥΓΟΣ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Χ. ΗΛΙΑΔΗΣ

14. Η ΒΑΓΓΕΛΙΣΤΡΑ

Μέσα στό παλιό νεκροταφείο εἶναι χτισμένη ἡ Βαγγελίστρα. Εἶναι μικρή ἐκκλησιά μ' ἓνα μικρό καμπαναριό ρωσικοῦ ρυθμοῦ καί μέ εἰκόνες τοῦ Χριστοδουλου Ματθαίου. Πάνω ἀπό τήν πόρτα τῆς φέρει τήν ἐπιγραφή.

**ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΗΨΗΡΕΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ
ΒΑΡΕΩΣ ΠΕΝΘΩΝ ΕΠ ΑΥΤΗ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤ. ΚΥΡΤΣΗ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1909**

Στή μεριά τοῦ Ἱεροῦ εἶναι καί ὁ οἰκογενειακός τάφος τοῦ δωρητοῦ Γεωργίου Κύρτση ὁ μόνος πού ἔμεινε μέχρι σήμερα καθώς καί τά λίγα κυπαρίσια γιά νά μᾶς θυμίζουν τό ἐνοριακό νεκροταφείο τῆς Μεταμορφώσεως πού καταργήθηκε λίγο πρὶν τόν πόλεμο τοῦ 1940.

Ἔχει χαραγμένα

**ΤΟ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΜΕΤΑ
ΑΝΑΠΑΥΤΗΡΙΟΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΤΑΦΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΥΡΤΣΗ
ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ
ΤΗ 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1838
καί ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΟΣ ΤΗ 24
ΜΑΡΤΙΟΥ 1919**

Ἡ Βαγγελίστρα

Ὁ οἰκογενειακός τάφος τῶν δωρητῶν
τῆς οἰκογένειας Κύρτση

Τό Λάππειο γυμνάσιο

Ἡ ἐντοιχισμένη πλάκα μέ τήν ἐπιγραφή τῶν δωρητῶν

Τοῦ Τάκη Μπαΐτση

15. ΤΟ ΛΑΠΠΕΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Χτισμένο ἀπό τούς ἀδελφούς Λάππα τό 1922 εἶναι τό ὁμώνυμο καί μοναδικό μέχρι σήμερα Γυμνάσιο τῆς πόλης μας.

Στήν Ἑλληνική παροικία τοῦ Καΐρου εἶχαν ἀναπτύξει οἱ ἀδελφοί Λάππα ἀριστερές ἐμπορικές σχέσεις. Τό 1922 πέθανε ὁ ἀδελφός τους Γρηγόριος καί θέλησαν νά κάνουν ἕνα μεγάλο εὐεργέτημα στή Νάουσα.

Τήν ἡμέρα τῆς κηδεῖας ὁ δάσκαλος καί λόγιος Σταῦρος Χωνός ἐκφώνησε τόν ἐπικήδειο ὁ ὁποῖος συγκίνησε πολύ τό ἀκροατήριό καί προξένησε ἰδιαίτερη ἐντύπωση στούς ἐπιζῶντες ἀδελφούς. Μετά τήν κηδεῖα οἱ ἀδελφοί Λάππα εἶχαν ἰδιαίτερη συζήτηση μέ τόν Σταῦρο Χωνό καί ἔθιξαν καί τό θέμα σχετικά μέ τόν τρόπο πού θά μπορούσαν νά τιμήσουν καλύτερα τή μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ τους. Τότε ὁ Σταῦρος Χωνός βρῆκε τήν κατάλληλη εὐκαιρία νά τοὺς ἐξηγήσει καί νά τοὺς πείσει γιά τή σπουδαιότητα τῆς ἀνεγέρσεως ἑνός σύγχρονου ἑξαταξίου Γυμνασίου στή γενέτειρά τους ἀντί τῆς ἐκκλησίας πού σκέπτονταν νά κτίσουν.

Ἔτσι χτίστηκε τό Γυμνάσιο πού ὀνομάστηκε

ἀπό τόν Στ. Χωνό «ΛΑΠΠΕΙΟΝ». Ἔγινε ἕνα πέτρινο διώροφο γερό κτίριο. Τό γυμνάσιο κτίστηκε κυρίως στό χώρο τοῦ Παλαιοῦ ἑνοριακοῦ νεκροταφείου τῆς Παναγιάς. Γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Γυμνασίου χρειάστηκε νά ἀγοραστοῦν καί μερικά γειτονικά οἰκόπεδα.

Στόν πρῶτο ὄροφο βρίσκεται μιᾶ ἐντοιχισμένη πλάκα μέ τήν ἀκόλουθη ἐπιγραφή.

**ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΩ
ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Φ. ΛΑΠΠΑ
ΜΝΗΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ
ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗΝ
ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΑΝΗΓΕΙΡΑΝ
ΣΩΤΗΡΙΩ ΕΤΕΙ 1922**

Ἀπό αὐτό τό Γυμνάσιο ἀποφοίτησαν πολλοί μαθητές καί μαθήτριες τῆς πόλης μας καί τῆς περιοχῆς. Ἄρκετοί ἀπόφοιτοί τοῦ Λαππείου Γυμνασίου διέπρεψαν στά γράμματα στίς ἐπιστήμες στή βιομηχανία καί στό ἐμπόριο.

Τό ἄσπρο ἄλογο

Ἐγγονός: Πάμε παπού στό τσίρκο γιά νά δῶ τίς μαϊμούδες καί τό ἄσπρο ἄλογο.

Παπούς: Ἄλλη φορά, ἡ ὥρα πέρασε.

Ἐγγονός: Πάμε παπού θέλω νά δῶ τό ἄσπρο ἄλογο.

Παπούς: Σοῦ εἶπα αὔριο.

Ἐγγονός: Παπού πάμε νά δοῦμε τό ἄσπρο ἄλογο καί τή δεσποινίδα

πού κάθεται γυμνή ἐπάνω στό ἄλογο καμαρωτά μέ τά μαλλιά ριγμένα στίς πλάτες.

Παπούς: Ἄντε πάμε στό τσίρκο. Ἔχω καιρό νά δῶ ἄσπρο ἄλογο.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗ

Στήν Ιστορία τῶν ἀνθρώπων προσδοκιῶν καί ἐλπίδων, ἡ πόλωση ἀνάμεσα στήν Οὐτοπία καί τόν Κῆπο τῆς Ἑδέμ δέ σταμάτησε ποτέ νά διχάζει τή φαντασία τῶν ἀνθρώπων. Ἐλάχιστες εἶναι οἱ ἐποχές ἐκεῖνες πού δέν καλλιέργησαν τήν ἀγάπη εἴτε γιά ἓνα Χρυσό Μέλλον εἴτε γιά ἓνα Χρυσό Παρελθόν. Πρίν ἀπό 2.300 χρόνια ὁ Ἀριστοτέλης προεῖπε ὅτι ἡ δουλεία θά καταργηθεῖ τήν ἡμέρα πού οἱ ἀργαλειοί θά ὑφαίνουν μόνοι τους καί ὁ ἀρχιεργάτης δέ θά χρειάζεται πιά βοηθοῦς, ἐνῶ ὁ κύριος δέ θά χρειάζεται πιά δούλους.

Ἀντίθετα, τό ὄραμα τῶν ρομαντικῶν στάθηκε ἐντελῶς διαφορετικό ἀπό τήν πρόβλεψη τοῦ Ἀριστοτέλη. Στό οὐτοπικό ὄραμα τοῦ Σάμουελ Μπάτλερ Ἑρεβων, οἱ ἐφευρέσεις ἀπαγορεύονται γιά τή διασφάλιση τῶν ἐργαζομένων καί τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας.

Σήμερα ἔχουμε φθάσει σ' ἓνα σημείο ὅπου οἱ παραπάνω ἀντίθετες οὐτοπικές ἐλπίδες μοιάζουν νά συγκλίνουν. Πάει πολὺς καιρός ἀφ' ὅτου περάσαμε τό σημείο ἀπό τό ὅποιο δέν μπορούμε πιά νά γυρίσουμε πίσω στή σχέση μας μέ τίς μηχανές. Ἐχουν γίνει ἀπαραίτητες στόν τρόπο τῆς ζωῆς μας, ἂν δέν εἶναι ἤδη αὐτός ὁ ἴδιος ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μας. Ποτέ ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος δέν εἶχε στή διάθεσή του τόση ποικιλία μηχανῶν γύρω του, γιά νά ἀντιμετωπίσει ἀποφασιστικά τά προβλήματα τῆς φύσης καί τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν του. Αὐτές τοῦ ἔκαναν ὄχι μόνο εὐκολώτερη καί ἀποδοτικότερη τήν ἐργασία, ἀλλά τόν ἀπελευθέρωσαν ἀπό πολλές σκλαβιές, οικονομικές καί ἠθικές καί

ἀνοιξαν τό δρόμο πρὸς τήν κατάρκτηση τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.

Ἡ φιλολογία τῆς μηχανῆς, ἡ ψυχολογία τῆς μηχανῆς καθῶς καί ἡ κοινωνιολογία τῆς μᾶς ἐδειξαν καί φώτισαν ἀπό πολλές πλευρές τά πιό ἀπίθανα φαινόμενα πού σήμερα ὀνομάζονται «ἀνεπτυγμένος τεχνικός πολιτισμός» καί «σύγχρονος ἄνθρωπος». Ἡ μηχανή, ἂν δέν εἶναι ὅπως τήν ὁμοῦν οἱ ἀδιάλλακτοι πιστοί τῆς, ὑλοποιημένη σκέψη καί διανοούμενη λειτουργία, εἶναι σίγουρα πνεῦμα ἀντικειμενοποιημένο, ἴσως ἀποξενωμένο ἀπό τήν ψυχή.

Τοῦ Μιχαήλ Κουϊμτζῆ

ἀποστερημένο ἀπό κάθε ἴχνος ζωῆς, ὡστόσο ὅμως εἶναι δύναμη ἀποδεδειγμένη, σωτήρια πολλές φορές καί βαθύτατα καταλυτική.

Ἀποκορύφωση τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξης στόν τομέα τῶν μηχανῶν ὑπῆρξε ὁ «αὐτοματισμός». Τά αὐτόματα μηχανήματα δέν εἶναι βέβαια κάτι ἐντελῶς καινούργιο. Οἱ Ρωμαῖοι, εἶχαν πλωτές ὑδραυλικές βαλβίδες, γιά νά ρυθμίζουν τό ὕψος τοῦ νεροῦ στίς δεξαμενές τους. Οἱ Ὁλλανδοὶ χρησιμοποιοῦσαν ἀνάλογες συσκευές, γιά νά στρέφουν τοὺς μύλους τους αὐτόματα πρὸς τόν ἀνεμο. Ὁ Σκωτσέζος Τζέιμς Οὐάττ ἐφεύρε μηχανικό «καθοδηγητή» πού ἐπέτρεπε στίς ἀτμομηχανές νά κινοῦνται δίχως διακυμάνσεις στήν ταχύτητά τους.

Πάντως, ὅσα θαυμαστά καί ἂν κατόρθωσαν οἱ παλαιότεροι στόν τομέα τῆς μηχανοποίησης, ἡ οὐσία τοῦ σημερινοῦ ἐπιτεύγματος

εἶναι ὅτι πετυχαίνεται ἡ σύγχρονη εἰσαγωγή πολλῶν μηχανικῶν στοιχείων στή διαδικασία τῆς παραγωγῆς, μέ ἀποτέλεσμα τόν δραματικό περιορισμό τῆς ἀμεσης ἀνθρώπινης συμμετοχῆς σ' αὐτή καί τήν αὐτόματη ρύθμισή της.

Πολλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν σχηματίσει στό νοῦ τους τερατώδεις εἰκόνες τῶν καταστάσεων, πού μπορεῖ νά προκύψουν ἀπὸ τήν πορεία τῆς τεχνολογίας πρὸς τόν αὐτοματισμό. Ὁ Norbert Wiener, πού στό βιβλίο του ἐπέκρινε στήν Κυβερνητική συνέβαλε στή δημιουργία τῆς θεωρίας τῆς ἐπιχειρηματικῆς κοινωνίας, φαντάσθηκε ἓναν ἀπὸ καρδιωτικό κόσμο γεμάτο ἀπὸ αὐτοματοποιημένα ἐργαστήρια, ἐνῶ ἡ ἀπαισιόδοξη ἐπιτάχυνση παραγωγῆς προϊόντων πού ὁ ἀνεργος πιά πληθυσμός θά εἶχε τά χρήματα νά ἀγοράζει. Τό ἴδιο πανικόβλητες ἀλλά καί ἀπαισιόδοξες ἀπὸ τά σκοτεινά δειχόμενα πού προοικονομεῖται γιὰ τό μέλλον τοῦ κόσμου αὐτή καλπάζουσα πρόοδος τῆς τεχνολογίας, ὑπῆρξαν καί οἱ δηλώσεις τῶν ἀμερικανικῶν διανοοῦμένων ἀνθρώπων, ὡς πρὸς τοῦ Bertrand Russell καί τοῦ Aldous Huxley.

Ἡ ἀπαισιόδοξη αὐτή στάση ἀπέναντι στήν ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας καί στήν ἐξάπλωση τοῦ αὐτοματισμοῦ, νομίζω, πῶς εἶναι ἐπινοητικῆς καί ἐπινοητικῆς κατὰ ὑπερβολική καί ὀδηγεῖ ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα, ὅπως ἐσφαλμένα, ὅπως ὀδηγεῖ ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ αὐτοματισμός στέκεται ἡ ἀπαισιόδοξη γιά νά χάσει ἓνα ποσοστό τῶν ἀναγκαζομένων τῆ δουλειά του. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πολλοὶ ὁμοῦν τούς πιό ἠλικιωμένους δέν μποροῦν νά βροῦν ἄλλη δουλειά, ἐπιπλέον ὁρισμένες βιομηχανίες κλείνουν τελεῶς, σάν ἀποτέλεσμα τῆς

σβολής του αυτοματισμού. Είναι όμως αρκετά αμφίβολο, αν ή παρπάνω τάση θα επιφέρει τελικά μεγαλύτερες αναστατώσεις από εκείνες που επιφέρουν οι αλλαγές στις προτιμήσεις του κοινού. Από την άλλη πλευρά, ο αυτοματισμός θα εξασφαλίσει σημαντικά κοινωνικά οφέλη. Ακριβώς, όπως η πρώτη βιομηχανική επανάσταση άφησε βαθειά τη σφραγίδα της στο κοινωνικό σύνολο, ο αυτοματισμός θα δώσει νέο περιεχόμενο στη δουλειά, τη ζωή και τησχόλη.

Εκεί όπου άλλοτε ο εργαζόμενος χρησιμοποιούσε χειρωνακτική εργασία, τώρα την αντικαθιστά με την πνευματική. Και ή

πνευματική ένασχόληση του προσφέρει μεγαλύτερη ευστροφία, ανεπτυγμένη φαντασία και ολοκληρωμένη ωριμότητα. Δεν μπορεί ή μηχανή να θεωρηθεί αίτια των αντινομιών, όπου στριφογυρίζει ο πολιτισμός μας χωρίς να βρίσκει διέξοδο. Η τελειοποιημένη και παντοδύναμη μηχανή εγκαινίασε ασφαλώς ένα νέο τρόπο ζωής, δεν είναι όμως κατά βάθος ή αίτια των οικονομικοπολιτικών συγκρούσεων που ταλαιπωρούν τη σημερινή ανθρωπότητα. Είναι ίσως ο λόγος που οι συγκρούσεις αυτές πήραν μεγαλύτερη έκταση και έγιναν όξύτερες. Κατά κάποιο τρόπο, δη-

λαδή, έβαλε ανώτερο εκθέτη στα γεγονότα, μεγάλωσε την κλίμακα και μαζί την έντασή τους. Όσο-σο όσοδήποτε τέλεια κι αν είναι μία τεχνική κατασκευή, δεν παύει να είναι όργανο στα χέρια του ανθρώπου που τη μεταχειρίζεται. Ας μη μετατοπίζουμε, λοιπόν, τις ευθύνες από τη βούληση των εμπυχωων όντων, που δημιουργούν με τη δραστηριότητά τους την ιστορία, στις άψυχες μηχανές που τις μεταχειρίζονται τά όντα αυτά για να επιτύχουν ό,τι επιδιώκουν. Τό χέρι που φτιάχνει και κινεί τη μηχανή είναι υπαίτιο για τό καλό, όπως και για τό κακό που έκείνη κάνει.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Εάν βρεθούν άνθρωποι ίκανοί να επαναστατήσουν έναντιόν του πνεύματος της αδιαφορίας και φανούν αρκετά ελκικρινείς και βαθείς ώστε να λάμψουν τά ιδανικά της ήθικης προόδου, θα δούμε να γεννιέται μία πνευματική επίρροη, ίκανή να δημιουργήσει μία νέα πνευματική κατάσταση στην ανθρωπότητα.

Επειδή έχω πεποίθηση στη δύναμη της θελήσεως και του πνεύματος, γι' αυτό πιστεύω στό μέλλον της ανθρωπότητας. Η ήθικη επιβεβαίωση της ζωής και του κόσμου έχει μέσα της μία αισιόδοξη θέληση και μία έλπίδα που δεν μπορούν να χαθούν. Γι' αυτό τό λόγο δέ φοβάται ν' αντιμετωπίση τη θλιβερή πραγματικότητα όπως παρουσιάζεται.

Στην άτομική ζωή μου γνώρισα, σέ ώρισμένες στιγμές, τόσες φροντίδες, τόση απελπισία και τόσον πόνο, ώστε αν δεν είχα ισχυρά νεύρα, θα κατέρρεα. Μέ κόπο σηκώνω τό βαρύ φορτίο του μόχθου και της εθύνης, που χρόνια τώρα βαραίνει τούς ώμους μου χωρίς ανάπαυλα. Δεν κρατώ μεγάλα πράγματα για τόν έαυτό μου. Η καλή μερίδα όμως που μου έλαχε, είναι να μπορώ να βρίσκομαι στην ύπηρεσία της εύσπλαγχνίας, να δέχομαι πολλές έκδηλώσεις στοργής και καλωσύνης, να περιστοιχίζωμαι από πιστούς συνεργάτες, που παίρνουν ενεργό μέρος στό έργο μου, σάν να είναι δικό τους, να έχω μία υγεία που μου επιτρέπει ν' αναλαμβάνω τις πιό σκληρές δουλειές, να έχω μία ίσορροπημένη ιδιοσυγκρασία και μία δραστηριότητα, που δαπανάται με γαλήνη και περίσκεψη, και να δέχομαι κάθε επιτυχία σάν

μία ευεργεσία για την όποία όφειλω μία θυσία ευγνωμοσύνης.

Νοιώθω μία βαθειά συγκίνηση γιατί μπορώ και δουλεύω σάν έλεύθερος άνθρωπος σέ μία εποχή όπου ή εξάρτηση είναι ή μοίρα των ανθρώπων και μπορώ επίσης, έκτελώντας υλικές εργασίες, να συνεχίζω να ζω στόν τομέα του πνεύματος.

Τό γεγονός ότι οι συνθήκες της ζωής μου δημιούργησαν τόσους ενοϊκούς όρους για τη δράση μου, τό θεωρώ σάν μία χάρη, της όποιας θέλω να φανώ άντάξιος.

Τι μου απομένει άκόμη για να έκπληρώσω τό σκοπό που ανέλαβα;

Τά μαλλιά μου αρχίζουν ν' άσπρίζουν, τό σώμα μου αισθάνεται τη φθορά του χρόνου και την κύπωση από τις σκληρές άγγαρείες που του επέβαλα.

Μέ ευγνωμοσύνη αναπολώ τόν καιρό που, χωρίς να υπολογίζω κόπο και μόχθο, μπορούσα να προσφέρω άδιάκοπα μία σωματική και πνευματική εργασία.

Αναμετρώ με γαλήνη και ταπεινοφροσύνη την εργασία που μου απομένει άκόμη να προσφέρω ώστε να είμαι έτοιμος να παραιτηθώ μία μέρα, όταν χρειαστή. Είτε όμως είμαστε γεροί, είτε υποφέρουμε, πρέπει να δείξουμε όλο τό θάρρος μας σ' εκείνους που άγωνίστηκαν και απέκτησαν τη γαλήνη, που ξεπερνά κάθε γνώση.

ΑΛΜΠΕΡΤ ΣΒΑΥΤΣΕΡ:

«Η ζωή μου και ή σκέψη μου»

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο Ρομαντισμός — όπως ή Αναγέννηση ή τό Μπαρόκ — δέν είναι μόνο ένα φαινόμενο λογοτεχνικό, αλλά άγκαλιάζει όλες τις πλευρές τής κουλτούρας τής εποχής — από τήν πολιτική μέχρι τήν τέχνη, από τή λογοτεχνία μέχρι τή μόδα —, γιατί στό βάθος έρχεται νά αποτελέσει μιá ειδική στάση απέναντι στη ζωή. Γι' αυτό πρέπει νά μιλήσουμε πρώτα για τήν ψυχολογία του ρομαντικού ανθρώπου, πριν μπούμε στη μελέτη τής αισθητικής παραγωγής που είναι καθαρή συνέπεια της. Τά χαρακτηριστικά στά όποια θά αναφερθούμε ανταποκρίνονται κατά προτίμηση στον έπαναστατικό ρομαντισμό μέσα στον όποιο υπάρχει ό πιο αντιπροσωπευτικός τύπος τής νέας γενεάς.

Η λατρεία του «εγώ»

Ένα από τά κεφαλαιώδη χαρακτηριστικά — άν όχι τό πιο ουσιαστικό — του ρομαντισμού έδρεύει στό ύποκειμενιστικό του πνεύμα. Αν ό 18ος αιώνας αντιπροσωπεύει σέ γενικές γραμμές τόν σεβασμό στον κανόνα, ό ρομαντισμός ίσοδυναμεί με τήν εξέγερση του ατόμου, με τή «βίαια έξαρση τής προσωπικότητάς του». Τό «εγώ», τό όποιο λατρεύεται τώρα με φρενίτιδα, αποτελεί τό κέντρο όλης τής πνευματικής ζωής, και ό έξωτερικός κόσμος δέν διατηρεί καμιά άλλη αξία παρά εκείνη τής άπλης ύποκειμενικής προβολής. Όξύς εγωκεντρισμός, που έχει τις ρίζες του στις ιδέες των έγκυκλοπαιδιστών (που υποστηρίζουν τήν κριτική στάση του πνεύματος) και στό προρομαντικό κίνημα (που άποκαθιστά τόν κόσμο των προσωπικών συγκινήσεων, που είχαν παραμεριστεί).

Η άγωνία τής έλευθερίας

Ο τονισμένος ύποκειμενισμός του ρομαντικού ανθρώπου θά πρέπει άναγκαία νά προκάλεσε μιá διαμαρτυρία ενάντια στα έμπόδια που περιόριζαν τό πνεύμα του, και πράγματι μιá άγωνία για έλευθερία αντικατοπτρίζεται σ' όλες τις εκδηλώσεις τής ζωής. «Έλευθερία στη λογοτεχνία, όπως και στις τέχνες, στη βιομηχανία, στό εμπόριο, στη συνείδηση. Αυτό είναι τό έμβλημα τής εποχής, αυτό είναι τό έμβλημά μας», όπως λέει ένας ρομαντικός.

Του JOSE G. LOPEZ

Μετάφραση Α.Κ.

α. Η πολιτική: Ο νεοκλασικός αιώνας είναι ή στιγμή τής άπολυταρχίας, κατά τήν όποια ή θέληση του βασιλιά άσκεΐται χωρίς νά λαμβάνεται καθόλου ύπόψη ή γνώμη των ύπηκόων του. Η ρομαντική εποχή διακηρύσσει αντίθετα — με βάση τις αρχές τής Γαλλικής Έπανάστασης — τήν έλευθερία του πολίτη στό νά εκφράζει τις άπόψεις του και στό νά παρεμβαίνει στη διακυβέρνηση του έθνους. Ο VICTOR HUGO θά φτάσει στό σημείο νά ταυτίσει ρομαντισμό και φιλελευθερισμό, με τή γνωστή φράση: «ό ρομαντισμός δέν είναι τίποτα άλλο παρά ό φιλελευθερισμός στη λογοτεχνία». Για νά ύποστηρίξει τις φιλελεύθερες πεποιθήσεις του ό ρομαντικός θά συνωμοτήσει, θά σηκώσει οδοφράγματα ή θά πάει έξορία, κάνοντας τό πολιτικό ιδεώδες ένα από τά ουσιαστικά κίνητρα τής ζωής του.

β. Η ήθική: Η ρομαντική ήθική επίσης ξεχνά τους παρσιακούς κανόνες και καθιερωτό πάθος και τό ένστικτο σαν ναδικό νόμο τής ζωής. Η σκεΐα και ή λογική δέν είναι πκεινες που σημαδεύουν τις γιμές συμπεριφοράς, αλλά ή έλευρη φύση και ή αυθόρμητη παμηση. Αυτό έξηγεί τή συμπόπου έμπνέει ή μορφή του άγίου του μή πολιτισμένου δηλ.. ή έτη καλωσύνη του όποίου δέν κόπτεται από αυθαίρετους κανες που καθιερώθηκαν απ' τόλιτισμό, ή τή γοητεία που έκπουν τύποι όπως ό Δόν Ζο σύμβολο τής εξέγερσης ενόστις θεϊκές και ανθρώπινες άρ

γ. Τά συναισθήματα: Τήν

χή του έγκυκλοπαιδισμού, ή κή έβαλε τέτοιο φρένο στη διση των αισθημάτων που — λέει ό ORTEGA Y GASSET — άνθρωπος «συνήθως ντρεπ για τις συγκινήσεις του έπειταν ύπερβολικά περήφανος για ιδέες του». Όμως από τόν Fσώ και μετά σπάζουν οι φραπού συγκρατούσαν τήν όρμη συγκινησιακού, και δημιουργείνα θεαματικό αισθηματικό έλισμα. Τήν έγκεφαλική ξηρότου νεοκλασικού διαδέχεταιλεύθερη συγκινητικότητα τουμαντικού' τή στοχαστική ψιτητα, ή έξαρση τής καρδιάς.

Τό χαρακτηριστικό τής χής είναι λοιπόν ή άπώλειο άρμονικής ψυχικής ήρεμίας άπαιτεί κάθε κλασικισμός, κέγκατάλειψη στις πιο βίαιες κινήσεις» έτσι ό ρομαντικόθρωπος άρέσκεται στό νά άται νά παρασύρεται ή απόπαλλόμενο ένθουσιασμό ή

μιά νοσηρή άπαισιοδοξία. Πάντως τὰ καταθλιπτικά συναισθηματα — μελαγχολία, νοσταλγία, άπελπισία... — είναι εκείνα πού χαρακτηρίζουν καλύτερα αυτήν τήν περίοδο.

Είναι βέβαιο ότι ή κλασική έποχή δέν είχε άγνοήσει τόν κόσμο τών συναισθημάτων, όμως τό γεγονός ότι τὰ είχε υποτάξει σέ μία άυστηρή συγκράτηση και συγχρόως σέ μία γενικευτική άφηρημένη έννοια, τή διαχωρίζει από τή συγκινησιακή βιαιότητα του ρομαντισμού, πού ενδιαφέρεται γιά τήν έκφραση τών υποκειμενικών άποχρώσεων. Παρατηρείστε π.χ. τήν τεράστια άπόσταση πού μεσολαβεί ανάμεσα στη γαλήνια και ίσορροπημένη μουσική του 18ου αιώνα (Μπάχ, Χάυδν, Μότσαρτ...) και στην έσωτερική (ένδόμυχη, έσώτατη) ταραχή τής ρομαντικής (Μπετόβεν, Σοπέν, Σούμαν...).

Ή μεταφυσική άγωνία

Ή αν στις κλασικές έποχές ο άνθρωπος ζει σέ μία χαρούμενη ασφάλεια, γιατί ή σκέψη του άνακάλυψε τούς νόμους πού διέπουν μία Φύση πού αυτός τή νομίζει τέλεια, ο ρομαντισμός, εγκαταλείψιμος στον έαυτό του, και έχοντας χάσει τήν έμπιστοσύνη στη λογική, «νιώθει τή ζωή σαν ένα άλυτο πρόβλημα». Τό ένστικτό του του έπισημαινει τήν ύπαρξη ύπερφυσικών δυνάμεων πού ξεφεύγουν από κάθε λογική, και μία άκατανίκητη άγωνία κυριεύει τήν ψυχή του. Ξέρει ότι είναι θύμα μιās τυφλής μοίρας χωρίς λογική έξήγηση και επιπλήττει τή Φύση, πού παρακολουθεί άπαθής τόν κόνο του. Διαρκώς άνικανοποίητος μπροστά στην άδυναμία του νά συλλάβει ένα ύπερπέραν άνεξήγητο, πρós τό όποιο τόν σπρώχνουν άόριστοι πόθοι, μερικές φορές φτάνει στην άπελπισία. «Ή ιδέα

του άπειρου», άγνωστη στον κλασικό — πού διαρκώς δημιουργεί όρια — έδρεύει στη ζωή του' άπ' αυτό ξεκινά ή πυρετώδης άνησυχία του και ή τρομερή του συναισθηματική άνισορροπία.

Τό ιδεαλιστικό πνεύμα

Αυτή ή άόριστη τάση πρós έναν κόσμο άνώτερο από εκείνον τών αισθητών πραγματικοτήτων, και πού ή λογική δέν καταφέρνει νά τόν προσδιορίσει, άποκρυσταλλώνεται συχνά σέ μερικά ιδεώδη, πού ο ρομαντισμός επιβάλλει στον έαυτό του, σαν οδηγό τής ζωής του, με ήρωική όρμητικότητα. Δέν μπορεί νά ύπάρξει μεγαλύτερη αντίθεση με τόν επιπόλαιο και αισθησιακό ή ειρωνικό και σκεπτικιστικό τόνο του 18ου αιώνα. Πέρασε πιά ή έποχή τών χαριτωμένων γιορτών τής αϋλής και τής κομψής ήθικης άδιαφορίας, και ένας παράφορος πνευματισμός διεισδύει σ' όλες τες ψυχές. Ή «Άνθρωπότητα», ή «Πατρίδα», ή «Γυναίκα», αυτοί είναι οι στόχοι πρós τούς όποιους διευθύνει τες φλογερές του προσπάθειες. Δίπλα στο άνθρωπιστικό συναισθημα, στο πατριωτικό ιδεώδες και τόν έρωτα, εκδηλώνεται επίσης συχνά ένας «άόριστος θρησκευτικός μυστικισμός», του όποιου ή ρίζα βρίσκεται τόσο στη χριστιανική παράδοση όσο και στον θείσμό του 18ου αιώνα.

Ή σύγκρουση με τήν πραγματικότητα

Αυτή ή ιδεαλιστική έξαρση έχει άποφασιστικές συνέπειες. Ο ρομαντικός, παρασυρμένος από τες εικόνες πού ο ίδιος δημιούργησε μέσα του, έρχεται αντίμέτωπος — όπως ο Δόν Κιχώτης — με τό γεγονός ότι «ή πραγματικότητα δέν ανταποκρίνεται στα όνειρα»: δέν είναι τυχαίο ότι αυτήν τήν έποχή τό μεγάλο μυθιστόρημα του

Θερβάντες βρίσκει βαθιές άπηχήσεις στα πιά εύγενή πνεύματα. Ή άνθρωπότητα δέν τόν καταλαβαίνει, ή πατρίδα τόν έξορίζει, ή γυναίκα πού είχε φανταστεί δέν ύπάρχει. Και με τή σύγκρουση έρχεται ή «άπογοήτευση». Ο κόσμος πού τόν περιβάλλει φαίνεται πεζός, γκριζος' ψάχνει άπελπισμένα κάτι πού νά ικανοποιεί τό πνεύμα του και δέν τό βρίσκει. Νιώθει άπροσάρμοστος. Και επειδή δέν έχει τήν ήρεμία νά άποδεχθεί τό περιβάλλον του, επαναστατεί ενάντια σ' αυτό ή φεύγει.

Ο ρομαντισμός, είπαν, είναι «μιά πρόσκληση σέ ταξίδι». Αυτό τό ταξίδι, πράγματι, κυριαρχεί σέ πολλές περιπτώσεις: Ο Σατωμπριάν, ο Μπάυρον και τόσοι άλλοι, εγκαταλείπουν τήν πατρίδα τους, κινημένοι από μία άκατανίκητη άνησυχία. "Όταν αυτό δέν είναι δυνατό, ή φαντασία άναλαμβάνει νά δημιουργήσει κόσμους ποίησης και όνειρου, όπου τό πνεύμα του ρομαντικού εγκαθίσταται: Ο Μεσσαίωνας τών ίπποτών, οι χώρες τής Άνατολής, γεμάτες μυστήριο και λάμψη... Όμως καμιά φορά αυτό δέν φτάνει, και ή μόνη δυνατή λύση, ή μοναδική φυγή, είναι ή αυτοκτονία.

συνέχεια στο έπόμενο τεύχος

Ήνας έρωτευμένος νέος

Κάποιος έρωτευμένος νέος περιμενε τό κορίτσι του στον τόπο του ραντεβού. Ή κοπέλα, ως συνήθως, πάλι άργεί. Ο νέος φιλοσοφώντας λέει: «Δώσαμε ραντεβού ή ώρα πέντε, τώρα είναι έξη. Θα περιμένω ως τες έπτά. Ή αν δέν έρθει στις όκτώ, στις έννιά θα φύγω.

ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥΣ

Β'

Υγειονομική σημασία

Ανήλικες και ενήλικες ψείρες βρίσκονται στην επιφάνεια του δέρματος του ανθρώπου ή κοντά στο δέρμα του και ρουφούν το αίμα του. Έκτός από το αίμα που του αφαιρούν, του δημιουργούν και φαγούρα ή άλλη ενόχληση και μία από τις τρεις ψείρες (ή ψείρα του σώματος) μπορεί να του μεταδώσει και ασθένειες. Τα νύγματα (τσιμπήματα) της ψείρας, προκαλούν έρεθισμό του δέρματος και κνησμό (φαγούρα). Ο έρεθισμός αυτός είναι μία αλλεργική αντίδραση που οφείλεται κυρίως σε ουσίες (ίσως πρωτεΐνες) που περιέχει το σάλιο της ψείρας. Η φαγούρα αναγκάζει το ψειριασμένο άτομο να ξυθεί. Το ξύσιμο μπορεί να προκαλέσει δερματίτιδα, εξάνθημα, έκζεμα, μολυσματικό κηρίο και παρόμοιες καταστάσεις και ιδιαίτερα όταν υπάρχουν και μολύνσεις από σταφυλοκόκκους. Και το νύγμα καθ' εαυτό αποτελεί λύση της συνεχείας του δέρματος απ' όπου μπορεί να μπουν παθογόνοι μικροοργανισμοί, συνήθως όμως ο συνδυασμός του νύγματος με το ξύσιμο και τα κόπρανα της ψείρας ευνοεί τη μόλυνση με παθογόνους μικροοργανισμούς που προκαλούν παθήσεις του δέρματος. Για τις δερματοπάθειες που μπορεί να προκαλέσουν οι ψείρες, βλέπε, στην έλληνική, Κανιτάκη.

Όρισμένα άτομα χάνουν τον ύπνο τους και είναι ανήσυχια ιδίως τη νύχτα που οι ψείρες είναι πιο δραστήριες. Σε μερικά παιδιά οι

ψείρες προκαλούν και άναιμία.

Κάθε άνθρωπος δεν έρεθίζεται στον ίδιο βαθμό από το νύγμα της ψείρας. Ο βαθμός έρεθισμού εξαρτάται από το άτομο αλλά και από το είδος της ψείρας, από τον αριθμό των ψειρών στο σώμα μας και από το πώς και πόσο ξυνόμαστε όταν μᾶς τρώει το δέρμα μας.

Του Έ. Μ. Τζανακάκη Έντομολόγου Καθηγητού Παν/μίου Θεσ/νίκης

Παρά τις μεγάλες διαφορές που παρατηρούνται στο σημείο αυτό μεταξύ ατόμων, θεωρείται ότι κάθε άνθρωπος που έχει ψείρες υποφέρει σε κάποιο βαθμό. Μερικά άτομα που δεν είναι πολύ ευαίσθητα και που μαθαίνουν να μην ξύνονται, σιγά σιγά ανέχονται τις ψείρες και υποφέρουν πολύ λιγότερο από άλλα, σε βαθμό που δίνει την εντύπωση ότι δεν ενοχλούνται καθόλου. Άνοσία όμως στο νύγμα της ψείρας δεν δημιουργείται.

Κατά τον Pesck και συνεργάτες, όταν ένα άτομο, που δεν είχε ποτέ του ψείρες, τσιμπηθεί πειραματικά για πρώτη φορά από ψείρες του σώματος, αισθάνεται στην αρχή ένα ελαφρό τσίμπημα και λίγη ή καθόλου φαγούρα. Στα σημεία του νύγματος δημιουργείται λίγη ή καθόλου κοκκινίλα. Μία εβδομάδα αργότερα, το άτομο αυτό μπορεί να ευαίσθητοποιηθεί, όποτε τα νύγματα της ψείρας του προκαλούν αξιόλογο έρεθι-

σμό και φλογωμένες κόκκινες λίδες. Εάν τέτοια ευαίσθητα μένα άτομα τσιμπηθούν από πολλές ψείρες, μπορεί να έμψουν γενικό εξάνθημα, χρομυρετό και αίσθημα κοπιά και ευερεθίστου. Η αντίδραση, κατά τους ανωτέρω συγγραφείς, οφείλεται όχι μόνο στα νύγματα της ψείρας αλλά, σε μόνον βαθμό, στην επαφή των κλών της ψείρας με τα νύγματα του σώματος. Η αντίδραση οφείλεται, δομένου ότι το ψειριασμένο άτομο ευαίσθητοποιείται και στα νύγματα της ψείρας.

Η υγειονομική λοιπόν σημασία των ψειρών, συνίσταται στην άμεση ζημιά που προκαλείται στους και σε ένδεχόμενες λύσεις των μικροτραυμάτων που προκαλούμε όταν ξύνουμε το σώμα μας εξ αιτίας της φαγούρας. Η ψείρα του σώματος είναι φορέας τριών τουλάχιστον νειών του ανθρώπου.

Καταπολέμηση των ψειρών γενικά

Πολλοί ρωτούν εάν υπάρχουν προληπτικά μέτρα κατά των ψειρών, εάν δηλαδή υπάρχουν μέσα ή άλλα μέσα για να μπουν ψείρες. Το πρώτο που μπορεί να πει συνεπώς να τονίσουμε, είναι ότι γενικά δεν υπάρχει κάτι που εμποδίζει τις ψείρες να έμψουν στο σώμα μας ή στα χείλια μας. Υπάρχουν βέβαια σκευάσματα αποκρουστικά (έντομοκτοκτικά) φάρμακα, αλλά ή δυο τους είναι μικρή και ή πρτα τους χρησιμότητα μηδαμική. Ορισμένα έντομοκτόνα με μύπολεμματική διάρκεια, ό-

DDT, θά σκοτώσουν τίς ψείρες πού τυχόν θά έγκατασταθοῦν στό σῶμα μας μέρες ἢ καί έβδομάδες μετά τή χρησιμοποίησή τους, έάν έν τῷ μεταξύ δέν πλύνουμε τά μαλλιά, τό σῶμα, ἢ τά ρούχα μας. Οὔτε ὁμως μπορούμε νά μένουμε άπλυτοι έπί έβδομάδες, οὔτε νά βάζουμε κάθε τόσο τέτοια έντομοκτόνα στό σῶμα μας, γιατί θέτουμε σέ κίνδυνο τήν υγεία μας. Συνεπῶς, θά χρησιμοποιήσουμε κατασταλτικά (θεραπευτικά) φάρμακα έναντίον τῶν ψειρῶν, ὅταν διαπιστώσουμε ὅτι έχουν έγκατασταθεῖ στό σῶμα μας. Ἐκεῖνο πού μπορούμε νά κάνουμε εἶναι νά λάβουμε ὀρισμένα μέτρα γιά νά περιορίσουμε τήν πιθανότητα νά πιάσουμε ψείρες. Ἐνα τέτοιο μέτρο εἶναι ἡ άτομική καθαριότητα. Ὅχι διότι οἱ ψείρες θά ἀποφύγουν ένα καθαρό σῶμα. Κάθε άλλο. Ἄλλά διότι τά άτομα πού προσέχουν τήν καθαριότητά τους λούζονται συχνά, ἀποφεύγουν νά χρησιμοποιοῦν ξένο χτένι ἢ ξένο καπέλλο, διατηροῦν τό σπίτι τους καθαρό, δέν συναναστρέφονται μέ βρώμικα καί ἀπρόσεκτα άτομα καί ἡ έν γένει συμπεριφορά τους εἶναι τέτοια πού έχουν μικρότερες πιθανότητες νά πιάσουν ψείρες ἀπό άτομα πού εἶναι ἀκάθαρτα καί ἀπρόσεκτα. Ὅταν πρόκειται γιά τήν ψείρα τοῦ σώματος, ἡ άτομική καθαριότητα παίζει σημαντικό ρόλο, γιατί ἡ συχνή ἀλλαγῆ ρούχων καί τό έγκαιρο καθάρισμα ἡ πλύσιμό τους ἀπομακρύνει ἢ καταστρέφει τίς ψείρες.

Τήν εποχή πού οἱ ψείρες, στήν Εὐρώπη τουλάχιστον, ἦταν πολύ περισσότερες ἀπό ὅτι σήμερα, οἱ Hargrey καί Hill συνιστοῦσαν αὐστηρή προσωπική καθαριότητα καί συχνό έλεγχο στό σῶμα μας, σέ λεπτομέρεια δέ τά έξής: 1. Νά μήν έρχόμαστε σέ έπαφή, οὔτε νά συναναστρεφώμαστε

πρόσωπα πού ξέρουμε ὅτι έχουν ψείρες, ἢ ἀντικείμενα πού τά πρόσωπα αὐτά χρησιμοποιοῦν. 2. Νά ἀποφεύγουμε τό συνωστισμό. 3. Νά λούζουμε τό σῶμα μας τουλάχιστον μία φορά τήν εβδομάδα μέ άφθονο ζεστό νερό καί σαποῦνι καί νά τό τρίβουμε καλά μέ χοντρό προσόπι. 4. Νά φοροῦμε πάντα εἰσώρουχα καί νά τά ἀλλάζουμε κάθε εβδομάδα. 5. Νά λούζουμε τό κεφάλι μας συχνά, νά τό χτενίζουμε καί βουρτσίζουμε τουλάχιστον μία φορά τήν ἡμέρα καί νά τό διατηροῦμε πάντα καθαρό. 6. Νά ἀποφεύγουμε ἀκάθαρτα μαξιλάρια, σεντόνια, παπλώματα καί πρό παντός κουβέρτες. Αὐτό νά τό τηροῦμε ιδιαίτερα ὅταν ταξιδεύουμε. 7. Ἐάν ἤρθαμε σέ έπαφή μέ πρόσωπα πού πιθανῶς έχουν ψείρες, νά ελέγχουμε συχνά τό κεφάλι καί τό σῶμα μας. 8. Ἐάν πιάσουμε ψείρες, πρέπει άμέσως νά εφαρμόσουμε αὐστηρά τά συνιστώμενα μέτρα καταπολεμήσεως.

Σήμερα στίς χώρες μέ ίκανοποιητικό επίπεδο δημοσίας υγείας καί μέ πληθυσμό πού γενικά τηρεῖ τούς στοιχειώδεις κανόνες καθαριότητας, δέν ὑπάρχει λόγος νά λαμβάνουμε ὅλα αὐτά τά μέτρα, εκτός ἀπό περιόδους πού οἱ ψείρες ἀφθονοῦν στόν πληθυσμό. Σέ τέτοιες περιόδους οἱ ἀρμόδιες κρατικές ὑπηρεσίες θά κρούσουν τόν κῶδωνα τοῦ κινδύνου.

Ἐκεῖνο πού ὠφελεῖ εἶναι ἡ έγκαιρη διάγνωση καί μάλιστα στά παιδιά, πού συχνά δέν φαίνεται νά ένοχλοῦνται ἀπό λίγες ψείρες στό κεφάλι τους. Συνεπῶς, πρέπει οἱ γονεῖς νά ελέγχουν προσεκτικά τό κεφάλι τῶν παιδιῶν τους μία φορά τό μήνα καί μόλις διαπιστώσουν έστω καί μία ψείρα ἢ κόνιδα, νά λάβουν τά κατάλληλα μέτρα καταπολεμήσεως. Ἡ έγκαιρη διάγνωση καί άμεση καταπολέμηση, ὄχι μόνο θά ἀπαλλάξει τό ψειρια-

σμένο άτομο πρὶν οἱ ψείρες του πολλαπλασιαστοῦν καί γίνουν ένοχλητικότερες, ἀλλά καί θά προλάβει τή μετάδοσή τους σέ άλλα άτομα πού τό συναναστρέφονται.

Ἡ καταπολέμηση τῶν ψειρῶν σήμερα δέν εἶναι δύσκολη. Χρειάζεται ὁμως νά γίνει προσεκτικά, γιά νά σκοτώσουμε κάθε ψείρα ἢ κόνιδα στό σῶμα ἢ στό ρούχα μας. Αὐτό επιτυγχάνεται μέ δύο συνήθως έπεμβάσεις μέ ένα κατάλληλο έντομοκτόνο. Ἐκτός ἀπό τήν περίπτωση ὑπάρξεως έθισμού γιά τόν ὅποιο γράφουμε άμέσως πιό κάτω, ένα κατάλληλο ψειροκτόνο φάρμακο σκοτώνει ὅποιαδήποτε ψείρα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ τρόπος ὁμως έφαρμογῆς του διαφέρει ἀπό τό ένα είδος ψείρας στό άλλο. Γι' αὐτό, τίς λεπτομέρειες τῆς έφαρμογῆς τῶν ψειροκτόνων φαρμάκων ἢ ἄλλων μέσων δίνουμε χωριστά μέ κάθε είδος ψείρας.

Ὅταν ένα έντομοκτόνο χρησιμοποιηθεῖ σέ μία περιοχή πολλές φορές, παλλά χρόνια, ἢ τουλάχιστο σέ πολλές γενεές ενός είδους έντόμου, τό έντομο μπορεί σιγά σιγά νά γίνει πολύ ἀνθεκτικότερο στό έντομοκτόνο αὐτό ἀπό ὅτι ἦταν οἱ πρόγονοι του. Τότε λέμε ὅτι τό έντομο αὐτό ἔθις τ η κ ε στό έντομοκτόνο αὐτό, δηλαδή τό συνηθίσε. Δημιουργοῦνται λοιπόν σέ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου φυλές (ράτσες) ὀρισμένων έντόμων εἰθισμένες (ἀνθεκτικές) σέ ὀρισμένα έντομοκτόνα. Οἱ φυλές αὐτές, γιά νά καταπολεμηθοῦν, χρειάζονται ἡ ὅλο καί μεγαλύτερη δόση τοῦ έντομοκτόνου στό ὅποιο εἶναι εἰθισμένες, δόση δηλαδή πού μπορεί τελικά νά μήν συμφέρει ἢ νά μήν επιτρέπεται νά χρησιμοποιηθεῖ στό σῶμα μας, ἢ τή χρησιμοποίησι κάποιου ἄλλου έντομοκτόνου. Τό άλλο αὐτό έν-

Συνέχεια στή σελίδα 163

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΔΕΡΜΑ

A. Τό φυσιολογικό δέρμα

Αποτελείται από μία εξωτερική στιβάδα, την επιδερμίδα, ή οποία αποτελείται από νεκρωμένα και ζωντανά κύτταρα. Κάτω από την επιδερμίδα βρίσκεται το χόριο, στο οποίο υπάρχουν πολυάριθμοι, σημαντικοί ανατομικοί σχηματισμοί και ο υποδόριος ιστός, ως συνδετικό υπόστρωμα μεταξύ της επιδερμίδας και των ιστών που βρίσκονται στο βάθος.

Η επιδερμίδα

Η διατομή του δέρματος δεικνύει ότι η επιδερμίδα αποτελείται από στιβάδες που διαφοροποιήθηκαν ιστολογικά και λειτουργικά. Αυτές είναι οι εξής:

α) Η κερατίνη στιβάδα, που εύρισκεται στην επιφάνεια, σχηματίζεται από σωρό απυρήνων κυττάρων που καλύπτονται μεταξύ τους. Τά κύτταρα αυτά συνεχώς ανανεώνονται.

β) Η διαυγής στιβάδα ή οποία είναι ιδιαίτερα συμπαγής και ανθεκτική.

γ) Πιο κάτω βρίσκεται η κοκκώδης στιβάδα μαζί με τα πρώτα ζωντανά κυτταρικά στοιχεία της επιδερμίδας και αποτελείται από κύτταρα που εμφανίζονται πεπλατυσμένα και κοκκώδη.

δ) Η στιβάδα αυτή βρισκόμενη στο βάθος αποτελείται από κύτταρα τά οποία εμφανίζονται τόσο περισσότερο πεπλατυσμένα, όσο πλησιέστερα βρίσκονται προς την επιφάνεια του δέρματος και τά οποία συνδέονται μεταξύ τους.

Η συνεχής καταστροφή των κυττάρων της κερατίνης στιβάδας αντισταθμίζεται διά πολλαπλασιασμού που πραγματοποιείται στη βασική μητρική στιβάδα.

Η ανανέωση των κυττάρων πραγματοποιείται διά μεταναστεύσεως αυτών προς την επιφάνεια.

ε) Στη βασική (μητρική) στιβάδα, υπάρχουν τά κυλινδρικά κύτταρα τά οποία ένώνονται στερεά με την βασική μεμβράνη και τά ειδικά κύτταρα που παράγουν την χρωστική μελανίνη στην οποία οφείλεται τό χρώμα του δέρματος.

Του Νικ. Γουσόπουλου Φοιτητή Ίατροχειρουργικής

Τό χόριο

Αποτελείται από κολλαγόνες και ελαστικές ίνες, στά δίκτυα του οποίου βρίσκονται αιμοφόρα και λεμφικά αγγεία, νεύρα, άτρακτοειδή κύτταρα, φαγοκυτταρικά στοιχεία, μελανοφόρα κύτταρα, κοκκώδη κύτταρα, θήλακοι τριχών, σμηγματογόνοι αδένες και οι έκφορητικοί πόροι των υδροτοποϊών αδένων. Χάρη στην πληθώρα των νευρικών στοιχείων, γίνεται ή μεταβίβαση στον εγκεφαλικό φλοιό των αισθήσεων του δέρματος.

B. Τό παθολογικό δέρμα (έκζεμα)

Η εμφάνιση του έκζεματος εξαρτάται:

α) από έναν έκλυτικό παράγοντα, ο οποίος προκαλεί τοπικά γενική ευαισθητοποίηση του δέρματος. Οι μετέπειτα αντιδράσεις εκλύουν τότε διά της αλλεργικής όδου την σπογγίωση του έκζεματος.

β) από μία προδιάθεση, που εύνοει τίς αντιδράσεις αυτές.

Η σειρά των διαφόρων φάσεων της έκζεματικής ευαισθητοποι-

ήσεως είναι ή εξής:

α) Η αύξηση της διαβατότητας των τριχοειδών ή οποία χαρακτηρίζει την πρώτη φάση του έκζεματος, συνεπάγεται την έξοδον ύγρου. Τούτο επεκτείνεται προς την επιφάνεια, διευρύνει τούς μεσοκυττάριους χώρους εις την άκανθώδη στιβάδα και τεντώνει τίς μεσοκυττάριες γέφυρες ως την ρήξη. Γιά τούτο, τά άκανθώδη κύτταρα στερούνται των συνδέσεων τους και προκαλούνται τροφικές διαταραχές.

β) Η άπομόνωση των κυττάρων αυτών και ή καταστροφή τους έχουν ως επακόλουθο τον σχηματισμόν μικρών κοιλοτήτων εις τό ύψος της άκανθώδους στιβάδας, οι οποίες γεμίζουν από όρώδες ύγρο. Οι μικρές αυτές φυσαλίδες καλούνται πρωτογενείς φυσαλλίδες του Civatte. Διά μέσου των τοιχωμάτων των τριχοειδών αγγείων διέρχονται διά διαπήδισεως όμοίως κυτταρικά στοιχεία του αίματος κυρίως του τύπου των λεμφοκυττάρων.

γ) Τά κύτταρα αυτά, τά βρίσκουμε στους μεσοκυττάριους χώρους της μητρικής στιβάδας, ως και στην έσωτερική στιβάδα των πρωτογενών φυσαλίδων. Τέλος σχηματίζονται μεγάλες φυσαλίδες, οι οποίες άνέρχονται στην επιφάνεια, ρήγνυνται και έτσι παράγεται ή εξιδρωματική φάση της νόσου.

Τά όξεα έκζεματα (τυπικόν όξύ έκζεμα)

Τά συνιστώντα την έκζεματική βλάβη στοιχεία άθροίζονται σε πλάκες μεγέθους και σχήματος ποικιλόμορφων. Όμοίως ή εξέλιξη των άρχικων στοιχείων προσδίδει στο έκζεμα μία χαρακτηριστική πολυμορφία. Παρά ταύτα

είναι δυνατόν νά σχηματοποιήσουμε εις διάφορες φάσεις τήν εξέλιξη τῆς ἐκζεματικῆς βλάβης.

Φάση ὑπεραιμίας

Στό ἀρχικό στάδιο, ἡ πλάκα, μεγέθους περιορισμένου, ἐμφανίζεται ὡς ἓνα ἐρέθημα θερμό καί κνησμογόνο. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς εἶναι ἐλαφρῶς κοκκώδης κατά τήν ψηλάφηση. Τό ἀρχικό αὐτό στάδιο δίδει γρήγορα τήν θέση του εἰς τήν χαρακτηριστική μορφολογία τοῦ ἐκζέματος.

Φάση φυσαλλιδώσεως

Ἡ πλάκα καλύπτεται ἀπό μικρά κυστίδια διαμέτρου 1-2 μ.μ., διαφανῶν, πού περιέχουν διαυγές ὀρώδες ὑγρό, τό ὁποῖο ἐκχέεται,

ἄλλοτε αὐτόματα, ἄλλοτε λόγω τοῦ κνησμοῦ, διότι τό στάδιο αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα κνησμογόνο.

Φάση διιδρώσεως

Κατά τό στάδιο αὐτό, ἀπό τήν πλάκα ἀναβλύζει ἓνα ὀρώδες ὑγρό, διαφανές. Ἡ ποσότητα τοῦ ὑγροῦ ἐξαρτᾶται ἀπό τόν τύπο τοῦ ἐκζέματος. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς πλάκας εἶναι κατάστικτη ἀπό μικρά στρογγυλά ἀνοίγματα. Ἡ φάση αὕτη συνυπάρχει μέ τήν προηγούμενη διότι ἐμφανίζονται νέες φυσαλλίδες στόν ἴδιο χρόνο πού οἱ παλαιότερες φυσαλλίδες σπάζουν. Ὁ κνησμός ἐξακολουθεῖ καί στήν φάση αὕτη τοῦ διιδρωτικοῦ ἐκζέματος. Ἡ διάρκεια τῆς διιδρώσεως αὕτης παρουσιάζει μεγάλη ποι-

κίλια, ἀναλόγως τοῦ τύπου τοῦ ἐκζέματος καί κυρίως ἀναλόγως πρός τήν θεραπεία, ἡ ὁποία ἐφαρμόσθηκε γιά τήν ἀντιμετώπισή του.

Φάση ἐφελκίδος

Εἶναι ἀποτέλεσμα πήξεως τοῦ ἐξιδρώματος στήν ἐπιφάνεια τῆς πλάκας. Οἱ ἐφελκίδες πῖπτουν ἐν συνεχείᾳ, καί ἔτσι ἐγκαινιάζεται ἡ τελευταία φάση.

Φάση ἀποκαταστάσεως

Τό δέρμα εἶναι γυαλιστερό, κατακόκκινο, στήν ἀρχή κατόπιν βαθμιαία ἡ δερματική ἐπιφάνεια τεμαχίζεται σέ λεπτά λέπια. Ἡ ἀπολέπιση βαθμιαία ἐλλαττώνεται καί τό δέρμα ἀναλαμβάνει τήν φυσιολογική του ὄψη.

Ἡ μονή τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος στήν Κύπρο

Τό κάστρο τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνα στήν τουρκοκρατούμενη ὄροσειρά τοῦ Πενταδάκτυλου μέ τίς πολλές ἱστορικές περιπέτειες καί τοὺς θρύλους τῆς Ρήγαινας (βασιλίσσα). Χρωστᾶ τό ὄνομά του σ' ἓναν ὁμώνυμο ἐρημίτη πού ἐζησε καί πέθανε ἐκεῖ πάνω. Δεσπόζει τοῦ δρόμου πού συνδέει τό λιμάνι τῆς Κερύνιας πού βρίσκεται στά βόρεια τῆς Κύπρου μέ τήν Λευκωσία. Σ' αὐτό τό βουνό μέ τό βυζαντινό φρούριο πού ἐνισχύθηκε καί ἐπεκτάθηκε τό 1228 ἀπό τοὺς Φράγκους προσβλέπουν πάντα οἱ Κύπριοι μέ βαθιά νοσταλγία.

Σταῦρος Σταυρίδης

συνέχεια ἀπό τή σελίδα 144

ἡ καμπάνα

ἠχολογεῖ ἀπό μακρὰ στόν ἤσυχο ἀέρα.

Μήπως γιά θάνατο κτυπᾶ, ἢ γιά χαρά σημαίνει;

Ἀπόψε Σαββατόβραδο, κι' ἀπό τήν ἐκκλησιά σημαίνει γιά τήν αὐριανήν ἡμέρα ἢ καμπάνα.

Ἦ χωρικοί, σπογγίσετε ἀπό τό μέτωπο σας τόν ἰδρωτα πού ἄγιασεν ἐξ ἡμερῶν σας κόπος.

Αὐριο εἶναι Κυριακή, χαρᾶς κι' ἀγάπης μέρα.

συνέχεια ἀπό τή σελίδα 161

τομοκτόνο εἶναι προτιμότερο νά ἀνήκει σέ μιᾶ χημική ὁμάδα διαφορετική ἀπό τοῦ ἀρχικοῦ ἐντομοκτόνου. Τό ἴδιο ἔχει συμβεῖ καί συμβαίνει κάθε τόσο σέ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου μέ τίς ψεῖρες καί τά ψειροκτόνα φάρμακα. Δημιουργοῦνται δηλαδή φυλές ἀνθεκτικές σέ ὀρισμένα ψειροκτόνα φάρμακα.

Τά ψειροκτόνα φάρμακα πού χρησιμοποιοῦνται σήμερα στίς πιό πολλές περιπτώσεις, κατατάσσονται σέ πέντε ὁμάδες σχετικά μέ τή χημική μεταξὺ τους συγγένεια καί μέ τόν ἐθισμό τῶν ψειρῶν σ' αὐτά:

- 1) DDT καί τά ἀνάλογά του (π.χ. μεθοξυχλώρ).
- 2) HGH, λιντέιν, ντιελντρίν καί τά ἀνάλογά τους.
- 3) Ὄργανοφωσφορικά (π.χ. μαλαθειό, διαζινόν).
- 4) Καρβαμιδικά (π.χ. καρπαρύλ).
- 5) Πυρεθροειδῆ (π.χ. πυρεθρίνες, ἄλλεθρίνη).

ΓΛΥΚΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΗΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΔΩΝΙ

Μηλόπιτα

5 μέτρια μήλα.

2 κουταλιές σούπας χυμό λεμονιού.

1 φλυτζάνι τσαγιού ξανθή σταφίδα.

1/2 φλ. τσαγ. μαρμελάδα βερούκοκκο.

1/2 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

1 κουταλιά σούπας κοφτή άλεύρι.

Έλάχιστο άλάτι.

1/2 κουταλάκι τσαγιού κοφτό κανέλα.

Έλάχιστο μοσχοκάρυδο.

Ζύμη για τάρτες.

Άσπράδι αυγού.

Ζάχαρη.

1. Καθαρίζετε τά μήλα, τά πλένετε καί τά κόβετε σέ λεπτές φέτες. Τά ραντίζετε μέ τό χυμό λεμονιού καί προσθέτετε τή σταφίδα καί τή μαρμελάδα.

2. Άναμιγνύετε τή ζάχαρη, τό άλεύρι, τήν κανέλα καί τό μοσχοκάρυδο. Πασπαλίζετε μέ τό μίγμα τά μήλα.

3. Έτοιμάζετε τή ζύμη. Κοσκινίζετε 2 φλυτζάνια τσαγιού άλεύρι μέ 1 κουταλάκι τσαγιού κοφτό άλάτι καί μέ 1 κουταλάκι τσαγιού κοφτό μπαίκιν πάουντερ. Προσθέτετε τά 2/3 άπό 1 φλυτζάνι τσαγιού φρέσκο βούτυρο ή μαργαρίνη καί τρίβετε έλαφρά τό μίγμα. Τό ραντίζετε μέ 4-5 κουταλιές σούπας νερό. Μαζεύετε τή ζύμη καί τήν άνοίγετε σέ φύλλο στό πάχος ταλήρου. Τό στρώνετε σέ φόρμα μέ σούστα Νο 24 καί βάζετε μέσα τό μίγμα του μήλου. Ίσιώνετε καί γυρίζετε πρós τά μέσα τίς άκρες του φύλλου πού έξέρχει άπό τή φόρμα, άλείφετε στήν έπι-

φάνεια άσπράδι αυγού, έλαφρά χτυπημένο, καί πασπαλίζετε επάνω λίγη ζάχαρη. Άνοίγετε μία μικρή τρύπα στό κέντρο καί κάνετε γύρω μερικές κοψιές.

4. Ψήνετε τή μηλόπιτα, σέ μέτριο πρós δυνατό φούρνο, επί 20 λεπτά. Έλαττώνετε τή θερμοκρασία του φούρνου σέ μέτρια καί άφήνετε τή μηλόπιτα νά ψηθεί επί 25 περίπου άκόμη λεπτά.

Τής Λευκής Σαμαράς

Μήλα πελτέ

1/2 κιλό μήλα ύπόξινα.

5 φλυτζάνια τσαγιού νερό.

4 φλυτζάνια τσαγ., περίπου, ζάχαρη.

1. Πλένετε τά μήλα καί χωρίς νά τά ξεφλουδίσετε, όπως είναι μέ τούς σπόρους, τά κόβετε σέ όγδοα. Τά βάζετε σέ κατσαρόλα μέ τό νερό καί τά βράζετε, σκεπασμένα, σέ σιγανή φωτιά, επί 15 ως 20 λεπτά.

2. Στρώνετε σέ τρυπητό ένα ύγρό τουλπάνι καί ρίχνετε μέσα τά μήλα μέ τό νερό τους. Τ' άφήνετε νά στραγγίσουν, χωρίς νά τά πιέσετε. Παίρνετε τό νερό τους καί τό μετράτε μέ φλυτζάνι τσαγιού. Τό βράζετε επί 5 λεπτά καί, για κάθε φλυτζάνι, προσθέτετε τά 3/4 άπό 1 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

3. Βράζετε τό σιρόπι σέ μέτρια πρós δυνατή φωτιά, ώσότου «δέσει». Άφαιρείτε τόν άφρό καί τό μοιράζετε σέ καθαρά μικρά βάζα. Όταν κρυώσει καί πήξει, τό σκεπάζετε.

Μήλα ψητά άμυγδάλου

6 μέτρια μήλα.

Μαρμελάδα βερούκοκκο.

1 φλυτζάνι τσαγιού άμυγδάλοψιχα.

200 γραμμάρια βανίλια κό.

Άσπράδι αυγού.

Ξύσμα λεμονιού.

Ζάχαρη άχνη.

1 κροκάδι αυγού.

Άμύγδαλα άσπρισμένα κομμένα.

1. Καθαρίζετε τά μήλα. φαιρείτε τήν καρδιά μέ τό ειργαλειό. Άφαιρείτε επίσης φλούδι κάθε μήλου μόνον ώ μέση καί γύρω άπό τό άνοιγμα. Τά βάζετε σέ ταψάκι καί τό ψήνετε μέ μαρμελάδα.

2. Ζεματάτε τήν άμυγδάλοψιχα καί άφαιρείτε τό φλούδι. άλέθετε, τμηματικά, στό μπλεντερ καί τήν προσθέτετε στό γάλα μέ λίγο άσπράδι αυγού, ώσότου γίνει σαν ζύμη μάλλον σφιχτή. Προσθέτετε λίγο ξύσμα λεμονιού καί τήν πλάθετε σέ 6 μπαλόνια μέ λίγη ζάχαρη άχνη. Τά πλάθετε, για νά γίνουν σαν μικρές τσάντες. Βάζετε άπό μία πάνω σέ κάθε μήλο καί τήν πατάτε για νά λησει καλά καί στίς πλευρές.

3. Άλείφετε τήν έπιφάνεια κάθε μήλου μέ κροκάδι αυγού καί τσαγιού νερό, καί κολλάτε άνω άμύγδαλα.

4. Ψήνετε τά μήλα, σέ μέτριο πρós δυνατό φούρνο, ώσότου κρυώσουν χρώμα. Τά σερβίρετε χλιαρά μέ παγωμένη κρέμα βανίλια καί κρέμα σανιγύ.

Κυδώνι πελτέ

11/2 κιλό κυδώνια.

1 λεμόνι.

Ζάχαρη.

1. Τρίβετε με πανί τὰ κυδώνια, γιά ν' αφαιρεθεῖ τὸ χνούδι, τὰ πλένετε καὶ τὰ κόβετε σέ τέταρτα. Τὰ σκεπάζετε με νερό, προσθέτετε τὸ χυμὸ λεμονιοῦ καὶ τὰ βράζετε ἐπὶ 1/2 ὥρα ἢ ὥσπου νὰ μαλακώσουν.

2. Στρώνετε σέ τρυπητὸ ἕνα ὑγρὸ τουλπάνι καὶ ρίχνετε μέσα τὰ κυδώνια με τὸ χυμὸ τους. Ἄφηνετε νὰ στραγγίσουν μερικές ὥρες, χωρίς νὰ τὰ πιέσετε.

3. Μετράτε τὸ χυμὸ τους καὶ γιά κάθε φλυτζάνι τσαγιοῦ μετράτε τὰ 3/4 ἀπὸ 1 φλυτζάνι τσαγιοῦ ζάχαρη. Βράζετε τὸ χυμὸ ἐπὶ 12 λεπτά, ρίχνετε τὴ ζάχαρη καὶ ἀνακατεύετε τὸ σιρόπι. Τὸ βράζετε ὥσπου νὰ «δέσει», ἀφαιρεῖτε τὸν ἀφρό καὶ τὸ μοιράζετε σέ μικρὰ στεγνά βάζα. Ὄταν κρυώσει καὶ πῆξει, κλείνετε τὰ βάζα.

Γιά νὰ διαπιστώσετε ἂν τὸ σιρόπι θὰ ἔχει «δέσει», τὸ δοκιμάζετε με τὸν ἐξῆς πρακτικὸ τρόπο: Παίρνετε με κουτάλι λίγο ἀπὸ τὸ σιρόπι. Τὸ ἀφήνετε νὰ πέσει ἀργὰ ἀπὸ τὴ μιά πλευρά τοῦ κουταλιοῦ. Στὴν ἀρχή, θὰ πέφτει χωρισμένο σέ δύο μέρη, σάν δύο μεγάλες σταγόνες. Ὄταν ὁμως θὰ ἔχει «δέσει» θὰ πέσει ἐνωμένο.

Σ η μ.: Ἀντικαθιστᾶτε τὸ 1/2 κιλό ἀπὸ τὰ κυδώνια με μήλα ὑπόξινα. Γιά ἄρωμα προσθέτετε πρὸς τὸ τέλος μερικά κλωναράκια ἀρμπάρορριζα, δεμένα μαζί σ' ἕνα δεματάκι.

Κυδώνια κομπόστα

Τρίβετε 1 κιλό κυδώνια με πανί, ἀφαιρεῖτε τὸ φλούδι καὶ τὰ κόβετε σέ φέτες. Τὰ σκεπάζετε με νερό καὶ τὰ βράζετε ὥσπου νὰ μαλακώσουν. Τὰ βγάζετε ἀπὸ τὸ νερό τους καὶ προσθέτετε σ' αὐτὸ 2

φλυτζάνια τσαγιοῦ ζάχαρη, τὸ χυμὸ ἀπὸ 1/2 λεμόνι, μερικά γαρύφαλα, φλούδα κανέλας καὶ ἕνα κομμάτι φλούδι λεμονιοῦ (τὸ κίτρινο μόνο ἀπὸ τὸ φλούδι). Βράζετε τὸ σιρόπι μερικά λεπτά καὶ ρίχνετε τίς φέτες κυδωνιῶν. Ἄφηνετε τὴν κομπόστα νὰ σιγοβράσει μερικά λεπτά καὶ προσθέτετε, πρὸς τὸ τέλος, μερικά ἀμύγδαλα ἀσπρισμένα καὶ χωρισμένα στή μέση.

Κυδώνι μαρμελάδα

Κυδώνια.

Λεμόνι.

Ζάχαρη.

1. Τρίβετε τὰ κυδώνια με πανί, τὰ πλένετε καὶ τὰ κόβετε σέ τέταρτα. Τὰ μισοσκεπάζετε με νερό, προσθέτετε λίγο χυμὸ λεμονιοῦ καὶ τὰ βράζετε ὥσπου νὰ μαλακώσουν. Τὰ περνάτε μαζί με τὸ χυμὸ τους ἀπὸ τὸ μύλο τῶν χορταρικῶν. Μετράτε τὸν πολτὸ με φλυτζάνι τσαγιοῦ. Γιά κάθε φλυτζάνι, προσθέτετε τὰ 3/4 ἀπὸ 1 φλυτζάνι τσαγιοῦ ζάχαρη.

2. Ἀνακατεύετε τὴ μαρμελάδα σέ σιγανὴ φωτιά, ὥσπου νὰ λειώσει ἡ ζάχαρη. Δυναμώνετε τὴ φωτιά καὶ τὴ βράζετε ἐπὶ 15 λεπτά. Τὴν ἐπομένη τὴν ξαναβράζετε ὥσπου «δέσει» τὸ σιρόπι της καλά. Τὴ μοιράζετε σέ μικρά, ζεστά, ἀποστειρωμένα βάζα καὶ τὴ σκεπάζετε ὅταν κρυώσει τελειῶς.

Κυδώνια στό φούρνο

4 μεγάλα κυδώνια.

3 φλυτζάνια τσαγιοῦ ζάχαρη.

3 φλυτζάνια τσαγιοῦ νεροῦ.

Μερικά γαρύφαλα.

Κρέμα σαντιγύ

(προαιρετικά).

1. Τρίβετε με πανί τὰ κυδώνια, γιά ν' αφαιρεθεῖ τὸ χνούδι, καὶ τὰ πλένετε. Καρφώνετε πάνω σέ κάθε κυδώνι 2 ἕως 3 γαρύφαλα καὶ τὰ βάζετε σέ γιουβέτσι ἢ σέ βαθύ ταψάκι.

2. Βράζετε τὴ ζάχαρη με τὸ νερό καὶ ρίχνετε τὸ σιρόπι πάνω στὰ κυδώνια. Τὰ βάζετε νὰ ψηθοῦν, σέ μέτριο φούρνο, ἐπὶ μιά περίπου ὥρα ἢ ὥσπου μαλακώσουν καὶ ροδίσουν καὶ τὸ σιρόπι πῆξει ἀρκετά, ἐνῶ τὰ γυρίζετε 2 ἕως 3 φορές.

3. Ὄταν τὰ κυδώνια σχεδὸν κρυώσουν, τὰ κόβετε στή μέση καὶ τὰ σκεπάζετε με τὸ σιρόπι τους, πού ἔχει γίνει πελτέ. Τὰ σερβίρετε σκέτα ἢ με κρέμα σαντιγύ.

Κυδωνόπαστο

Κυδώνια.

Λεμόνι.

Ζάχαρη.

Δάφνη.

1. Τρίβετε τὰ κυδώνια με πανί, τὰ πλένετε καὶ τὰ κόβετε σέ τέταρτα. Τὰ μισοσκεπάζετε με νερό, τὰ βράζετε ὥσπου μαλακώσουν καὶ ἀφήνετε νὰ μείνουν μιά νύχτα. Τὴν ἐπομένη τὰ περνάτε ἀπὸ τὸ μύλο τῶν χορταρικῶν, μαζί με τὸ χυμὸ τους. Μετράτε τὸν πολτὸ με φλυτζάνι τσαγιοῦ καὶ γιά κάθε φλυτζάνι τσαγιοῦ προσθέτετε τὰ 3/4 ἀπὸ 1 φλυτζάνι τσαγιοῦ ζάχαρη.

2. Βάζετε σέ κατσαρόλα τὸ μίγμα φρούτου καὶ ζάχαρης καὶ τὸ βράζετε, ἐνῶ τὸ ἀνακατεύετε ὥσπου πῆξει ἀρκετά καὶ ἀρχίσει νὰ ξεκολλᾷ ἀπὸ τὰ τοιχώματα τῆς κατσαρόλας.

3. Στρώνετε σέ ταψί λαδόχαρτο, τὸ ὑγραίνετε με κονιάκ καὶ ἀπλώνετε μέσα τὸ κυδωνόπαστο. Τὸ ἀφήνετε νὰ στεγνώσει 3-4 μέρες, τὸ κόβετε σέ μικρὰ κομμάτια καὶ τὰ τυλίγετε σέ ζάχαρη.

4. Βάζετε τὸ κυδωνόπαστο, σέ σειρές, μέσα σέ τενεκεδένια κουτιά, με λαδόχαρτο ἀνάμεσα σέ κάθε σειρά καὶ με φύλλα δάφνης. Τὸ διατηρεῖτε σέ δροσερὸ μέρος.

ΠΡΩΘΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΕΙΔΗ ΣΤΟ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Β'

Συνεχίζουμε σήμερα τήν περιγραφή των προωθουμένων και δανειοδοτημένων δενδρωδών ειδών και ποικιλιών στο Ν. Ήμαθίας. Ἡ Δ/ση γεωργίας Ν. Ήμαθίας γιά τήν καλλιέργεια τῆς μηλιάς ἔχει καθορίσει μιά ζώνη καλλιέργειας πού περιλαμβάνει τίς περιοχές πού βρίσκονται ἀριστερά τοῦ δημοσίου δρόμου Βέροιας — Ἐδεσσας καί δεξιά τοῦ δρόμου Βέροιας — Κυψέλης καί αὐτό γιατί πιστεύει ὅτι στή ζώνη αὐτή εὐνοεῖται περισσότερο ἢ μηλιά καί δίνει προϊόν καλύτερης ποιότητας.

Οἱ διάφορες ποικιλίες τῆς μηλιάς ἀνάλογα μέ τό χρωματισμό τους χωρίζονται σέ 3 ὁμάδες.

Ἡ πρώτη ὁμάδα περιλαμβάνει ὅλες τίς κόκκινες ποικιλίες DELICIOUS, STARKING κ.λ.π.), ἡ δευτέρα ὁμάδα τίς κίτρινες ποικιλίες (GOLDEN DELICIOUS) καί ἡ τρίτη ὁμάδα τή μοναδική πράσινη ποικιλία GRANNY SMITH.

Στήν ὁμάδα τῶν κόκκινων ποικιλιῶν ἔχουμε πάρα πολλές ποικιλίες καί παραλλαγές πού δέν εἶναι σκόπιμο νά τίς περιγράψουμε γιατί πολλές ἀπό αὐτές σήμερα δέν μᾶς ἐνδιαφέρουν (DELICIOUS, STARK DELICIOUS κ.λ.π.). Θά περιγράψουμε λοιπόν τίς σπουδαιότερες ἀπό τήν ὁμάδα τῆς STARKING DELICIOUS καί τίς παραλλαγές τῆς, τήν GOLDEN DELICIOUS καί τήν GRANNY SMITH.

1. STARKING DELICIOUS

Προφορά: (στάρκινγκ Ντελίτσιους).

ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ: DOUBLE RED DELICIOUS (Ντούμπλ Ρέντ Ντελίτσιους), IMPERIAL DOUBLE RED DELICIOUS (Ἴμπέριαλ Ντούμπλ Ρέντ Ντελίτσιους).

Προέλευση: Προέρχεται ἀπό ὀφθαλμική μετάλλαξη τῆς STARK DELICIOUS πού ἔγινε τό 1921 ἀπό τόν MOOD DI MONROEVILLE N.J. Η.Π.Α. Ἐμπορικά διαδόθηκε ἀπό τό 1924.

Τοῦ Ἀναστασίου Γάλλη Γεωπόνου — Δενδροκόμου

ΔΕΝΔΡΟ: Τό δένδρο εἶναι ζωηρό καί παραγωγικό μέ ὀρθόκλαδη συμπεριφορά. Σχετικά ἀργεῖ νά μπεῖ σέ καρποφορία. Εἶναι ἀνθεκτικό στό ὦιδιο καί εὐαίσθητο στό φουζικλάδι.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οἱ βλαστοί εἶναι ἐλαφρώς χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωποῦ, σκούρου. Τά μεσογονάτια διαστήματα εἶναι κοντά καί λεπτά μέ φακίδια πολυάριθμα.

ΦΥΛΛΑ: Τά φύλλα εἶναι μικρά ἕως μέσου μεγέθους. Τά φύλλα στίς λαμβοῦρδες εἶναι πιά μεγάλα, ἔλλειπτικά καί ἐπιμήκη.

ΑΝΘΟΣ: Τά ἄνθη εἶναι ἐνωμένα κατά μέσο ὄρο, ἀνά 5 κατά κόρυμβο. Ἡ ἀνθοφορία

εἶναι ἐνδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ὁ καρπὸς εἶναι μέσου ἕως μεγάλου μεγέθους, σχήματος κωνικοῦ μετροῦ. Ἡ ἐπιδερμίδα εἶναι γο κηρώδης χρώματος ἐπιπέδου κλήρου κόκκινου ραβδόσχημου λαμπεροῦ μέ πιά εὐκρινεῖς κίτρινες λίδες στό ἠλιαζόμενο μέρος. Τά φακίδια εἶναι ἀραιά καί καλά διακρίτα. Ἡ σάρκα εἶναι λευκοκίτρινη, μέσως συνεκτική, μέ ἀρκετά σάκχαρα, ἀρωματώδης, ὄχι ὑπόξινη. Ἡ ἀντοχή του στίς μεταβολές τῆς θερμοκρασίας εἶναι ὑψηλή ἀκόμη καί στίς πεδινά μέρη. Διατηρεῖται καλά στά ψυγεῖα.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΣΤΕΣ: 2 ἡμέρες πρὶν ἀπό τήν ἐπέλευση τοῦ DEN DELICIOUS (Ἰντσέλιος) τοῦ Δενδρ. Ναούσης 1/9-Καρπική περίοδος: 150 ἡμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: DEN DELICIOUS, GRANNY SMITH, JONATHAN, RED.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Ἡ παραγωγή παραλλαγῆς τῆς χρησιμοποιεῖται σήμερα.

2. RICHARD

Προφορά: (Ρίτσαρετ) **ΜΕΤΑΛΛΑΓΗ:** RED DELICIOUS (Ρόγιαλ Ντελίτσιους)

Προέλευση: Προέρχεται ἀπό ὀφθαλμική μετάλλαξη τῆς STARK DELICIOUS πού ἔ-

1920 από τον RICHARDSON (WASHINGTON — Η.Π.Α.). Έμπορικά διαδόθηκε από το 1926.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι πολύ ζωνρό, με όρθόκλαδη συμπεριφορά. Σχετικά άργα μπαινει στην καρποφορία και η παραγωγικότητά του είναι μέση. Είναι ευαίσθητο στο φουζικλάδι αλλά ανθεκτικό στο ώιδιο.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οί βλαστοί είναι μάλλον χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωπού σκούρου. Τά μεσογονάτια διαστήματα είναι μέσου μεγέθους με πολυάριθμα φακίδια σφαιρικά έως έλλειπσοειδή.

ΦΥΛΛΑ: Τά φύλλα είναι μικρού έως μέσου μεγέθους. Τά φύλλα στις λαμβούρδες είναι πίο μεγάλα.

ΑΝΘΟΣ: Τά άνθη είναι ένωμένα κατά μέσο όρο ανά 5 κατά κόρυμφο. Η άνθοφορία είναι ένδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ο καρπός είναι μεγάλου μεγέθους, μάλλον ασύμμετρος, σφαιρικοκωνικός. Η κοιλότητα του ποδίσκου είναι μέσου βαθους και χωρίς σκουριά. Η έπιδερμίδα είναι λίγο κηρώδης, σκεπασμένη με κόκκινο σκούρο χρώμα, χωρίς ραβδώσεις. Τά φακίδια είναι πυκνά εύκρινη και μέσου μεγέθους. Η σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη, συνεκτική, χυμώδης με σάκχαρα, πολύ άρωματώδης, όχι υπόξυνη. Διατηρείται καλά στο ψυγείο μέχρι Απρίλιο, παρσοισιάζει όμως μερικές φορές φυσιολογικές ασθένειες.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: Τέλος Αύγουστου άρχές Σεπτεμβρίου (Ίνστιτουτο Δενδρο. Ναούσης 30/8-7/9). Καρπική περίοδος: 145-150 ήμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, ΠΕΛΛΑ, JONATHAN, KING DAVID, GRANNY SMITH.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Από τίς

καλύτερες κόκκινες ποικιλίες. Άρκετά έχει διαδοθεί στο τρίγωνο Βερούας — Ναούσης — Έδέσης ή ROYAL RED DELICIOUS.

3. STARKRIMSON

Προφορά: (Στάρκριμσον).

ΜΕΤΑΛΛΑΓΗ: RED CHEF (Ρέντ Τσίφ) από F. CAMPBELL τό 1967 WASHINGTON Η.Π.Α.

Προέλευση: Προέρχεται από οφθαλμική μετάλλαξη της STARKING DELICIOUS που άπομονώθηκε τό 1955 από τον R. BISBEE στο HOOD RIVER του OREGON (Η.Π.Α.). Έμπορικά διαδόθηκε από τό 1965. Συνώνυμα: STARKRIMSON DELICIOUS και BISBEE RED DELICIOUS.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι τύπου SPUR, ζωνρό με συμπεριφορά όρθόκλαδη και παραγωγικό. Η καρποφορία έμφανίζεται περισσότερο στις λαμβούρδες. Τό δέσιμο των άνθών είναι ύψηλό. Είναι λιγώτερο ευαίσθητο στο ψύχος σε σύγκριση με τίς άλλες DELICIOUS. Είναι άρκετά ευαίσθητο στο φουζικλάδι και ανθεκτικό στο ώιδιο.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οί βλαστοί είναι μάλλον χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωπού σκούρου. Τά μεσογονάτια διαστήματα είναι κοντά και μάλλον λεπτά, με πολυάριθμα φακίδια σφαιρικά ή έλλειπτικά.

ΦΥΛΛΑ: Τά φύλλα είναι μέσου μεγέθους. Τά φύλλα στις λαμβούρδες είναι έλαφρώς πίο μικρά έλλειπτικά, επιμήκη.

ΑΝΘΟΣ: Τά άνθη είναι ένωμένα κατά μέσο όρο ανά 5

κατά κόρυμφο. Η άνθοφορία είναι ένδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ο καρπός είναι μέσου έως μεγάλου μεγέθους σχήματος σφαιρικοκωνικού, ασύμμετρου. Η έπιδερμίδα είναι λίγο κηρώδης με χρώμα κόκκινο όμοιόμορφο και άρκετά σκούρο και ζωνρό στην πλήρη ώρίμανση. Τά φακίδια είναι μέσου μεγέθους πολυάριθμα και έμφανη. Η σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη με πρασινωπές γραμμές, συνεκτική, λίγο χυμώδης, με σάκχαρα, άρωματική και με όξέα.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: 27/8-4/9 (Ίνστιτουτο Δενδροκομίας Ναούσης). Καρπική περίοδος: 140-150 ήμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, JONARED, STARK EARLIEST, GRANNY SMITH.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Έπειδή έμφανίζει νωρίς τό κόκκινο χρώμα συλλέγεται και νωρίς για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς. Αυτό όμως είναι σε βάρος της ποιότητας του καρπού και της φήμης της ποικιλίας.

4. TOP RED

Προφορά: (Τόπ Ρέντ)

Προέλευση: Προέρχεται από οφθαλμική μετάλλαξη της «SHOTWELL DELICIOUS» που έγινε από τον L. HUTCHINSON (Η.Π.Α.) τό 1954.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι έλαφρά ζωνρό και παραγωγικό, με συμπεριφορά όρθόκλαδη. Σχετικά άργει να μπει σε καρποφορία. Είναι ευαίσθητο στο φουζικλάδι.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οί βλαστοί του είναι όμοιοι με της DELICIOUS.

ΦΥΛΛΑ: Είναι όμοια με της DELICIOUS.

ΑΝΘΗ: Τά άνθη είναι ένωμένα ανά 5 κατά κόρυμβο. Ή άνθοφορία είναι ενδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ό καρπός έχει μεγάλο μέγεθος, σχήμα κωνικό, χρώμα πολύ έντονα κόκκινο όμοιόμορφο, καλύπτει όλη

τήν επιφάνεια και πολύ πριν από τήν ώριμανση. Ή σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη χυμώδης, συνεκτική όχι υπόξυνη, γευστική και άρωματώδης, άνθεκτική στίς μεταχειρίσεις.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: 3-5 ήμέρες πριν από τήν GOLDEN DELICIOUS. Καρπική περίοδος: 150 ήμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, GRANNY

SMITH, JONATHAN, RED.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Πολύ ενδιαφέρουσα ποικιλία για τό έντονο κόκκινο χρώμα των καρπών της και τό μέγεθος. Ήμπορική ποικιλία γεί κάπως νά μπει σέ καρπάρια. Εδαίσθητη στό φούζο.

συνέχεια στό έπόμενο τεύχος.

**ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΝΑΟΥΣΗΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1981**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΩΜΑ ΑΛΔΑΚΟΥ

1. Τοῦ Ναουσαίου ζωγράφου Θωμᾶ Σύγγα ἀπό 26-2-81 μέχρι 9-3-81.
2. Ἐκθεση πυρογραφίας τῆς Στέγης Γραμμάτων καί Τεχνῶν Βεροίας ἀπό 20-3-81 μέχρι 30-3-81.
3. Τοῦ Ναουσαίου ζωγράφου Γιώργου Μπαδόλα ἀπό 6-4-81 μέχρι 19-4-81.
4. Ἐκθεση ζωγραφικῆς τῶν ἀδελφῶν Ἀθανασίου καί Κων/νου Ζιάκα Ναουσαίων ἀπό 20-4-81 μέχρι 3-5-81 Ζωγραφική — πυρογραφία.
5. Ἐκθεση ζωγραφικῆς σέ πορσελάνη τῆς Ἄννας Μπελίδου κατοίκου Θεσ/νίκης ἀπό 4-5-81 μέχρι 10-5-81.
6. Ἐκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Δημοσθένη Μιχαηλίδη κατοίκου Θεσσαλονίκης ἀπό 16-5-81 μέχρι 26-5-81.
7. Ἐκθεση Χειροτεχνίας τοῦ Κέντρου Ἐργαζομένου Κοριτσιοῦ Ναούσης ἀπό 29-6-81 μέχρι 11-7-81.
8. Ἐκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Κων/νου Τσίτου κατοίκου Φλώρινας ἀπό 30-9-81 μέχρι 14-10-81.
9. Ἐκθεση Σπύρου Ζάχου Ναουσαίου Παστέλ — Λάδια ἀπό 18-10-81 μέχρι 27-10-81.
10. Ἐκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Νικολάου Μπλιάτκα Ναουσαίου ἀπό 2-12-81 μέχρι 10-12-81.
11. Ἐκθεση Χαλκογραφίας καί Πυρογραφίας τοῦ Δημητρίου Σκούρτα Ναουσαίου ἀπό 10-12-81 μέχρι 27-12-81.

**«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
Τό περιοδικό
κάθε Ναουσαίου**

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι δίχως τήν ἱστορία μας ἔλειπε ἕνας οὐσιώδης κρίκος τῆς ἐξέλιξης τοῦ ὀργανισμοῦ (τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ). Ἡ χη κί ἡ ἱστορία εἶναι τά ἰσχυρότερα ὄργανα καί διερεύνηση τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Τί θά ξέραμε τόν ἀνθρώπο χωρίς τίς δύο τοῦτες πηγές πληροφόρησης; Θά ἐξαρτιόμαστε ἀπό τά δεδομένα τῆς ἱστορικῆς μας ζωῆς, πού μποροῦν νά μας δώσουν νάχα ὑποκειμενική ἀπόψη καί πού στήν καλύτερη περίπτωση εἶναι σκόρπια ἀποσπάσματα τοῦ ἀσπόμενου καθρέφτη τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀσφαλῶς θέλαμε νά συμπληρώσουμε τήν εἰκόνα πού ὑπάρχει ἀπό αὐτά τά ἐνδοσκοπικά δεδομένα, θά μπορούσαμε νά ἐπικαλεστοῦμε μεθόδους πιό ἀντικειμενικές. Θά κάναμε ψυχολογικά πειράματα ἢ θά μαζεύαμε στατιστικά γεγονότα. Παρόλα αὐτά ὅμως ἡ ἐπιστήμη μας γιά τόν ἀνθρώπο θά παρέμενε ἀδρανής κί ἀνεπάρκτη. Θά βρῖσκαμε μονάχα τόν «μέσο» ἀνθρώπο ἀνθρώπο τῆς καθημερινῆς μας πρακτικῆς καὶ κοινωνικῆς συναναστροφῆς. Στά μεγάλα ἔργα τῆς ἱστορίας καί τῆς τέχνης ἀρχίζουμε νά βλέπουμε πίσω ἀπό τό προσωπεῖο τοῦ συμβατικοῦ ἀνθρώπου τά ἀποκρυφίσματα τοῦ πραγματικοῦ, ἀτομικοῦ ἀνθρώπου.

Ε. Κασσίδης

«Δοκίμιο γιά τόν ἀνθρώπο»

**«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
Τό περιοδικό
κάθε Ναουσαίου**

ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΨΕΚΑΣΜΟΙ ΣΤΑ ΟΠΩΡΟΦΟΡΑ

Ένας δενδροκαλλιεργητής δεν αρκεί να γνωρίζει τα κατάλληλα φάρμακα για την καταπολέμηση του συγκεκριμένου έχθρου και της συγκεκριμένης ασθένειας. Χρειάζεται ακόμα να γνωρίζει και την κατάλληλη εποχή που πρέπει να επέμβει (ψεκασμός κ.λ.π.) για να αυξήσει τις πιθανότητες της καταπολεμήσεως των υπόψη εχθρών και ασθενειών που αποτελούν πρόβλημα στον συγκεκριμένο οπωρώνα. Κατάλληλο φάρμακο λοιπόν και κατάλληλη εποχή επεμβάσεως. Σήμερα η γεωργική έρευνα έχει προχωρήσει αρκετά στη μελέτη του βιολογικού κύκλου των εντόμων και των ασθενειών και είναι σε θέση να δώσει ορθές απαντήσεις και χρήσιμες πληροφορίες για την καταπολέμησή τους. Άς πάρουμε με τη σειρά μερικούς έχθρους που δημιουργούν πρόβλημα στην περιοχή μας.

α) Κόκκινος τριχωτός τετράνυχος (Panonychus Ulmi)

Πανόνυχος Ούλμι

Αυτός διαχειμάζει υπό την μορφή χειμερινών αυγών. Τα αυγά είναι κόκκινα στρογγυλά και φέρουν στον ένα πόλο ένα μίσχο. Με μεγέθυνση, τα αυγά δίνουν την εικόνα του κρεμμυδιού. Ο Πανόνυχος Ούλμι κατά τη βλαστική περίοδο γεννάει τα αυγά σκόρπια στα φύλλα (και στις δύο επιφάνειες). Αργότερα προς το Φθινόπωρο γεννάει τα αυγά σε σωρούς σε διάφορα καταφύγια (ρωγμές, αναδιπλώσεις της φλούδας, στη βάση των ματιών, στις πτυχώσεις των βλαστών και των κλαδικών κ.λ.π.)

Η εκκόλαψη των χειμερινών αυγών θα πραγματοποιηθεί την Άνοιξη όταν πιά η θερμοκρασία του περιβάλλοντος άνεβει ικανοποιητικά. Είναι αυτονόητο ότι τα αυγά του τετράνυχου για την ίδια περιοχή θα εκκολαφθούν την ίδια ημερομηνία ανεξάρτητα σε πιά δένδρα βρίσκονται. Σήμερα μπορούμε να προσδιορίσουμε τον χρόνο εκκόλαψεως των χειμερινών αυγών. Αυτό είναι εύκολο.

Του Όδ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

Βρέθηκε ότι τα αυγά του κόκκινου τετράνυχου εκκολάπτονται λίγες μέρες πριν από την άνθηση της μηλιάς. Πιο συγκεκριμένα ο παραγωγός μπορεί να παρακολουθήσει τα βλαστικά στάδια κατά την Άνοιξη των ποικιλιών μηλιάς Starking (Στάρκιν) ή Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους). Την περίοδο που οι παραπάνω ποικιλίες βρίσκονται στο βλαστικό στάδιο «κόκκινη κορυφή» εκκολάπτονται συγχρόνως και τα αυγά του τετράνυχου (τουλάχιστον το μεγαλύτερο ποσοστό). Οι νέοι ανήλικοι τετράνυχτοι συγκεντρώνονται στα πρώτα νεαρά φύλλα του δένδρου όπου αρχίζουν το φθοροποιό τους έργο. Σ' αυτήν την περίοδο επεμβαίνουμε ψεκάζοντας όλα τα είδη των δένδρων (μηλιές, άχλαδιές, ροδακινιές κ.λ.π.) με κάποιο άκαρεοκτόνο Regonal (περοπάλ), Plictran (πλικτράν) κ.λ.π. Μιά δειγματοληψία επί τόπου θα μπορούσε να μās δει-

ξει, αν χρειαστεί να επέμβουμε και δεύτερη φορά. Έτσι η έγκαιρη επέμβασή μας θα περιορίσει σε αφάνταστο βαθμό τον πληθυσμό του κόκκινου τετράνυχου και δεν πρόκειται να έχουμε προβλήματα αργότερα κατά την θερινή περίοδο, που οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για τον πολλαπλασιασμό των τετράνυχων (ζέστη και ξηρασία).

β) Φυλλορύκτες

Δύο φυλλορύκτες απασχόλησαν αρκετούς παραγωγούς τα τελευταία χρόνια. Η λιθοκολέτις κορυλοφολιέλλα (Lithocolletis Corylofoliella) ή γνωστή «άσπρη νάρκη» και η λιθοκολέτις μπλανκάρντέλλα (Lithocolletis Blancardella). Ο πρώτος φυλλορύκτης προσβάλλει τα φύλλα της άπιδιάς, μηλιάς και κυδωνιάς. Ο δέ δεύτερος φυλλορύκτης τó φύλλα της μηλιάς.

Τá δύο παραπάνω έντομα καταπολεμούνται εύκολα αρκεί να επιλεγούν τα κατάλληλα φάρμακα. Αναφέρουμε μερικά: α) Τό Hostathion (χοσταθειό), β) τις πυρεθρίνες και γ) τó Dimilin (Ντιμιλίν).

Τá παραπάνω έντομα διαχειμάζουν υπό μορφή προνύμφης τελευταίου σταδίου. Οι πρώτες πεταλούδες των εντόμων αυτών εμφανίζονται πριν από την άνθηση της μηλιάς (πρώτη γενεά, διαχειμάζουσα).

Ένας ψεκασμός κρίνεται αναγκαίος πριν την άνθοφορία της μηλιάς (βλαστικό στάδιο της Στάρκινγκ, πράσινη κορυφή προς κόκκινη) για τις περιπτώσεις που τó προηγούμενο έτος είχαμε έντο-

νη προσβολή από τους παραπάνω φυλλορύκτες.

Πρέπει να ληφθεί ότι τα παραπάνω φάρμακα καταπολεμούν επίσης με επιτυχία και την *Carposarsa Romonella*. Επομένως δε συντρέχει λόγος να πραγματοποιείται ξεχωριστός ψεκασμός για τις λιθοκολλέτιδες. Οι πυρεθρίνες πρέπει να αποφεύγονται κατά το θέρος διότι δημιουργούν προβλήματα τετρανύχων. Εάν είναι ανάγκη να πραγματοποιηθεί ψεκασμός λίγο πριν από τη συγκομιδή, συνιστάται η χρησιμοποίηση πυρεθρινών λόγω της μικρής υπολλεμματικής δράσης τους. Το Χοσταθειό θέ πρέπει να αποφεύγε-

ται στις ευαίσθητες ποικιλίες όπως είναι η ποικιλία μηλιάς *Jersey-mac* (Τζέρσευμακ).

γ) *Psylla Pygi* (Ψύλλα Πίρι) Ψύλλα της άχλαδιās

Είναι ένα μικροσκοπικό έντομο. Αυτό τρέφεται μυζώντας τους χυμούς των φυτών. Η Ψύλλα μπορεί να προκαλέσει σημαντικές ζημιές στις άχλαδιές. Η μελούρα που παρατηρείται στους καρπούς, φύλλα, βλαστούς κ.λ.π. σε πάρα πολλές περιπτώσεις προέρχεται από την Ψύλλα.

Η *Psylla Pygi* διαχειμάζει ως άκμαιο (τέλειο έντομο) στά διάφορα διαχειμαστήρια κάτω από τις φλούδες, τις σχισμές των δένδρων

κ.λ.π. Νωρίς την Άνοιξη τα άκμαια εξέρχονται από τα χειμερνά τους καταφύγια. Μετά το ζαγάρωμα τα θηλυκά γεννούν τα αυγά τους στην κάτω επιφάνεια των φύλλων ή στους βλαστούς, συνήθως σε γραμμές τό ένα δίπλα στο άλλο.

Η Ψύλλα που γίνεται λόγος, όπως και άλλα είδη Ψύλλας εμφανίζουν πολλές γενεές ετησίως και καταπολεμούνται με τον ίδιο τρόπο. Πριν την άνθηση (βλαστικό στάδιο πράσινη κορυφή της ποικιλίας άπιδιάς τσακώνικη) ψεκάσουμε με πυρεθρίνες ή με έλαιοφωσφορικό ή με κάποιο όφωφωσφορικό έντομοκτόνο.

2. Ο ΠΑΠΥΡΩΤΟΣ ΚΑΡΚΙΝΟΣ

Ο παπυρωτός καρκίνος είναι μία πάθηση των γιγαρτοκάρπων (μηλιές — άπιδιές) και οφείλεται σε πολλά αίτια. Η φλούδα των δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον παπυρωτό καρκίνο αλλάζει χρωματισμό, γίνεται πιο καστανοκόκκινη, πιο λεπτή και αποσπάται εύκολα από το κυρίως ξύλο του δένδρου. Η αλλοιωμένη φλούδα διακρίνεται από μακρυά, από το νέο χρωματισμό που παίρνει και από το γεγονός ότι μετά την απόσπασή της κουλουριάζεται. Τό κουλούριασμα αυτό δίνει την όψη παπύρου. Τά χαρακτηριστικά αυτά συμπτώματα έδωσαν στην πάθηση τό όνομα του παπυρωτού καρκίνου (*Carpe Parygase*). Ο παπυρωτός καρκίνος μπορεί να προσβάλλει τόν βραχίονα ή τόν υποβραχίονα, τμήμα ή όλόκληρη τήν περιφέρεια. Η εμφάνιση του παπυρωτού καρκίνου μπορεί να οδηγήσει τό δένδρο σε μία βαθμιαία μάρανση, καχεκτική ανάπτυξη και τέλος, ύστερα από κάμποσα χρόνια, στην ξή-

ρανση. Η εμφάνιση του παπυρωτού καρκίνου σ' ένα δένδρο δέν οδηγεί κατ' ανάγκη στην καταστροφή. Υπάρχουν πολλές πιθανότητες τό δένδρο να ξεπεράσει τήν πάθηση και να αποκατασταθεί πλήρως ή ύγεια του.

Ο παπυρωτός καρκίνος μπορεί να οφείλεται σ' ένα από τά παρακάτω αίτια ή σε συνδυασμό:

1. Σε μία άνωμαλία στή θρέψη του φυτού. Η φυσιολογική άνωμαλία μπορεί να προκληθεί στις περιπτώσεις εκείνες που τό έδαφος είναι έξαιρετικά συμπαγές, σφιχτό, ύγρό και οι ρίζες του φυτού διαβιούν σε περιβάλλον άσφυκτικό. Η κατάσταση χειροτερεύει όταν επικρατήσουν συνεχείς βροχοπτώσεις και ό όπωρώνας νεροκρατάει πολλές μέρες. Τό δένδρο παθαίνει σόκ επειδή διαταράσσεται άπότομα ή ίσορροπία των χυμών μεταξύ του ύπεργείου τμήματος του φυτού (κόμη) και του ύπόγειου τμήματος (ρίζες).

Τέτοιο σόκ παθαίνει επίσης ένα δένδρο όταν έχει τήν άτυχία να

άποκεφαλισθεί για διάφορους λόγους (περίπτωση έγκεντρισμού κ.λ.π.). Πολλοί δενδροκαλλιεργητές της περιοχής Ναούσης κ.λ.π. που άποφάσισαν να αλλάξουν τήν ποικιλία του όπωρώνα (παράδειγμα τήν Ντελίτσιους σε Στάρκιν ή Ίμπεριαλ κ.λ.π.) θά διαπίστωσαν στή νέα βλάστηση της νέας μπολιασμένης ποικιλίας τήν παρουσία του παπυρωτού καρκίνου είναι πιο έντονα και πιο έντυπωσιακά στις περιπτώσεις «μετεμβολιασμού» και προπάντός στις περιπτώσεις που τά μητρικά δένδρα ήταν ζωηρά και δέχονται άφθονες περιποιήσεις (λίπάνσεις — άρδεύσεις κ.λ.π.). Επίσης ό έγκεντρισμός (με καλέμι) εμφανίζει έντονότερα συμπτώματα παπυρωτού καρκίνου από τόν ένοφθαλισμό (μπόλιασμα με τό μάτι). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι με τόν έγκεντρισμό ύποχρεώνεται κανείς να κόψει όλόκληρους βραχίονες (μπράτσα). Στην περίπτωση του έγκεντρισμού καλό είναι να αφήνονται μερικοί

βραχίονες ή υποβραχίονες στα κτηρικά δένδρα άπειραχτοι, γιά τήν περιορισθούν οί πιθανότητες εμφάνισως του παυρωτου καρπίνου. Οί άφημένοι βραχίονες και υποβραχίονες κόβονται ύστερα άπο δύο χρόνια περίπου, άφου ή ένα μολιασμένη ποικιλία έχει ά-

ναπτυχθεί ίκανοποιητικά.

2. Στη μόλυνση του δένδρου άπό τόν μύκητα *Stereum Purpureum* (Στέριουμ Πουρπούριουμ). Ό μύκητας αυτός πού είναι υπεύθυνος γιά τήν ασθένεια «άργυροφυλλία» μπορεί νά φανε-

ρώσει και συμπτώματα παυρωτου καρκίνου στις φλούδες του μολυσμένου δένδρου.

3. Σε μύκητες πού άνήκουν στό γένος *Cylindrosporium* (Κυλινδροσπόριουμ). Αυτό άποδείχτηκε και πειραματικά επάνω στη μηλιά.

3. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΟΕΙΔΩΝ

Τόν τελευταίο καιρό τά κοκκοειδή (ψώρες) δημιουργούν πολλά προβλήματα στον δενδροκαλλιεργητή. Γι' αυτό χρειάζεται μεθοδική καταπολέμηση. Άλλα κοκκοειδή καταπολεμούνται με επιτυχία σ' όλες τις εποχές του έτους και άλλα μόνο τήν βλαστική περίοδο (άνοιξη, θέρος, φθινόπωρο). Άνάλογα με τήν εποχή επιλέ-

γουμε φυσικά και τό κατάλληλο φάρμακο. Τά κοκκοειδή καταπολεμούνται καλύτερα όταν ό ψεκασμός πραγματοποιείται τήν εποχή πού εμφανίζονται οί κινητές μορφές του κάθε κοκκοειδους (ρόισμα της ψώρας). Άν ό παραγωγός λαθέψει τήν εποχή πού ριζει τό κάθε κοκκοειδές, ό ψεκασμός πού γίνεται δέ φέρνει κανένα άπο-

τέλεσμα.

Στήν περιοχή μας τέσσερα (4) κοκκοειδή έχουν κάνει έντυπιασικά τήν παρουσία τους. Ό παρακάτω πίνακας δίνει στοιχεία γιά τις γενεές και τήν εποχή εμφάνισως των κινητών μορφών (ρόισμα) των τεσσάρων κοκκοειδών πού έγκατεστάθηκαν στην περιοχή μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΕΜΦΑΝΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ (ΡΟΪΣΜΑ) ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΚΟΚΚΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έπιστημονικό όνομα του κοκκοειδους	1η γενεά	2η γενεά	3η γενεά
1) <i>Parlatoria Oleae</i> Παρλατόρια	Άρχές Μαΐου	Αύγουστος — Σεπτέμβριος	—
2) <i>Pseudaulacaspis</i> (<i>Diaspis</i>) <i>Pentagona</i> (Βαμπακάδα)	Μέσα Μαΐου	Ίούλιος	Σεπτέμβριος
3) <i>Quadraspidiotus Perniciosus</i> (Σάν Ζοζέ)	Τέλη Μαΐου Άρχές Ίουνίου	Αύγουστος	Όκτώβριος — Νοέμβριος
4) <i>Sphaerolecanium prunasti</i> (χελωνάκι)	Μέσα Ίουνίου Άρχές Ίουλίου	—	—

Χημική καταπολέμηση

α) Βλαστική περίοδος (άνοιξη, θέρος, φθινόπωρο): Καταπολεμούνται όλα τά κοκκοειδή. Οί ψεκασμοί πρέπει νά πραγματοποιούνται στις ήμερομηνίες πού εμφανίζονται οί κινητές μορφές (ρόισμα) ύστερα άπό παρατηρήσεις. Συνιστά κανείς τά όργανοφωσφορικά *Ultraside* (Ούλτρα-

σιντ), *Imidan* (Ίμιντάν), *Azinphos methyl* (Άζινφός μεθύλ), *Zolone* (Ζολόν), *Hostathion* (Χοσταθειόν), *Dursban* (Ντάρσμπαν), *Actelic* (Άκτελικ) ή μείγματα θερινών πολτών με όργανοφωσφορικά κ.λ.π.

β) Χειμώνας: Καταπολεμούνται τά κοκκοειδή *Quadraspidiotus Perniciosus* (Σάν Ζοζέ) και *Sphaerolecanium prunastrii* (χελωνάκι). Συ-

νιστά κανείς τούς χειμερινούς κίτρινους πολτούς (δινιτροορθοκρεσόλη, δινιτροβουτυλοφαινόλη, άλλα τριαιθυλαμίνης κ.λ.π.) ή έλαιούχα όργανοφωσφορικά σκευάσματα.

Σημείωση: Δές 1) «Τά κυριώτερα κοκκοειδή των όπωροφόρων δένδρων στην Βόρειο Ελλάδα» του Σ. Παλούκη. 2) «Οί ψώρες (κοκκοειδή), τό ρόισμα και ή καταπολέμηση τους» του Όδ. Ντινόπουλου, περιοδικό «Νιάουσα», τεύχος 11, σελ. 76-77, 1980.

ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΛΑΓΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 1980-1981

Ἐπιμέλεια Θωμᾶ Ἀλδάκου

1) «Νεοελληνική ταυτότητα ρίζες καί προοπτικές» Γ. Δουδός Δικηγόρος.

2) «Διάφοροι τύποι γάμου κατά τήν ἀρχαιότητα» Α. Λεντάκης Συγγίας — Δήμαρχος Ὑμηττοῦ.

3) «Περιφερειακή ἀνάπτυξη» Δ. Βλᾶχος Δικηγόρος — Οἰκονομολόγος.

4) «Τό δίκαιο σάν κοινωνικός θεσμός» Α. Γκοῦτας Δικηγόρος.

5) «Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ σημασία τους γιά τό παρόν καί τό μέλλον τοῦ κόσμου» Θ. Ζήσης Καθ/τής πανεπ/μίου Θεσ/νίκης.

6) «Ἡ ψυχολογία τοῦ ἀγχους καί ἡ ψυχοθεραπεία του» Ι. Γαλανός Ἰατρός — Συγγ/ας.

7) «Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου στή σημερινή κοινωνία» Ε. Μπιτσάκης Συγγ/ας.

8) «Ἡ Μαρξιστική ἀντίληψη τοῦ κράτους καί τῆς ἐξουσίας» Δ. Βαρνάβας Συνερ/της τοῦ Κ.Μ.Ε.

9) «Ὁ κοινωνικός δημοτικισμός καί ὁ ρόλος τοῦ Δημήτρη Γληνοῦ» Σ. Ραζῆς Διδ/ρας κοιν/κῶν καί παιδικῶν ἐπι/μῶν τοῦ πανε/μίου Ἰλινόις.

10) «Νεοελληνική ταυτότητα καί ὀρθοδοξία» Β. Στογιάννος Καθ/τής Θεο/γίας τοῦ Πανε/μίου Θεσ/κης.

11) «Ἡ λειτουργία τῆς ἐκπαίδευσης στή σύγχρονη ἑλληνική κοινωνία» Α. Ἐλεφαντῆς Κοινωνιολόγος.

12) «Ἀναθεώρηση οἰκογενειακοῦ Δικαίου» Α. Χλωβιά — Μπιζάνη Ψυχολόγος, Ζ. Χρονάκη — Παπαμίχου Δικηγόρος.

13) «Προβλήματα τῆς ἐργαζόμενης γυναίκα» Β. Τάντου — Μαρκοβίτη Ὀδον/ος, Εὐδοξία Χατζηανδρέου — Ἀπότσου Οἰκ/γος.

14) «Ἀναγκαιότητα καί ἐλευθερία» Α. Μπαγιωνᾶς καθ/τής πανε/μίου Θεσ/κης.

15) «Ὁ κοινωνικός ἐλεγχος: Ἱστορία καί τροποὶ ἐφαρμογῆς τους» Σ. Ρασῆς Διδά/ρας κοιν/κῶν καί παιδ/κῶν ἐπι/μῶν τοῦ Παν/μίου Ἰλινόις.

16) «Οἱ βλαβερές συνέπειες τοῦ καπνίσματος» Κ. Δημητριάδης Ἰατρός — Ἐπι/τής τοῦ ἀντι/κοῦ Ἰν/του Θεσ/κης.

17) «Οἱ πολιτικοί μας θεσμοί μέ τήν ἐνταξη στήν ΕΟΚ» Ν. Ἀλιβαζάτος.

18) «Ἡ ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας στή Μεσόγειο καί οἱ διεθνεῖς ἐπιπτώσεις τῆς» Μ. Παπαγιαννάκης Κοινω/γος.

19) «Ἐλεύθερος χρόνος, καί ποιότητα ζωῆς» Τ. Πατρίκιος Ποιητής — Κοιν/γος.

20) «Βασικά προβλήματα τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας» Ν. Σβορώνος καθ/τής τῆς ἱστ/ας τοῦ πανε/μίου τῶν Παρ/ων.

21) «Πῶς μπορούμε νά πλησιάσουμε ἓνα ἔργο τέχνης». Α. Χααραλαμπίδης Διδ/τωρ τῆς Φιλ/κῆς σχολῆς τοῦ πανε/μίου Θεσ/κης.

22) «Τί εἶναι θεατρικό ἔργο» Μ. Κατσιγέρας Θεα/γος — Δημο/φος.

23) «Πυρηνική ἐνέργεια — Παρελθόν — Παρόν καί Μέλλον» Κ. Μπλιάτσας Βιο/γος, Π. Χατζηδημόφου Φυ/κός.

— Ὅταν δέν μπορούμε νά πράξουμε ἐκεῖνο πού θέλουμε, ἄς πράξουμε ἐκεῖνο πού μπορούμε

Τερέντιος

— Ἡ ἀγορά εἶναι ἓνας ὀρισμένος τόπος, στόν ὁποῖο ἐπιτρέπεται ἐλεύθερα νά ἔξαπατᾶ ὁ ἓνας τόν ἄλλον καί νά αἰσχροκερδεῖ

Ἀνάχαρις

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Μ	Α	Ν	Θ	Λ	Ο	Υ	Σ	Η	Σ
2	Α	Τ	Ι	Μ	Θ	Σ		Ο	Τ	Ι
3	Σ	Ι	Ν	Θ		Ι	Σ	Β	Ο	Σ
4	Α	Ρ	Θ	Ν	Ι	Α		Α	Ν	Θ
5	Ρ	Α	Κ	Ι	Α		Τ	Ρ		Μ
6	Α	Σ		Α	Σ	Λ	Ι	Α	Μ	Α
7	Κ	Α	Ν		Ι	Ο	Σ		Α	
8	Η	Τ	Α	Ν	Θ	Σ		Η	Ρ	Α
9	Σ	Ι	Ο	Λ	Ι		Α	Λ	Η	Ν

Στό σινεμά

Ἐνα ἀντρόγυνο πῆγε νά δεῖ κάποιο κινηματογραφικό ἔργο. Ὑστερα ἀπό λίγη ὥρα ἡ γυναίκα σκουντᾶει τόν ἀντρα τῆς.

Ἡ σύζυγος: Γιῶργο κοίτα νά δεῖς, ἓνας κύριος δίπλα μας κοιμᾶται.

Ὁ σύζυγος: Βρέ γυναίκα εἶναι ἀνάγκη νά μέ ξυπνήσεις γιά νά μοῦ πεῖς ὅτι ὁ κύριος αὐτός κοιμᾶται!

στηριότητες Κ.Ε.Κ. Ναούσης 1981

- 1.81: Κόψιμο βασιλόπιττας — ανταλλαγή
- 1.81: 'Ο Ιατρός κ. Στ. Γουσόπουλος ανέπτυξε: «Προδιαθεσικοί παράγοντες της Στεφανόσου».
- 1.81: 'Εορτή «Τριών Ίεραρχών».
- 2.81: 'Επίσκεψη Νομάρχου κ. Γ. Γιαννόπουλου.
- 2.81: Μαθήματα Πυρασφαλείας από τον κ. Στ. Γουσόπουλο.
- 3.81: Χορευτικό άποκριάτικο άπογευματινό μεσημεριανό.
- 3.18: 'Επίσκεψη και ξενάγηση στους χώρους Προσβεστικής Ύπηρεσίας.
- 3.81: Στά πλαίσια των έκδηλώσεων για τὸ ἐπιπέδου παιδιοῦ» ἡ φυσιοθεραπεῦτρια κ. Σ. Καραγιάννη ἀνέπτυξε σὲ διαλογικὴ συζήτηση τὸ θέμα τῆς ἀνάπτυξης καὶ πρόληψης τῆς ἐγκεφαλικῆς παράλυσης.
- 3.81: 'Επίσκεψη εἰδικοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ.
- 4.81: 'Επίσκεψη Διοικήσεως Ἐργατικοῦ Συλλόγου καὶ ξενάγηση στους χώρους ἐργασίας τοῦ Συλλόγου.
- 4.81: Ἐκδρομὴ στὸν Ἅγιο Γεώργιο Περιστερίου — ἐξωραϊσμός περιοχῆς.
- 5.81: Γιορτὴ Μητέρας στὸ κιάσκι, μὲ συμμετοχὴ μεγάλου ἀριθμοῦ μητέρων καὶ παλιῶν μαθητῶν. Στίς 250 προσκεκλημένες προσφέρθηκε ἀπόγευμα, φτιαγμένο ἀπὸ τίς μαθήτριες τῆς Σχολῆς.
- 7.81: Ἐγκαίνια 10ης Χειροτεχνικῆς ἐκθέσεως Κ.Ε.Κ. ἀπὸ τὴν Ἄθαν. Βλάχου.
- 7.81: Ἀπονομὴ διπλωμάτων, ἐπαίνων καὶ βραβείων ἀξίας 19.000.
- 10.81: Ἐτήσιος ἐναρκτήριος ἀγασμός.
- 11.81: Ἐκδρομὴ στὸν Ἅγιο Θεολόγο — ἐξωραϊσμός περιοχῆς.
- 12.81: Ψυχαγωγικὸ ἀπογευματινὸ μῆτρων καὶ πατέρων. Ἐνημέρωση γιὰ τὸν τρόπο λειτουργίας τῆς στήριξης τῆς Σχολῆς.
- 12.81: Ἡ Χριστουγεννιάτικη «Καλὴ Πράξη» ἔπαιξε ἐπίσκεψη στὸ Νοσοκομεῖο, ὅπου οἱ μαθητὲς ἀντάλλαξαν τὰ κάλλαντα καὶ μοίρασαν γλυκὰ πούρα στὸ τμήμα Οἰκοκυρικῶν.
- 12.81: Ὁμαδικὴ κοινωνία — «Χριστουγεννιάτικη γιορτὴ».
- 12.81: Κάλλαντα στὰ ἐργαστάσια.

Ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Ναούσης

Ἐπιμέλεια τοῦ βιβλιοθηκάρου Θωμᾶ Ἀλδάκου

Τὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Ναούσης, δημιούργησε τὴ Δημοτικὴ βιβλιοθήκη. Τὰ ἐγκαίνια τῆς βιβλιοθήκης ἐγίναν τὴν 17η Ὀκτωβρίου 1979 ὁπότε ἀρχισε καὶ ἡ λειτουργία της. Προσωρινὰ στεγάστηκε σὲ αἶθουσα τοῦ κτιρίου τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ναούσης, εἰδικὰ διασκευασμένη γιὰ βιβλιοθήκη. Τὸ Νοέμβριο τοῦ 1981 ἡ βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στὴ μόνιμη στέγη της, στὸ ἀνακαινισθὲν ἀπὸ τὸν Δήμο Ναούσης παλιὸ κτίριο τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης, τὸ ὁποῖο εἶχε καταστραφεί στὸν ἐμφύλιον πόλεμον τὸ 1949. Τὸ κτίριο τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης, τὸ δώρησε στὸν Δήμο Ναούσης τὸ 1939 ὁ Γεώργιος Δ. Τουρμπάλης.

Στὴν πρόσοψη τοῦ κτιρίου ὑπάρχει ἀνάγλυφον σὲ μαρμαρινὴ πλάκα ἡ ἐπιγραφή «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΝΑΟΥΣΗΣ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ» ΔΑΠΑΝΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΤΟΥΡΜΠΑΛΗ ΕΤΟΣ 1939».

Στὸ ἀνακαινισθὲν κτίριο ἡ πρόσοψη, ἡ ὁποία δὲν εἶχε καταστραφεί, διατηρεῖ τὴν παλιὰ νεοκλασσικὴ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἐνῶ ἐσωτερικὰ διαρρυθμίστηκε κατάλληλα καὶ ἐγινε μιὰ σύγχρονη βιβλιοθήκη μὲ τοὺς ἀπαραίτητους χώρους καὶ τὴν κατάλληλη ἐπιπλοή.

Ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη ἔχει μεγάλο καὶ ἀνετὸ ἀναγνωστήριον, γιὰ 200 ἀναγνώστες. Ἔχει τὴν 5.000 τόμους βιβλίων, καὶ μελλοντικὰ θὰ λειτουργήσει καὶ ὡς δανειστικὴ.

Ἔχει διάφορα βιβλία, ἔργα γενικῆς φύσεως, φιλοσοφία, θρησκεία, κοινωνικὲς ἐπιστῆμες, φιλολογία, φυσικὲς ἐπιστῆμες, ἐφαρμοσμένες ἐπιστῆμες, τέχνη, λογοτεχνία, ἱστορία, γεωγραφία, βιογραφίες, ἐγκυκλοπαίδειες... Ἔχει εἰδικὸ παιδικὸ τμήμα βιβλιοθήκης, μὲ πολλὰ παιδικὰ βιβλία.

Τὰ περισσότερα βιβλία ἔχουν ἀγοραστῆ ἀπὸ τὸν Δήμο Ναούσης, τὰ ὑπόλοιπα βιβλία προέρχονται ἀπὸ ἐπιχορήγηση τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν καὶ ἀπὸ δωρεὰς συμπολιτῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη λειτουργεῖ καθημερινὰ ἐκτὸς Πέμπτης καὶ Κυριακῆς τὶς ὥρες ἀπὸ 8 π.μ. μέχρι 12ης μεσημβρινῆς, καὶ τὴν Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ καὶ τὸ ἀπόγευμα τὶς ὥρες ἀπὸ 4 μέχρι 8 μ.μ.

Τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης στὸ ἀνακαινισθὲν παλιὸ κτίριο ἐγίναν τὴν 22-11-1981 ἐνώπιον τοῦ Δημάρχου κ. Δημητρίου Βλάχου, τῶν ἀρχόντων τῆς πόλης καὶ πλήθους κόσμου.

6. Μονά ή ζυγά;

Πολλαπλασιάστε τόν αριθμό του δεξιού χεριού μέ έναν οποιοδήποτε ζυγό αριθμό και στό άποτέλεσμα προσθέστε τόν άλλο αριθμό. Άν τό άποτέλεσμα πού θά βρείτε είναι ζυγός αριθμός τότε ό ζυγός αριθμός αντικειμένων βρίσκεται στό δεξί χέρι. Η εξήγηση είναι πολύ απλή.

7. Ό πρωτότυπος δωρητής

Άν φ, χ, ψ, ω και ζ οι αριθμοί

Άπαντήσεις

Άπό τό προηγούμενο τεύχος

των αντικειμένων έχουμε $5\phi + 25\chi + 125\psi + 625\omega + 3125\zeta = 9615$ ή αν άπλοποιήσουμε μέ 5 $\phi + 5\chi + 25\psi + 125\omega + 625\zeta = 1923$. Οί τέσσερεις τελευταίοι αριθμοί στό πρώτο μέρος διαιρούνται μέ τό 5 άρα τό φ πρέπει νά είναι τό υπόλοιπο της διαιρέσης του 1923 μέ τό 5 δηλαδή $\phi = 3$. Έχουμε λοιπόν

$5\chi + 25\psi + 125\omega + 625\zeta = 1920$ ή $\chi + 5\psi + 25\omega + 125\zeta = 384$. Άν σκεφτούμε όπως προηγούμενα έχουμε $\chi = 4$ και στη συνέχεια $\psi = 1$, $\omega = 5$ και $\zeta = 2$.

8. Τό πρόβλημα του ράφτη

Τήν Πέμπτη μέρα μένουν από τό κομμάτι 4 μέτρα και ό ράφτης τελειώνει τό κόψιμο μέ μία μόνη φορά. Έπομένως χρειάζονται 5 μέρες για νά κόψει τελείως τό κομμάτι.

ΝΑΟΥΣΑΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										

Όριζόντια

1. Αυτός δώρισε τό σπίτι της Μητρόπολης
2. Αυτός δέν είναι τίμιος — Σύνδεσμος ειδικός
3. Τά 2/3 άπ' τό καζίνο —

Φημισμένος τσιγγούνης Ναουσαίος του 1822

4. Μαχαλās της Νιάουστας — Όχι κάτω

5. Φημισμένο Ναουσαϊκό πιοτό (πληθ.) — Άφωνο τηρώ — 40

6. Δέν πειράζει — Σπορείο φυτών

7. Καθόλου — Νησί των Κυκλάδων — 1

8. Δηλητηριώδες δένδρο στό βουνό μας — Η γυναίκα του Δία

9. Σ' αυτό πίνουν καφέ — Ζημιά (άντιστρόφως)

Κάθετα

1. Τό επίθετο του Μακεδονομάχου Άκρίτα

2. Τό σχέδιο εισβολής στην Κύπρο — Περήφανο άλογο

3. Σκόνην (καθαρ. άντιστρ. άνορθ.) — Λέμε και έτσι την Έκκλησιά

4. Φημισμένο καφενείο μας (άνορθογρ.) — Άφωνη Νούλα

5. Μισό λόχο — Οί κάτοικοι της πόλης πού κήρυξε την επανάσταση ό Άλεξ. Ύψηλάντης

6. Άγια — Μουσική νότα (άντιστρ.)

7. Έρωτηματική άντωνυμία

8. Όχι άστεία — Τό έχει ό Ήλιος

9. «Ποιος... ό φονεύς του αδελφου μου» Γ. Βιζυηνού — Γυναίκα προσφώνηση

10. Όλοι μαζί — Ύποθετικό

Του Δ. Μπαίτση

Η Λύση στην σελίδα 172

Στό δάσος της έλπίδας κατέφυγα

Ξέρω, έχεις δίκιο νά βρίζεις

Μά, φίλε μου, σκέψου και μένα

Άγαπώ τη ζωή. Έσύ ζητάς τό Θάνατο

Η λύτρωσή σου είναι άτοπη

Φίλε, λυπάμαι πού έχασα μέρες άπ' τη ζωή μου

Μετάνιωσα, δέ συμβιβάστηκα

Κατάλαβα τό ήποκριτικό σου ταλέντο

Κρίμα νά χαθείς, έτσι άδικα

Πιστεύεις στό «λευκό θάνατο»

Πιστεύω στό «λευκό περιστέρι»

Ζητάς νά φύγεις, νά γλυτώσεις

Ζητώ νά ζήσω, νά παλέψω

Φύγε άπ' τη ζωή μου

Άγαπώ τη ζωή, όπως τά λουλούδια, τά πουλιά, τά δέντρα

Δέ θέλω πιά νά επηρεάζομαι άπ' τά σκουληκιασμένα σου μάτια

Τά ζαρωμένα σου χέρια

Είμαι νέα, μόλις στη δύση της έφηβείας μου

Μή μέ καταστρέφεις άλλο

Διάλεξα τό δρόμο μου

Είμαι έλεύθερη κι άποφάσισα

Dum spiro spero

Άρις

Μόλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο
"Ένα βιβλίο κατατοπιστικό έπιστημονικό με χρωματιστές εικόνες
Τί είναι τά κοκκοειδή (ψῶρες) καί πῶς καταπολεμοῦνται
Δέν πρέπει νά λείπει ἀπό κανένα ἀγροτικό σπίτι

ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορεῖτε νά τό προμηθευτεῖτε ἀπό τά γραφεῖα
τοῦ Ἄγροτικοῦ Συλλόγου Ναούσης

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 400 ΔΡΑΧΜΕΣ

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

"Έκδοση συλλόγου «Μπουλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Βασιλέως Κωνσταντίνου (Νέα διεύθυνση)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας